

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

στο σχέδιο νόμου «Κύρωση Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης»

Προς τη Βουλή των Ελλήνων

Το ιστορικό εκπόνησης της Συνταγματικής Συνθήκης

Για τέταρτη φορά σε μια περίοδο λίγο μεγαλύτερη από 10 χρόνια η Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) προέβη στην εξέταση της θεσμικής της διάρθρωσης και των πολιτικών της. Οι τρεις πρόσφατες προσπάθειες, που είχαν ως αποτέλεσμα τις Συνθήκες του Μάαστριχτ (1992), του Άμστερνταμ (1997) και της Νίκαιας (2000), βασίστηκαν στην αναθεώρηση των Συνθηκών της Ε.Ε. και πραγματοποιήθηκαν μέσω των Διακυβερνητικών Διασκέψεων (Δ.Δ.), στις οποίες συμμετείχαν εκπρόσωποι των κυβερνήσεων των κρατών μελών σε κλειστές συνεδριάσεις.

Η νέα Συνταγματική Συνθήκη δεν προέκυψε αποκλειστικά από Διακυβερνητική Διάσκεψη, όπως οι προηγούμενες από αυτήν συνθήκες, αλλά το κείμενό της, που απετέλεσε και τη βάση της όλης διαπραγμάτευσης, εκπονήθηκε από τη Συνέλευση που συνεκλήθη υπό την προεδρία του Giscard D'Estaing το Φεβρουάριο του 2002. Το τελικό κείμενο παρουσιάσθηκε ενώπιον της ολομέλειας της Συνέλευσης στις 13 Ιουνίου 2003 και κατατέθηκε επίσημα στη Θεσσαλονίκη, κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Προεδρίας.

Η ολοκλήρωση των εργασιών για τη Συνταγματική Συνθήκη της Ε.Ε. απασχόλησε το μεγαλύτερο μέρος των εργασιών του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, το οποίο συνεδρίασε στις 17 και 18 Ιουνίου 2004. Αργά το βράδυ της 18ης Ιουνίου, οι Αρχηγοί Κρατών και Κυβερνήσεων της Ε.Ε. συμφώνησαν στην τελική μορφή της Συνταγματικής Συνθήκης και η εκπόνηση του τελικού κειμένου της έγινε πραγματικότητα. Η Συνθήκη υπεγράφη στη Ρώμη, στις 29 Οκτωβρίου 2004.

Η νέα Συνταγματική Συνθήκη υποκαθιστά τις ισχύουσες ιδρυτικές Συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (Ε.Κ.) και τις τροποποιητικές τους Συνθήκες (Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη, Μάαστριχτ, Άμστερνταμ, Νίκαια) και έχει ως κύριο στόχο της να δώσει απάντηση στα εξής τρία σημαντικά ερωτήματα:

- πώς θα επιτευχθεί η προσέγγιση μεταξύ των πολιτών και του ευρωπαϊκού εγχειρήματος, καθώς και των ευρωπαϊκών θεσμών,
- πώς θα διαρθρωθεί ο πολιτικός βίος και ο ευρωπαϊκός πολιτικός χώρος σε μια διευρυμένη Ε.Ε. και
- πώς θα καταστεί η Ε.Ε. παράγοντας σταθερότητας και πρότυπο για τη νέα παγκόσμια τάξη.

Η διττή έννοια της Συνταγματικής Συνθήκης

Η Συνταγματική Συνθήκη έχει διττό χαρακτήρα. Πρόκειται για μια διεθνή Συνθήκη, αλλά και για ένα κείμενο συνταγματικού χαρακτήρα, που διέπει την Ένωση κρατών και λαών της Ευρώπης. Πριν από την εκπόνησή της, η χρήση και μόνου του όρου «Σύνταγμα», προκαλούσε έντονες αντιδράσεις από ορισμένα κράτη μέλη που αντιμετώπιζαν αρνητικά την ιδέα μεγαλύτερης εμβάθυνσης, φοβούμενα τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού «υπερκράτους». Εν τούτοις, σταδιακά ο όρος «Συνταγματική Συνθήκη» έγινε καθολικά αποδεκτός, ενίοτε και ο πολιτικός

συνώνυμός του «Ευρωπαϊκό Σύνταγμα», παγιώνοντας την πεποίθηση των περισσότερων ότι το ευρωπαϊκό οικοδόμημα υπερβαίνει την ευκαιριακή συνεργασία μεταξύ Κρατών ή τον καθαρά οικονομικό συντονισμό εντός μιας ζώνης ελεύθερων συναλλαγών. Εμπεδώθηκε, δηλαδή, η άποψη ότι η Ε.Ε. διέπεται από μια συνταγματική τάξη, πράγμα που συμβάλλει ουσιαστικά στην εξέλιξη του ευρωπαϊκού εγχειρήματος.

Το Περιεχόμενο της Συνταγματικής Συνθήκης

Η βασική διάρθρωση της Συνταγματικής Συνθήκης έχει ως εξής:

Το Προοίμιο επιδιώκει να εμπνεύσει τους Ευρωπαίους πολίτες, μνημονεύοντας βασικές ευρωπαϊκές πολιτισμικές αξίες.

Το Μέρος Ι αναφέρεται στη συνταγματική δομή της Ε.Ε. (στόχοι, αρχές, αρμοδιότητες, όργανα κ.λπ.). Αποτελεί προϊόν των εργασιών της Ευρωπαϊκής Συνέλευσης με σειρά μεταγενέστερων τροποποιήσεων της Διακυβερνητικής Διάσκεψης και αποτυπώνει σε ενιαίο κείμενο τους βασικούς κανόνες λειτουργίας της Ε.Ε. κατά πρωτότυπο τρόπο που δεν απαντάται στις υφιστάμενες ιδρυτικές Συνθήκες. Πέραν της εξόχως πολιτικής σημασίας του, περιλαμβάνει σειρά νέων ουσιαστικών διατάξεων και θεσμικών καινοτομιών, καθώς και ουσιώδεις τροποποιήσεις στις ισχύουσες διατάξεις των ιδρυτικών Συνθηκών.

Το Μέρος ΙΙ αναπαράγει, με περιορισμένες τροποποιήσεις, το κείμενο του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε., όπως προήλθε από τη Συνέλευση που συνεκλήθη για το σκοπό αυτόν. Πρόκειται για κείμενο που υιοθετήθηκε ως πολιτική διακήρυξη από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Νίκαιας το 2000.

Το Μέρος ΙΙΙ αναλύει τις πολιτικές της Ε.Ε., αναπαράγοντας κυρίως, υπό νέα θεματική κατάταξη και με νομοτεχνικές προσαρμογές, τις ισχύουσες διατάξεις των ιδρυτικών Συνθηκών σχετικά με τις πολιτικές, καθώς και με τη θεσμική και τη δημοσιονομική λειτουργία της Ε.Ε.. Σε αρκετές περιπτώσεις περιέχει σημαντικές και ουσιαστικές τροποποιήσεις των υφιστάμενων διατάξεων, ιδίως σε θέματα Κ.Ε.Π.Π.Α. ή του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης ή ακόμη εισάγει νέες ουσιαστικές και θεσμικές διατάξεις (π.χ. πρόβλεψη για τη θέσπιση Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας).

Το Μέρος ΙV περιλαμβάνει γενικές και τελικές διατάξεις. Περιέχει τόσο σειρά τροποποιήσεων των εν ισχύ διατάξεων (π.χ. διαδικασία αναθεώρησης της Συνθήκης) όσο και τελικές διατάξεις που εξειδικεύουν τον τρόπο μετάβασης, μέσω διαδοχής, από τις υφιστάμενες ιδρυτικές Συνθήκες στη νέα Συνταγματική Συνθήκη.

Τέλος, στη Συνθήκη επισυνάπτονται Πρωτόκολλα επί σημαντικών ζητημάτων, όπως ο ρόλος των Εθνικών Κοινοβουλίων στη λειτουργία της Ε.Ε., η εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας κ.λπ., ενώ η Διακυβερνητική Διάσκεψη υιοθέτησε και μια σειρά από δηλώσεις που περιλαμβάνονται στην Τελική Πράξη.

ΜΕΡΟΣ Ι – ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΛΑΙΣΙΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Σύμφωνα με το τελικό κείμενο της Συνταγματικής Συνθήκης απλουστεύονται οι θεσμοί και οι διαδικασίες λειτουργίας της Ε.Ε., που ίσχυαν έως τώρα. Η νέα Συνταγματική Συνθήκη, υποκαθιστά τις ισχύουσες ιδρυτικές

Συνθήκες (ΣΕΕ και ΣΕΚ) (άρθρο IV-437), ενώ ταυτόχρονα καταργούνται οι τρεις πυλώνες (κοινοτικά θέματα, θέματα εξωτερικής πολιτικής και θέματα εσωτερικών υποθέσεων και δικαιοσύνης) και καθιερώνεται ενιαία νομική προσωπικότητα της Ε.Ε. (άρθρα I-7 και IV-438) που διευκολύνει σημαντικά τη σύναψη και κύρωση διεθνών συνθηκών από την Ε.Ε. και ενισχύει το ρόλο της στη διεθνή πολιτική σκηνή. Η ταυτότητα της Ε.Ε. ενισχύεται με την πρόβλεψη των συμβόλων της Ε.Ε., και ειδικότερα της κυανής σημαίας με τα δεκαπέντε αστέρια, του ύμνου της 9ης Συμφωνίας του Μπετόβεν, του νομίσματος ΕΥΡΩ και της 9ης Μαΐου ως ημέρας της Ε.Ε. (άρθρο I-8).

Οι βασικότερες αλλαγές, που επέρχονται στη συνταγματική διάρθρωση και στο πλαίσιο λειτουργίας της Ε.Ε. μέσω των διατάξεων του Μέρους Ι θα μπορούσαν να συνοψισθούν ως εξής:

A. Αξίες, αρχές και στόχοι της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Άρθρα I-2 ως I-3)

1. Η Συνθήκη ξεκινά με την κατοχύρωση της διπλής της νομιμοποίησης, που βασίζεται στη βούληση των πολιτών και των κρατών (άρθρο I-1). Η Ε.Ε. βασίζεται στις αξίες του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας, του κράτους δικαίου, καθώς και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των μειονοτικών δικαιωμάτων. Αυτές χαρακτηρίζονται κοινές για τα κράτη μέλη και προάγονται εντός κοινωνίας που χαρακτηρίζεται από τον πλουραλισμό, την απαγόρευση διακρίσεων, την ανοχή, τη δικαιοσύνη, την αλληλεγγύη και την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών (άρθρο I-2). Η αποδοχή τους αποτελεί προϋπόθεση για όσα κράτη μέλη επιθυμούν να προσχωρήσουν (άρθρα I-1§2 και I-58§1).

2. Οι στόχοι βασίζονται στο τρίπτυχο: ειρήνη, ευημερία και αξίες της Ε.Ε. (άρθρο I-3§1). Οι βασικοί άξονες δράσης είναι: α) ο χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης με χαρακτηριστικά εσωτερικής αγοράς (άρθρο I-3§2), β) η προαγωγή της βιώσιμης ανάπτυξης με βάση το πρότυπο της άκρας ανταγωνιστικής κοινωνικής οικονομίας της αγοράς και με παράλληλη μέριμνα για την προαγωγή του στόχου της πλήρους απασχόλησης, της κοινωνικής προόδου και υψηλού επιπέδου περιβαλλοντικής προστασίας (άρθρο I-3§3), γ) η οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή και αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών μελών, ο σεβασμός της πολιτιστικής και γλωσσικής πολυμορφίας, καθώς και η προστασία και ανάπτυξη της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς (άρθρο I-3§3) και δ) η προώθηση των αξιών και συμφερόντων της Ε.Ε. στις σχέσεις της με τον υπόλοιπο κόσμο (άρθρο I-3§4).

B. Ιδιότητα μέλους της Ε.Ε. (άρθρα I-58 ως I-60)

1. Πέραν της δυνατότητας αναστολής ορισμένων δικαιωμάτων, που απορρέουν από την ιδιότητα μέλους της Ε.Ε. σε περίπτωση σαφούς κινδύνου σοβαρής παραβίασης από κράτος μέλος των αξιών της Ε.Ε. (I-59), εισάγεται για πρώτη φορά η δυνατότητα εθελουσίας αποχώρησης από την Ε.Ε. με σχετική γνωστοποίηση στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο από το οικείο κράτος μέλος, ενώ προβλέπεται και η σύναψη συμφωνίας με το εν λόγω κράτος για τη ρύθμιση των όρων της αποχώρησής του (άρθρο I-60§2).

Γ. Σχέσεις Ε.Ε. και κρατών μελών, αρμοδιότητες, απλοποίηση νομοθετικού πλαισίου της Ε.Ε. (Άρθρα I-5 ως I-6, I-11 ως I-18, I-33 ως I-39 και III-396)

1. Σε ό,τι αφορά τις σχέσεις μεταξύ της Ε.Ε. και των κρατών μελών, κατοχυρώνονται ρητά οι αρχές της ισότητας των κρατών μελών, του σεβασμού της εθνικής τους ταυτότητας και των ουσιαστών λειτουργιών του κράτους (άρθρο I-5§1), καθώς και η αρχή της καλής πίστης και της αμοιβαίας συνεργασίας (άρθρο I-5§2).

2. Εισάγεται ξεχωριστή ενότητα περί των αρμοδιοτήτων της Ε.Ε., όπου προβλέπονται, κατά πρώτο λόγο, οι θεμελιώδεις αρχές που διέπουν, αφενός μεν, την οριοθέτηση των αρμοδιοτήτων της Ε.Ε. (αρχή της δοτής αρμοδιότητας κατά το άρθρο I-11§1 και 2), αφετέρου, την άσκηση των εν λόγω αρμοδιοτήτων (αρχή της επικουρικότητας και αρχή της αναλογικότητας κατά το άρθρο I-11§3 και 4). Κατά δεύτερο λόγο και σε ό,τι αφορά τις σχέσεις μεταξύ της Ε.Ε. και κρατών μελών, εισάγονται οι κατηγορίες των συντρεχουσών αρμοδιοτήτων (άρθρα I-12§2 και I-14), της αποκλειστικής αρμοδιότητας της Ε.Ε. (άρθρα I-12§1 και I-13) και της υποστηρικτικής, συντονιστικής ή συμπληρωματικής δράσης (άρθρο I-17), όπου η άσκηση της αρμοδιότητας της Ε.Ε. δεν αντικαθιστά αυτή των κρατών μελών (άρθρο I-12§5).

3. Σε ό,τι αφορά την απλοποίηση του νομοθετικού πλαισίου:

- Η συνήθης νομοθετική διαδικασία (άρθρο III-396), που αντιστοιχεί στην ισχύουσα διαδικασία συναπόφασης (άρθρο 252 ΣΕΚ), καθίσταται ο κανόνας για την έκδοση νομοθετικών πράξεων από την Ε.Ε., ενώ οι εξαιρέσεις, υπό τη μορφή ειδικών νομοθετικών διαδικασιών, περιορίζονται σημαντικά.

- Εισάγεται νέα απλουστευμένη τυπολογία των νομικών πράξεων της Ε.Ε. και διακρίνονται σαφώς οι νομοθετικές και οι μη νομοθετικές πράξεις (άρθρο I-33). Στην πρώτη κατηγορία εντάσσονται ο ευρωπαϊκός νόμος, ως πράξη γενικής ισχύος, καθ' ολοκληρίαν δεσμευτική που ισχύει άμεσα στα κράτη μέλη ως προς το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα ενώ η επιλογή του τύπου και των μέσων καταλείπεται στην αρμοδιότητα των κρατών μελών (άρθρο I-33§1), σύμφωνα με τον ισχύοντα ορισμό της οδηγίας (άρθρο 249 ΣΕΚ). Ως μη νομοθετικές πράξεις της Ε.Ε. προβλέπονται ο ευρωπαϊκός κανονισμός και η ευρωπαϊκή απόφαση.

- Ρυθμίζονται ρητά τα ζητήματα της παροχής νομοθετικής εξουσιοδότησης στην Επιτροπή για την έκδοση κατ' εξουσιοδότηση ευρωπαϊκών κανονισμών (άρθρο I-36), καθώς και της εκτέλεσης του δικαίου της Ε.Ε. είτε από τα κράτη μέλη είτε από την Επιτροπή και σε ειδικές περιπτώσεις από το Συμβούλιο (άρθρο I-37).

Δ. Θεμελιώδη δικαιώματα, ιθαγένεια και δημοκρατικός βίος της Ε.Ε. (άρθρα I-9 ως I-10 και I-45 ως I-52)

1. Η Συνθήκη καθιερώνει ολοκληρωμένο σύστημα προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο πλαίσιο της Ε.Ε., πέραν του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων που εντάσσεται ως δεύτερο μέρος της Συνθήκης (βλ. αναλυτικά κατωτέρω Μέρος II). Παράλληλα, επαναλαμβάνονται οι διατάξεις της Συνθήκης του Μάαστριχτ περί της ευρωπαϊκής ιθαγένειας (άρθρο I-10), χωρίς όμως να εισάγονται νέα δικαιώματα.

2. Ιδιαίτερης πολιτικής σημασίας θεωρείται, η εισαγωγή ενότητας σχετικά με τη ρύθμιση του δημοκρατικού βίου της Ε.Ε., όπου κωδικοποιούνται με τρόπο προσιτό για τον πολίτη της Ε.Ε. θεμελιώδεις αρχές λειτουργίας του θεσμικού συστήματος. Κατά πρώτο λόγο, προβλέπονται οι αρχές της ισότητας των πολιτών της Ε.Ε. (άρθρο Ι-45), της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας (άρθρο Ι-46) και της συμμετοχικής δημοκρατίας (άρθρο Ι-47). Αξιοσημείωτη, σε αυτό το πλαίσιο, είναι η πρόβλεψη περί δικαιώματος πρωτοβουλίας των πολιτών της Ε.Ε., δηλ. του δικαιώματος ενός σημαντικού αριθμού (1.000.000) πολιτών από περισσότερα κράτη μέλη να ζητούν άμεσα από την Ε. Επιτροπή, με αίτημα που συνοψογράφουν, να προτείνει νομική ρύθμιση επί συγκεκριμένου θέματος (άρθρο Ι-47§4). Δεύτερον, κατοχυρώνεται ο θεσμικός ρόλος των κοινωνικών εταίρων (άρθρο Ι-48), του Ευρωπαϊκού Διαμεσολαβητή (άρθρο Ι-49), καθώς και ο σεβασμός του καθεστώτος των εκκλησιών και των μη ομολογιακών ενώσεων (άρθρο Ι-52). Τέλος, κωδικοποιούνται οι θεσμικές εγγυήσεις σχετικά με την αρχή της διαφάνειας των εργασιών της Ε.Ε. (άρθρο Ι-50) και την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (άρθρο Ι-51).

Ε. Θεσμική διάρθρωση της Ε.Ε. (άρθρα Ι-19 ως Ι-32)

1. Γενικά.

Η Ε.Ε. διαθέτει ενιαίο θεσμικό πλαίσιο (Ι-19), που περιλαμβάνει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Συμβούλιο των Υπουργών, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (άρθρο Ι-19). Καθιερώνεται, επίσης, η βασική τριμερής διάκριση (βλ. π.χ. άρθρο Ι-50) μεταξύ:

- θεσμικών οργάνων, στα οποία περιλαμβάνονται πέντε των πέντε οργάνων του άρθρου Ι-19§1, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (άρθρο Ι-30§3) και το Ελεγκτικό Συνέδριο (άρθρο Ι-31§1),
- λοιπών οργάνων της Ε.Ε., κατά βάσιν συμβουλευτικών, όπως η Επιτροπή των Περιφερειών και η Οικον. και Κοιν. Επιτροπή (άρθρο Ι-32),
- και οργανισμών (π.χ. Ευρωπαϊκή κατά το άρθρο ΙΙΙ-276).

2. Καθιέρωση θέσης Προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (Άρθρο Ι-22).

Εισάγεται διαχωρισμός της Προεδρίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (του Συμβουλίου των Αρχηγών Κρατών/Κυβερνήσεων) και του Συμβουλίου που λειτουργεί σε Υπουργικό επίπεδο, επίπεδο Επιτροπών Μονίμων Αντιπροσώπων (ΕΜΑ) και ομάδων εργασίας. Του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, θα προεδρεύει πλέον όχι ο Πρόεδρος ή ο Πρωθυπουργός της χώρας που έχει την Προεδρία της Ε.Ε., αλλά ένα πρόσωπο που θα εκλέγεται από το ίδιο το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, με ειδική πλειοψηφία, για μια θητεία 2,5 ετών, ανανεώσιμη άπαξ για μία ακόμη θητεία. Τα καθήκοντα του Προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου δεν σχετίζονται, πάντως, μόνο με την προεδρία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, αλλά περιλαμβάνουν και την εξωτερική εκπροσώπηση της Ε.Ε. σε ζητήματα σχετικά με την Κ.Ε.Π.Α.. Ωστόσο, αυτού του είδους η εξωτερική εκπροσώπηση από τον Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου γίνεται «στο δικό του επίπεδο και υπό τη συγκεκριμένη ιδιότητα» και «χωρίς να θίγονται οι αρμοδιότητες του Υπουργού Εξωτερικών της Ε.Ε.». Παραμένει ασαφές, εν τούτοις, το πώς θα γίνει στην πράξη ο διαχωρισμός εργασίας μεταξύ του Προέδρου του Ευρω-

παϊκού Συμβουλίου και του Υπουργού – ο οποίος επίσης θα αντιπροσωπεύει εξωτερικά την Ε.Ε. ως προς την Κ.Ε.Π.Α.. Τέλος, μία σημαντική βελτίωση που επέφερε η Συνθήκη όσον αφορά στη διαφάνεια εντός του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, είναι η εντολή να χωρίζονται οι συνεδριάσεις των διαφορετικών συνθέσεων του Συμβουλίου σε δύο μέρη, ανάλογα με το αν πρόκειται για την άσκηση νομοθετικών ή άλλων καθηκόντων, με αποκορύφωμα τη νέα ρύθμιση σύμφωνα με την οποία όταν το Συμβούλιο αποφασίζει ή ψηφίζει σχετικά με νομοθετικές πράξεις οφείλει να συνεδριάζει δημόσια, διασφαλίζοντας με τον τρόπο αυτόν τη διαφάνεια της νομοθετικής δραστηριότητας του Συμβουλίου.

3. Εναλλαγή στην Προεδρία του Συμβουλίου (Άρθρο Ι-23 και Ι-24).

Σε υπουργικό επίπεδο και σε αυτό της Επιτροπής Μονίμων Αντιπροσώπων (ΕΜΑ) και των ομάδων εργασίας, διατηρείται, παραπλήσιο προς το ισχύον, σύστημα εναλλαγόμενης εξάμηνης προεδρίας του κάθε κράτους μέλους, εντός ομαδικής Προεδρίας 3 κρατών μελών για περίοδο δεκαοκτώ μηνών, πλην βεβαίως της Προεδρίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και του Συμβουλίου Εξωτερικών Υποθέσεων και Συμβουλίου Γενικών Υποθέσεων. Σύμφωνα με το αρχικό κείμενο της Συνέλευσης, η Προεδρία στο Συμβούλιο ρυθμιζόταν με δημιουργία εκ περιτροπής συστήματος ισότιμης εναλλαγής («rotation») της Προεδρίας 3 κρατών μελών, διάρκειας ενός έτους, δηλ. ομαδική προεδρία.

4. Διευκόλυνση στη λήψη των αποφάσεων (Άρθρο Ι-25)

Με τον τρόπο αυτόν, η διευρυμένη Ευρώπη των 25 θα μπορεί να λειτουργεί αποτελεσματικά. Ως γνωστόν, στο Συμβούλιο οι ουσιαστικές αποφάσεις λαμβάνονται είτε με ομοφωνία, είτε με ειδική πλειοψηφία, ανάλογα με το θέμα και σύμφωνα, πάντα, με τις ισχύουσες Συνθήκες. Μέχρι σήμερα ο ορισμός της ειδικής πλειοψηφίας βασιζόταν σε έναν πολύπλοκο τρόπο που αποτέλεσε το αντικείμενο σκληρών διαπραγματεύσεων στις προηγούμενες Διακυβερνητικές Διασκέψεις (με αποκορύφωμα τη Νίκαια το 2000). Το Σύνταγμα εισάγει έναν νέο ορισμό. Μια απόφαση λαμβάνεται με ειδική πλειοψηφία στο Συμβούλιο, όταν εξασφαλίζει την πλειοψηφία του 55% των κρατών μελών (τουλάχιστον 15), που εκπροσωπεί το 65% του πληθυσμού της - στις περιπτώσεις που η απόφαση αυτή λαμβάνεται βάσει πρότασης της Ε. Επιτροπής. Η αναστέλλουσα μειοψηφία πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον τέσσερα μέλη του Συμβουλίου. Σε περίπτωση που το Συμβούλιο δεν αποφασίζει κατόπιν προτάσεως της Επιτροπής ή του Υπουργού Εξωτερικών της Ε.Ε., ως απαιτούμενη ειδική πλειοψηφία ορίζεται το ποσοστό 72% των κρατών μελών, που αντιπροσωπεύει τουλάχιστον το 65% του πληθυσμού της Ε.Ε.. Οι ψήφοι αποχής δεν συνυπολογίζονται στην τελική προσμέτρηση των θετικών ψήφων, αν και είχε ευρέως συζητηθεί κατά τη διάρκεια της Δ.Δ.. Υπενθυμίζεται ότι στο αρχικό κείμενο της Συνέλευσης, προεβλέπετο: α) ειδική πλειοψηφία του 50% των κρατών μελών εκπροσωπούσα το 60% του πληθυσμού της, όταν η απόφαση λαμβάνεται βάσει πρότασης της Ε. Επιτροπής και β) πλειοψηφία 2/3 των κρατών μελών που εκπροσωπούν το 60% του πληθυσμού, όταν η απόφαση δεν λαμβάνεται βάσει πρότασης της Ε. Επιτροπής. *Η ειδική πλειοψηφία στη λήψη των*

αποφάσεων επεκτείνεται σε θέματα εμπορικής πολιτικής (άρθρο III-315§4), κοινωνικής ασφάλισης των κοινωτικών εργαζομένων (άρθρο III-136), αστυνομικής συνεργασίας (άρθρο III-276), δικαστικής συνεργασίας στα αστικά θέματα (III-269), αλλά και σε ποινικά θέματα (άρθρα III-270 και III-271), με την πρόβλεψη όμως «εφεδρικής τροχοπέδης» και ενισχυμένων συνεργασιών στις τελευταίες περιπτώσεις, εκτός της πρώτης. Αντιθέτως, η ομοφωνία συνεχίζει να ισχύει για τη σύσταση της θέσεως του Ευρωπαϊού Εισαγγελέα, με παράλληλη πρόβλεψη «γέφυρας» για την επέκταση των αρμοδιοτήτων του (άρθρο III-274) και για μια σειρά άλλων σημαντικών θεμάτων, όπως αυτά του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου, με πρόβλεψη «γέφυρας» για το πέρασμα στην ειδική πλειοψηφία (άρθρο I-55 § 4), της φορολογίας (άρθρο III-171) και των Ιδίων Πόρων (άρθρο I-54§3). Μεγάλης σημασίας υπήρξε και το θέμα της ενίσχυσης της Κ.Ε.Π.Π.Α., όπου τελικώς, δεν έγινε δεκτή η πρόταση περί λήψης αποφάσεων με ειδική πλειοψηφία πλην ελαχίστων περιπτώσεων για αποφάσεις του Συμβουλίου και για όσες αφορούν σε πρόταση του ΥΠΕΞ ύστερα από αίτημα του Συμβουλίου (άρθρο III-300). Κάποια κράτη μέλη αντιτάχθηκαν σθεναρά στην προοπτική αυτή, με αποτέλεσμα η ομοφωνία να παραμείνει ο βασικός κανόνας λήψης αποφάσεων σε θέματα Κ.Ε.Π.Π.Α..

5. Διασφάλιση της ισότητας των Κρατών Μελών μέσω της διατήρησης της αρχής «ένας Επίτροπος ανά κράτος μέλος» με πλήρη δικαιώματα, τουλάχιστον μέχρι το 2014 (Άρθρο I-26)

Η πρώτη Επιτροπή η οποία θα διορισθεί δυνάμει των διατάξεων του Συντάγματος θα αποτελείται από έναν υπήκοο από κάθε κράτος μέλος, συμπεριλαμβανομένου του Προέδρου της και του Υπουργού Εξωτερικών της Ε.Ε., ο οποίος θα είναι ένας εκ των Αντιπροέδρων της. Μετά το πέρας της θητείας της πρώτης Επιτροπής, η Επιτροπή θα αποτελείται από αριθμό μελών ο οποίος, συμπεριλαμβανομένου του Προέδρου της και του Υπουργού Εξωτερικών της Ε.Ε., αντιστοιχεί στα δύο τρίτα του αριθμού των κρατών μελών, εκτός εάν το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφασίσει ομόφωνα να αλλάξει αυτόν τον αριθμό. Αυτό ουσιαστικά σημαίνει τη μετάβαση σε ένα ολιγομελές σχήμα της Επιτροπής, όπως είχε συμφωνηθεί και στη Συνθήκη της Νίκαιας, βάσει του οποίου στην Ε.Ε. των 25 η Επιτροπή θα αποτελείται από 17 και στην Ε.Ε. των 27 από 18 μέλη, ήτοι μία φορά ανά κάθε τρεις θητείες, ένα κράτος μέλος δεν θα διορίζει Επίτροπο. Οι Επίτροποι θα επιλέγονται βάσει συστήματος ισότιμης εναλλαγής μεταξύ των κρατών μελών με βάση την αρχή της απόλυτης ισοτιμίας όσον αφορά τον καθορισμό της σειράς διορισμού τους και τη διάρκεια της θητείας τους. Επίσης, θα μετέχουν στην Επιτροπή κατά τρόπο ώστε να αντικατοπτρίζεται με ικανοποιητικό τρόπο το δημογραφικό και γεωγραφικό φάσμα του συνόλου των κρατών μελών της Ε.Ε.. Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με το αρχικό κείμενο της Συνέλευσης, η Ε. Επιτροπή αποτελείτο από 15 (13 + Πρόεδρο και ΥΠΕΞ) μέλη (Ευρωπαίοι Επίτροποι) και αναγκαίο αριθμό αναπληρωτών (Επίτροποι) άνευ χαρτοφυλακίου και άνευ δικαιώματος ψήφου, προκειμένου να υπάρξει συνδυασμός της παρουσίας ενός υπηκόου από κάθε χώρα με το σύστημα εναλλαγής εκ περιτροπής («rotation»).

6. Καθιέρωση θέσης Ευρωπαϊού ΥΠΕΞ (Άρθρο I-28)

Με τον τρόπο αυτό προωθείται μια πιο συντονισμένη και ορθολογική χρήση των μέσων εξωτερικής πολιτικής που διαθέτει σήμερα η Ε.Ε.. Το ίδιο άτομο θα είναι, δηλαδή, από εδώ και πέρα υπεύθυνο για τις διπλωματικές επαφές (τον πολιτικό διάλογο) που έχει η Ε.Ε. με τρίτες χώρες και για τη θεσμοθετημένη και μεθοδευμένη συνεργασία της με αυτές (συμπεριλαμβανομένων των εμπορικών σχέσεων, της αναπτυξιακής συνεργασίας και της ανθρωπιστικής βοήθειας). Ο ΥΠΕΞ της Ε.Ε. διαθέτει διπλό «καπέλο» (συγκεντρώνει τις αρμοδιότητες του Υπατου Εκπροσώπου και του Επιτρόπου Εξωτερικών Σχέσεων) και κατέχει θέση αντιπροέδρου της Ε. Επιτροπής. Επιπλέον, θα ασκεί λειτουργίες που επί του παρόντος ανήκουν στην εξαμηνιαία εναλλασσόμενη Προεδρία του Συμβουλίου όσον αφορά στις εξωτερικές σχέσεις. Ειδικότερα, ο Υπουργός καλείται να συμβάλλει στην επεξεργασία και να είναι υπεύθυνος για την εφαρμογή της Κ.Ε.Π.Π.Α. και της ΚΠΑΑ, κατόπιν εντολής του Συμβουλίου. Για το σκοπό αυτό, θα έχει το δικαίωμα πρωτοβουλίας και θα προεδρεύει στο Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων. Επιπλέον, θα εκπροσωπεί την Ε.Ε. σε διεθνές επίπεδο για θέματα σχετικά με την Κ.Ε.Π.Π.Α. (άρθρο III -296§2), ενώ σε κάθε άλλη περίπτωση, εκτός της εξωτερικής εκπροσώπησης του ευρώ, η Επιτροπή θα είναι αυτή που διασφαλίζει την εξωτερική εκπροσώπηση της Ε.Ε., όπως σαφώς αναγνωρίζεται από το άρθρο I-26. Συγχρόνως, ο ΥΠΕΞ της Ε.Ε. θα είναι πλήρες μέλος, και αντιπρόεδρος της Επιτροπής, αρμόδιος για τις εξωτερικές σχέσεις, καθώς επίσης και για το συντονισμό των άλλων πτυχών της εξωτερικής δράσης της Ε.Ε.. Οι αποφάσεις μέσα στην Επιτροπή γι' αυτούς τους τομείς πολιτικής θα συνεχίσουν να υπόκεινται στην αρχή της συλλογικότητας, ενώ «θα δεσμεύεται από τις διαδικασίες της Επιτροπής» μόνο για τις αρμοδιότητές του στην Επιτροπή και μόνο όσο αυτό είναι σύμφωνο με τις αρμοδιότητές του στο Συμβούλιο. Για την εντολή του από το Συμβούλιο σχετικά με την Κ.Ε.Π.Π.Α., δεν θα υπόκειται στην αρχή της συλλογικότητας. Θα διορίζεται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, ενεργώντας με ειδική πλειοψηφία και με τη συμφωνία του Προέδρου της Επιτροπής. Επιπλέον, σαν πλήρες μέλος της Επιτροπής, θα υπόκειται σε ψήφο έγκρισης από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μαζί με τους υπόλοιπους Επιτρόπους (άρθρο I-27§2). Ταυτόχρονα, προβλέπεται η ίδρυση *Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης (Ε.Υ.Ε.Δ.)*, από την οποία επικουρείται ο Υπουργός Εξωτερικών της Ε.Ε. κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του (άρθρο III-296§3). Η Υπηρεσία αυτή συνεργάζεται στενά με τις διπλωματικές υπηρεσίες των κρατών μελών και περιλαμβάνει αξιωματούχους από τις σχετικές διευθύνσεις της Γενικής Γραμματείας του Συμβουλίου και της Επιτροπής, καθώς και αποσπασμένους υπαλλήλους από τις εθνικές διπλωματικές υπηρεσίες των κρατών μελών. Η οργάνωση και η λειτουργία της ευρωπαϊκής υπηρεσίας εξωτερικής δράσης καθορίζονται με απόφαση του Συμβουλίου. Ο ΥΠΕΞ της Ε.Ε. θα ασκεί επίσης εξουσία στις Αντιπροσωπείες της Ε.Ε., συνιστώμενες από τις τρέχουσες αντιπροσωπείες της Επιτροπής και τα γραφεία του Συμβουλίου, σε τρίτες χώρες και σε διεθνείς οργανισμούς (άρθρο II-328). Επισημαίνεται ότι η επίσημη σύνδεση μεταξύ των αντιπροσωπειών Ε.Ε. και της Ε.Υ.Ε.Δ., που προτάθηκε από τη Συνέλευση, δεν υιοθετήθηκε ρητά από τη Διακυβερνητική Διάσκεψη.

7. Ενίσχυση του ρόλου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (Ε.Κ.), ως πλέον δημοκρατικού και άμεσα εκλεγόμενου από τους λαούς της Ε.Ε. οργάνου, το οποίο συναποφασίζει με το Συμβούλιο για τα σημαντικά ζητήματα της Ε.Ε.

Με τον τρόπο αυτόν, μετουσιώνεται σε πράξη η θεμελιώδης έννοια της διπλής νομιμοποίησης της Ε.Ε., ως Ένωσης κρατών και πολιτών και εμβαθύνεται ουσιαστικά η δημοκρατική διάσταση της Ε.Ε.. Στο εξής, οι πολίτες θα γνωρίζουν με σαφήνεια ότι το ευρωπαϊκό δικαίο ψηφίζεται από το σώμα που τους εκπροσωπεί, καθώς και από το σώμα που εκπροσωπεί τα κράτη μέλη. Παράλληλα, στον τομέα των διεθνών συμφωνιών, η έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου γίνεται επίσης γενικός κανόνας. Ταυτόχρονα, αποκτά δικαίωμα πρωτοβουλίας όσον αφορά την αναθεώρηση του Συντάγματος και συμμετέχει στη διαδικασία μέσω της Συνέλευσης (δεδομένου ότι το Συμβούλιο δεν μπορεί να αποφασίσει να μην συγκαλέσει τη Συνέλευση παρά μόνο με συμφωνία του Κοινοβουλίου). Οι εξουσίες του σε δημοσιονομικά θέματα, τις οποίες μοιράζεται ισότιμα με το Συμβούλιο, επεκτείνονται πλέον στο σύνολο των δαπανών της Ε.Ε.. Αρκετές αποφάσεις μεγάλης σημασίας, που ενέπιπταν μέχρι σήμερα στην αποκλειστική αρμοδιότητα του Συμβουλίου, υπόκεινται στο εξής και στην έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, όπως: η απόφαση δρομολόγησης ενισχυμένης συνεργασίας (άρθρο ΙΙΙ-419§1), η χρησιμοποίηση της ρήτρας ευελιξίας που επιτρέπει στην Ε.Ε. να λαμβάνει μέτρα που δεν προβλέπονται στη Συνθήκη για την επίτευξη των στόχων που αυτό ορίζει (άρθρο Ι-18§1), η απόφαση σχετικά με τη χρησιμοποίηση των γενικών «γεφυρών» για το πέρασμα από την ομοφωνία στην ειδική πλειοψηφία (π.χ. άρθρο Ι-54) ή από τις ειδικές νομοθετικές διαδικασίες στην τακτική νομοθετική διαδικασία, ορισμένες αποφάσεις που επιτρέπουν τη διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής των νομικών βάσεων που προβλέπονται στο Σύνταγμα, όπως αυτών που αφορούν την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία (άρθρο ΙΙΙ-274§4) ή τη δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις (άρθρο ΙΙΙ-270§2 υπό δ). Ειδικά στον τομέα της Κ.Ε.Π.Π.Α., όπου δεν έχει αποφασιστικές εξουσίες, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποκτά γενικό δικαίωμα ενημέρωσης και διαβούλευσης. Τέλος, ενισχύεται αποφασιστικά ο ρόλος του, διότι πλέον εκλέγει τον Πρόεδρο της Επιτροπής (Ι-27) και τον ΥΠΕΞ (Ι-27). Ειδικότερα, σύμφωνα με τις νέες ρυθμίσεις το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα των εκλογών για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και αφού προβεί στις κατάλληλες διαβουλεύσεις, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία, προτείνει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έναν υποψήφιο για το αξίωμα του Προέδρου της Επιτροπής. Ο υποψήφιος αυτός εκλέγεται με την πλειοψηφία του όλου αριθμού των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Εάν ο υποψήφιος δεν συγκεντρώσει την απαιτούμενη πλειοψηφία, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία προτείνει εντός μινός νέον υποψήφιο ο οποίος εκλέγεται με την ίδια διαδικασία. Επίσης, το Συμβούλιο, σε κοινή συμφωνία με τον εκλεγέντα Πρόεδρο, καταρτίζει τον κατάλογο των άλλων προσώπων τα οποία προτίθεται να διορίσει ως μέλη της Επιτροπής. Τα πρόσωπα αυτά επιλέγονται βάσει των προτάσεων των κρατών μελών. Ο Πρόεδρος, ο Υπουργός Εξωτερικών της Ε.Ε. και τα άλλα μέλη της Επιτροπής υπόκεινται, συλλογικά, σε ψήφο έγκρισης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Μετά την έγκριση αυτή, η Επι-

τροπή διορίζεται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το οποίο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία.

8. Καθιέρωση κατώτατου ορίου 6 ευρωβουλευτών ανά Κράτος Μέλος (Άρθρο Ι-20)

Η υιοθέτηση του κατώτατου ορίου 6 ευρωβουλευτών ανά κράτος μέλος ευνοεί την εκπροσώπηση των μικρών κρατών μελών στο Ευρωκοινοβούλιο, χωρίς όμως να διαταράσσεται η ευρύτερη αριθμητική ισορροπία των μελών του. Ορίζεται ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο απαρτίζεται από αντιπροσώπους των πολιτών της Ε.Ε., που δεν υπερβαίνουν σε αριθμό τους επτακόσιους πενήντα. Η εκπροσώπηση των πολιτών είναι αναλογική κατά φθίνουσα τάξη, με ελάχιστο όριο έξι μελών ανά κράτος μέλος, ενώ κανένα κράτος μέλος δεν λαμβάνει περισσότερες από ενενήντα έξι έδρες. Έτσι, εγκαίρως και πριν από τις εκλογές του 2009 για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο θα θεσπίσει ομόφωνα, κατόπιν πρότασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και με τη συναίνεσή του, ευρωπαϊκή απόφαση για τον καθορισμό της τελικής του σύνθεσης, τηρουμένων των παραπάνω αρχών. Υπενθυμίζεται ότι το αρχικό κείμενο της Συνέλευσης, προέβλεπε κατώτατο αριθμό 4 ευρωβουλευτών ανά κράτος μέλος και ανώτατο όριο 732 μελών.

9. Ανάμειξη των Εθνικών Κοινοβουλίων στα ζητήματα της Ε.Ε., μέσα από την εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας

Πρόκειται για ένα ακόμη μέτρο που στοχεύει στην κάλυψη της απόστασης μεταξύ των πολιτών και της Ε.Ε.. Η πιο συστηματική ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ Εθνικών Κοινοβουλίων και οργάνων της Ε.Ε., καθώς και η δυνατότητα που παρέχεται στα πρώτα να ελέγξουν την τήρηση της αρχής της επικουρικότητας (η Ε.Ε. δεν παρεμβαίνει παρά μόνο και μέσα στο μέτρο, όπου οι στόχοι της προβλεπόμενης δράσης δεν μπορούν να υλοποιηθούν κατά τρόπο επαρκή από τα Κ-Μ, άρθρο Ι-11§3) στις προτάσεις της Ε. Επιτροπής ενθαρρύνουν τη δημοκρατική συμμετοχή σε εθνικό επίπεδο μέσω των σχετικών πρωτοκόλλων για το ρόλο των Εθνικών Κοινοβουλίων και την εφαρμογή των αρχών της επικουρικότητας και της αναλογικότητας. Η Συνθήκη υπογραμμίζει την υποχρέωση της Ε.Ε. να σέβεται τις αρχές της επικουρικότητας και της αναλογικότητας, προβλέποντας νέους μηχανισμούς για τη διασφάλιση της τήρησής τους, ενισχύοντας αισθητά τον ρόλο των Εθνικών Κοινοβουλίων. Αυτά αποκτούν το δικαίωμα να ενημερώνονται σε εύθετο χρόνο για όλες τις νομοθετικές προτάσεις της Επιτροπής, οι οποίες πρέπει να είναι αιτιολογημένες από την άποψη της επικουρικότητας και της αναλογικότητας. Έτσι, μπορούν να ασκήσουν καλύτερα τα δικαιώματά τους σε εθνικό επίπεδο, ενισχύοντας και την ικανότητά τους να επηρεάζουν τη δράση της Κυβέρνησής τους σε επίπεδο Συμβουλίου Υπουργών. Ειδικότερα, τα Εθνικά Κοινοβούλια μπορούν, εντός προθεσμίας έξι εβδομάδων από την ημερομηνία διαβίβασης της πρότασης, να απευθύνουν άμεσα στα όργανα της Ε.Ε. αιτιολογημένη γνώμη εκθέτοντας τους λόγους για τους οποίους εκτιμούν ότι η πρόταση δεν συνάδει με την αρχή της επικουρικότητας. Τα όργανα οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη τη γνώμη αυτή. Μάλιστα, ένας μηχανισμός «έγκαιρης προειδοποίησης» υποχρεώνει την Επιτροπή να επανεξετάσει την πρότασή της, εάν το ένα τρίτο τουλάχιστον του συνόλου των ψήφων που διαθέτουν τα Εθνικά Κοινοβούλια κρίνει

ότι η πρόταση δεν τηρεί την αρχή της επικουρικότητας. Το σχετικό πρωτόκολλο προβλέπει επίσης τη δυνατότητα των κρατών μελών να ασκήσουν προσφυγή ενώπιον του Δικαστηρίου εξ ονόματος των Εθνικών Κοινοβουλίων τους ή σώματος αντιπροσώπων τους, σύμφωνα με την εσωτερική έννομη τάξη τους, λόγω παραβίασης από νομοθετική πράξη της αρχής της επικουρικότητας. Η Επιτροπή των Περιφερειών αποκτά επίσης το δικαίωμα να ασκεί τέτοιες προσφυγές όσον αφορά νομοθετικές πράξεις για την έκδοση των οποίων η Συνθήκη προβλέπει τη διεξαγωγή διαβουλεύσεων με την Επιτροπή των Περιφερειών.

ΜΕΡΟΣ ΙΙ.

ΧΑΡΤΗΣ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Γενικά

Στο Προοίμιο του δευτέρου μέρους της Συνθήκης διακηρύσσεται ότι ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (Χ.Θ.Δ.) επιβεβαιώνει τα δικαιώματα που απορρέουν ιδίως από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις και τις διεθνείς υποχρεώσεις των κρατών μελών, την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, τους Κοινωνικούς Χάρτες που έχουν υιοθετηθεί από την Ε.Ε. και το Συμβούλιο της Ευρώπης, καθώς και από τη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Η ενσωμάτωση του Χ.Θ.Δ. στη Συνταγματική Συνθήκη αποτελεί ισχυρή απόδειξη ότι ο πολίτης βρίσκεται στο επίκεντρο του ευρωπαϊκού οικοδομήματος.

Ο Χάρτης, ως πολιτική διακήρυξη του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Νίκαιας το Δεκέμβριο του 2000, αποκτά πλέον πλήρη νομική ισχύ και δεσμευτικότητα. Κατά την ενσωμάτωσή του διατηρήθηκαν στο ακέραιο τα κεφάλαια I-VI σχετικά με τα επί μέρους δικαιώματα του Χάρτη. Αντιθέτως το κεφάλαιο VII σχετικά με τις Γενικές Διατάξεις που αφορούν την ερμηνεία και την εφαρμογή του Χάρτη έγινε αντικείμενο ορισμένων τροποποιήσεων. Οι διατάξεις του Χάρτη απευθύνονται, κατά πρώτο λόγο, στην Ε.Ε. και, κατά δεύτερο, στα κράτη μέλη όταν εφαρμόζουν το δικαίο της Ε.Ε. (άρθρο II-111§1). Προβλέπεται, επίσης, ότι ο Χάρτης δεν μεταβάλλει το εύρος των αρμοδιοτήτων της Ε.Ε., καθώς και τα καθήκοντα που καθορίζονται στα άλλα μέρη της Συνθήκης (II-111§2).

Η κατανομή των επί μέρους δικαιωμάτων διατάξεων στους επί μέρους τίτλους του Δεύτερου Μέρους περιλαμβάνει τις εξής θεματικές κατηγορίες:

A. Αξιοπρέπεια (Άρθρα II-61 έως II-65)

Γίνεται αναφορά στο απαραβίαστο της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας (Άρθρο II-61), η οποία αποτελεί κατά κάποιον τρόπο το θεμέλιο που εμπνέει όλα τα άλλα δικαιώματα. Επίσης αναφορά γίνεται στο δικαίωμα στη ζωή και στην απαγόρευση της ποινής του θανάτου σύμφωνα με το πρωτόκολλο 6 της ΕΣΔΑ (Άρθρο II-62), στην ακεραιότητα του προσώπου (Άρθρο II-63), στην απαγόρευση των βασανιστηρίων και απάνθρωπων ή εξευτελιστικών ποινών ή μεταχείρισης (Άρθρο II-64), στην απαγόρευση της δουλείας και της αναγκαστικής εργασίας (Άρθρο II-65).

B. Ελευθερίες (Άρθρα II-66 έως II-79)

Περιλαμβάνονται το δικαίωμα στην ελευθερία και στην ασφάλεια (Άρθρο II-66), στο σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής (Άρθρο II-67), στην προστασία προσωπικών δεδομένων (Άρθρο II-68), που απαντά στις προκλήσεις της ανάπτυξης της «Κοινωνίας της Πληροφορίας», το δικαίωμα της συνάψεως γάμου και στο δικαίωμα ίδρυσης οικογένειας (Άρθρο II-69), η ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας (Άρθρο II-70), η ελευθερία της συνάθροισης και του συνεταιρίζεσθαι (Άρθρο II-72), η ελευθερία των τεχνών και των επιστημών (Άρθρο II-73), το δικαίωμα εκπαίδευσης και η ελευθερία του ιδρύειν εκπαιδευτικό ίδρυμα (Άρθρο II-74), η ελευθερία του επαγγέλματος και το δικαίωμα για εργασία, η επιχειρηματική ελευθερία (Άρθρο II-76), το δικαίωμα ιδιοκτησίας (Άρθρο II-77), το δικαίωμα ασύλου (Άρθρο II-78), και, τέλος, η προστασία σε περίπτωση απομάκρυνσης, απέλασης και έκδοσης, που ενσωματώνει τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Άρθρο II-79).

Γ. Ισότητα (Άρθρα II-80 έως II-86)

Γίνεται αναφορά στην ισότητα έναντι του νόμου, που υφίσταται σε όλα τα Εθνικά Συντάγματα (Άρθρο II-80), στην απαγόρευση των διακρίσεων, (άρθρο II-84), προσθέτοντας την απαγόρευση κάθε μορφής διάκρισης που στηρίζεται στην γενετική κληρονομιά (γονιδίωμα) των προσώπων και στη βιοηθική, στην πολιτιστική, θρησκευτική και γλωσσική πολυμορφία (Άρθρο II-82), στην ισότητα ανδρών και γυναικών (Άρθρο II-83), στα δικαιώματα του παιδιού, που βασίζονται στην σχετική Σύμβαση του ΟΗΕ (Άρθρο II-84), στα δικαιώματα των ηλικιωμένων (Άρθρο II-85) και, τέλος, στην ένταξη των ατόμων με αναπηρίες στην κοινωνία (Άρθρο II-86).

Δ. Αλληλεγγύη (Άρθρα II-87 έως II-98)

Επιτυγχάνεται μια ιδιαίτερη καινοτομία: η συνύπαρξη των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων με τα οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα. Τελικά, σε αυτό περιελήφθησαν και τα δικαιώματα των εργαζομένων, η προστασία του περιβάλλοντος και η προστασία των καταναλωτών. Ειδικότερα, αναφορά γίνεται στα συλλογικά κοινωνικά δικαιώματα (Άρθρα II-87 και II-88), που εμπνέονται από το παράγωγο κοινοτικό δικαίο και αναφέρονται στο δικαίωμα στην ενημέρωση και στη διαβούλευση των εργαζομένων στο πλαίσιο της επιχείρησης και στο δικαίωμα διαπραγμάτευσης και συλλογικών δράσεων. Στη συνέχεια, περιλαμβάνονται τα άρθρα, που αναφέρονται στα ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα, όπως στο δικαίωμα πρόσβασης στις υπηρεσίες ευρέσεως εργασίας και στην προστασία σε περίπτωση αδικαιολόγητης απόλυσης (Άρθρο II-89, Άρθρο II-90), στις δίκαιες και πρόσφορες συνθήκες εργασίας (Άρθρο II-91), στην απαγόρευση εργασίας των παιδιών και προστασία των νέων στην εργασία (Άρθρο II-92), στην οικογενειακή και επαγγελματική ζωή (Άρθρο II-93), στις αρχές σχετικά με την κοινωνική ασφάλεια και με την κοινωνική αρωγή (Άρθρο II-94), στην προστασία της υγείας (Άρθρο II-95), που ετέθη παρά το γεγονός ότι οι εθνικές νομοθεσίες είναι τις περισσότερες φορές διαφορετικές. Τέλος, ετέθησαν τρεις αρχές (Άρθρα II-96 έως II-98), που αφορούν στην πρόσβαση

στις υπηρεσίες γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος, στην προστασία του περιβάλλοντος και στην προστασία του καταναλωτή.

Ε. Ιδιότητα του πολίτη (Άρθρα II-99 έως II-106)

Αναγνωρίζεται το δικαίωμα του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι στις εκλογές του Ευρ. Κοινοβουλίου (II-99) και στις δημοτικές και κοινοτικές εκλογές (II-101), το δικαίωμα στην χρηστή διοίκηση, το δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα, τα σχετικά με τον Ευρωπαϊό Διαμεσολαβητή (II-103), το δικαίωμα αναφοράς (II-104), η ελευθερία κυκλοφορίας και διαμονής (II-105) και η διπλωματική και προξενική προστασία (II-106).

ΣΤ. Δικαιοσύνη (Άρθρα II-107 έως II-110)

Γίνεται αναφορά στα πλέον κλασσικά των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Αυτά τα δικαιώματα παρουσιάζουν ιδιαίτερη σημασία για τη δημιουργία και την ανάπτυξη του «χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης». Ειδικότερα, αναφορά γίνεται στο δικαίωμα πραγματικής προσφυγής και αμερόληπτου δικαστηρίου (Άρθρο II-107), στο τεκμήριο αθωότητας και δικαιώματα της υπεράσπισης (Άρθρο II-108), στις αρχές της νομιμότητας και της αναλογικότητας αξιολογούντων πράξεων και ποινών (Άρθρο II-109) και στο δικαίωμα του προσώπου να μην δικάζεται και να μην τιμωρείται ποινικά δύο φορές για την ίδια αξιόποινη πράξη (Άρθρο II-110).

Τέλος, στον Τίτλο VII περιέχονται οι γενικές διατάξεις που διέπουν την ερμηνεία και την εφαρμογή του Χάρτη (Άρθρα II-111 έως II-114). Αυτά τα άρθρα θεωρούνται οριζόντια άρθρα γενικής εφαρμογής. Ειδικότερα, ρυθμίζεται το πεδίο εφαρμογής του Χ.Θ.Δ., το περιεχόμενο και την ερμηνεία των δικαιωμάτων και των αρχών, το επίπεδο προστασίας και την απαγόρευση της κατάχρησης δικαιώματος. Κατά την ενσωμάτωση του Χάρτη στη Συνθήκη, εισήχθησαν ορισμένες διατάξεις, με σημαντικότερες τη διάκριση μεταξύ δικαιωμάτων και αρχών, όπου οι τελευταίες απαιτούν τη λήψη εφαρμοστικών μέτρων για την άμεση δικαστική επίκλησή τους (άρθρο II-112§5), τη ρητή αναφορά στις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές για την ερμηνεία του Χάρτη (άρθρο II-112§6), καθώς και την αναφορά στις επεξηγήσεις του Χάρτη ως ερμηνευτικού εργαλείου για τα δικαστήρια της Ε.Ε. και των κρατών μελών (άρθρο 112§7).

ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ- ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Α. Διατάξεις Γενικής Εφαρμογής (ΤΙΤΛΟΣ Ι - Άρθρα ΙΙΙ-115 ως ΙΙΙ-122), απαγόρευση διακρίσεων και ιθαγένεια (ΤΙΤΛΟΣ ΙΙ - Άρθρα ΙΙΙ-123 ως ΙΙΙ-129)

Αξιοσημείωτη είναι η προσθήκη ιδιαίτερου τίτλου που περιέχει οριζόντιες ρήτρες, που εφαρμόζονται στο σύνολο των πολιτικών της Ε.Ε., όπως η αρχή της ισότητας γυναικών και ανδρών και η καταπολέμηση άλλων διακρίσεων (άρθρα ΙΙΙ-116 και ΙΙΙ-118), η προαγωγή υψηλού επιπέδου απασχόλησης με τη διασφάλιση κατάλληλης κοινωνικής προστασίας («κοινωνική ρήτρα») (άρθρο ΙΙΙ-117), η προστασία του περιβάλλοντος (άρθρο ΙΙΙ-119) και του καταναλωτή (άρθρο ΙΙΙ-120). Συμπεριλαμβάνεται επίσης, η νομική βάση για τη ρύθμιση, από την Ε.Ε., των γενικών αρχών λειτουργίας των υπηρεσιών γενικού οικονομικού

συμφέροντος (άρθρο ΙΙΙ-122), καθώς και νομοθετικές εξουσιοδοτήσεις για την καταπολέμηση διακρίσεων (άρθρα ΙΙΙ-123 και ΙΙΙ-124) και την άσκηση των δικαιωμάτων που απορρέουν από την ιθαγένεια της Ε.Ε. (άρθρα ΙΙ-125 ως ΙΙΙ-127).

Β. Εσωτερική Αγορά και Κανόνες Ανταγωνισμού (ΤΙΤΛΟΣ ΙΙΙ-Κεφάλαιο Ι - Άρθρα ΙΙΙ-130 ως ΙΙΙ-169)

Η Συνταγματική Συνθήκη προβλέπει τη θέσπιση μέτρων για την εγκαθίδρυση και διασφάλιση της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς που εκτείνεται σε χώρο χωρίς εσωτερικά σύνορα, εντός του οποίου διασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων και υπηρεσιών (ΙΙΙ-133 ως 150), εμπορευμάτων (ΙΙΙ-151 έως ΙΙΙ-155) και κεφαλαίων (ΙΙΙ-156 έως ΙΙΙ-160). Η Συνθήκη κωδικοποιεί, κατά βάσιν, τις ισχύουσες διατάξεις της ΣΕΚ χωρίς να προβαίνει σε ουσιώδεις τροποποιήσεις με εξαίρεση τον τομέα της πνευματικής ιδιοκτησίας για τον οποίο προβλέπεται πλέον ειδική νομική βάση (άρθρο ΙΙΙ-176).

Γ. Φορολογικές Διατάξεις (ΤΙΤΛΟΣ ΙΙΙ-Κεφάλαιο Ι - Άρθρα ΙΙΙ-170 ως ΙΙΙ-171)

Η Συνθήκη δεν επιφέρει αλλαγές σε θέματα φορολογίας, στα οποία η ομοφωνία παραμένει γενικός κανόνας. Κατά τη διάρκεια της Διακυβερνητικής Διάσκεψης απορρίφθηκαν από ορισμένα κράτη μέλη ακόμη και οι περιορισμένες αναφορές στην εφαρμογή ειδικής πλειοψηφίας, που πρότεινε η Συνέλευση σε θέματα διοικητικής συνεργασίας και καταπολέμησης της απάτης και της φοροδιαφυγής. Έτσι ο τομέας της φορολογίας παραμένει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα ή μειονέκτημα των κρατών μελών στην άσκηση της οικονομικής τους πολιτικής.

Δ. Οικονομική και Νομισματική Πολιτική (ΤΙΤΛΟΣ ΙΙΙ-Κεφάλαιο ΙΙ- Άρθρα ΙΙΙ-177-202)

Προβλέπονται διατάξεις, βάσει των οποίων το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής, εκδίδει ευρωπαϊκή απόφαση που καθορίζει ποια εκ των κρατών μελών που δεν έχουν υιοθετήσει το ευρώ πληρούν τις αναγκαίες προϋποθέσεις για την ένταξή τους στην Ευρωζώνη (ΙΙΙ-198). Το Συμβούλιο αποφασίζει έχοντας λάβει σύσταση από την πλειοψηφία εκείνων των μελών που εκπροσωπούν τα κράτη μέλη τα οποία έχουν ως νόμισμα το ευρώ και συγκεντρώνουν τουλάχιστον τα τρία πέμπτα του πληθυσμού των εν λόγω κρατών μελών. Επίσης, προβλέπεται ο συντονισμός της οικονομικής πολιτικής της Ε.Ε. και ειδικότερα τα κράτη μέλη συντονίζουν τις οικονομικές τους πολιτικές (ΙΙΙ-177 έως ΙΙΙ-179) και τις πολιτικές που ακολουθούν στον τομέα της απασχόλησης (ΙΙΙ-204). Για το σκοπό αυτόν, το Συμβούλιο θεσπίζει μέτρα και ειδικότερα τους γενικούς προσανατολισμούς των πολιτικών αυτών. Υιοθετείται Δήλωση για το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης και μέτρα σχετικά με τα υπερβολικά ελλείμματα (Δήλωση υπ' αριθ. 17 της Δ.Δ.), χωρίς να προδικάζονται όμως οι μελλοντικές συζητήσεις σχετικά με το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Σύμφωνα με αυτήν τα κράτη μέλη αναμένουν ενδεχόμενες προτάσεις της Επιτροπής, καθώς και τη συμβολή των κρατών μελών όσον αφορά την ενίσχυση και διευκρίνιση της εφαρμογής του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Τα κράτη μέλη υποχρεούνται να

λάβουν όλα τα αναγκαία μέτρα για την ενίσχυση των δυνατοτήτων αύξησης των οικονομιών τους. Ο στόχος αυτός μπορεί να υποστηριχθεί με τη βελτίωση του συντονισμού των οικονομικών πολιτικών. Συνεπώς το δικαίωμα της Επιτροπής παραμένει στην υποβολή συστάσεων και όχι προτάσεων. Κατά τον τρόπο αυτό, διατηρείται το ισχύον σύστημα, που προβλέπεται και από το Σύμφωνο Σταθερότητας, παρέχοντας την απαραίτητη για τα κράτη μέλη ευελιξία στην οικονομική τους πολιτική. Ειδικότερα:

- *Η δράση των κρατών μελών και της Ε.Ε. περιλαμβάνει τη θέσπιση οικονομικής πολιτικής η οποία βασίζεται στο στενό συντονισμό των πολιτικών των κρατών μελών, την εσωτερική αγορά, καθώς και τον καθορισμό κοινών στόχων και ασκείται σύμφωνα με την αρχή της ανοιχτής οικονομίας της αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό (III-177).* Η δράση αυτή περιλαμβάνει ένα ενιαίο νόμισμα, το ευρώ, καθώς και τον καθορισμό και την άσκηση ενιαίας νομισματικής πολιτικής και ενιαίας συναλλαγματικής πολιτικής, πρωταρχικός στόχος των οποίων είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών και, με την επιφύλαξη του στόχου αυτού, η υποστήριξη των γενικών οικονομικών πολιτικών στην Ε.Ε.. Η δράση αυτή των κρατών μελών και της Ε.Ε. συνεπάγεται την τήρηση των κατευθυντήριων αρχών διατήρησης σταθερών τιμών και υγιών δημόσιων οικονομικών και νομισματικών συνθηκών, καθώς και σταθερού ισοζυγίου πληρωμών.

- *Τα κράτη μέλη ασκούν την οικονομική τους πολιτική με σκοπό να συμβάλλουν στην πραγμάτωση των στόχων της Ε.Ε. (III-178).* Ορίζεται ότι τα κράτη μέλη θεωρούν τις οικονομικές τους πολιτικές ως θέματα κοινού ενδιαφέροντος και τις συντονίζουν στο πλαίσιο του Συμβουλίου. Το Συμβούλιο, μετά από σύσταση της Επιτροπής, συντάσσει σχέδιο των γενικών προσανατολισμών των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών και της Ε.Ε. και απευθύνει συναφή έκθεσή του στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (III-179). Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, αποφασίζοντας με βάση την έκθεση του Συμβουλίου, συζητά τα συμπεράσματα για τους γενικούς προσανατολισμούς των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών και της Ε.Ε.. Με βάση τα συμπεράσματα αυτά, το Συμβούλιο διατυπώνει σύσταση όπου εκτίθενται οι γενικοί αυτοί προσανατολισμοί και ενημερώνει σχετικά το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Προκειμένου να εξασφαλισθεί ο στενότερος συντονισμός των οικονομικών πολιτικών και συνεχής σύγκλιση των οικονομικών επιδόσεων των κρατών μελών, το Συμβούλιο, βάσει εκθέσεων που υποβάλλει η Επιτροπή, παρακολουθεί τις οικονομικές εξελίξεις σε κάθε κράτος μέλος και στην Ε.Ε., καθώς και τη συμμόρφωση των οικονομικών πολιτικών ως προς τους γενικούς προσανατολισμούς τους, και προβαίνει τακτικά σε συνολική αξιολόγηση. Για τους σκοπούς της πολυμερούς αυτής εποπτείας, τα κράτη μέλη ενημερώνουν την Επιτροπή για τα σημαντικά μέτρα που λαμβάνουν στον τομέα της οικονομικής τους πολιτικής και της διαβιβάζουν όποιες πληροφορίες κρίνουν αναγκαίες. Αναφέρεται ρητώς ότι τα κράτη μέλη πρέπει να αποφεύγουν τα υπερβολικά δημοσιονομικά ελλείμματα (III-194). Η Επιτροπή παρακολουθεί την εξέλιξη της δημοσιονομικής κατάστασης και το ύψος του δημοσίου χρέους στα κράτη μέλη, προκειμένου να εντοπίζει τις μεγάλες αποκλίσεις.

- *Στην νομισματική πολιτική, πρωταρχικός στόχος του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών (III-185).* Με την επιφύλαξη του στόχου αυτού, το Ευρωπαϊκό Σύστημα

Κεντρικών Τραπεζών (Ε.Σ.Κ.Τ.) στηρίζει τις γενικές οικονομικές πολιτικές στην Ε.Ε.. Τα βασικά καθήκοντα του Ε.Σ.Κ.Τ. είναι: α) να χαράσσει και να εφαρμόζει τη νομισματική πολιτική της Ε.Ε., β) να διενεργεί πράξεις συναλλάγματος, γ) να κατέχει και να διαχειρίζεται τα επίσημα συναλλαγματικά διαθέσιμα των κρατών μελών, δ) να προωθεί την ομαλή λειτουργία των συστημάτων πληρωμών. Η γνώμη της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας ζητείται:

- α) για κάθε προτεινόμενη πράξη της Ε.Ε. που εμπίπτει στους τομείς αρμοδιότητάς της, β) από τις εθνικές αρχές, για κάθε σχέδιο νομοθετικής διάταξης που εμπίπτει στους τομείς αρμοδιότητάς της, εντός όμως των ορίων και υπό της προϋποθέσεις που ορίζει το Συμβούλιο.

Το Ε.Σ.Κ.Τ. συμβάλλει στην εκ μέρους των αρμόδιων αρχών ομαλή άσκηση των πολιτικών που αφορούν την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα έχει το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπει την έκδοση των τραπεζογραμματίων ευρώ στην Ε.Ε..

Το καταστατικό του Ε.Σ.Κ.Τ. παρατίθεται στο Πρωτόκολλο για το καταστατικό του, καθώς και εκείνο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Κάθε κράτος μέλος εξασφαλίζει ότι η εθνική νομοθεσία του, συμπεριλαμβανομένου του καταστατικού της Εθνικής Κεντρικής του Τράπεζας, συνάδει με το Σύνταγμα και το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (III-188).

- *Σύμφωνα με τις ειδικές διατάξεις για τα κράτη μέλη με νόμισμα το ΕΥΡΩ (III-194 έως III-196)* και προκειμένου να συμβάλει στην καλή λειτουργία της οικονομικής και νομισματικής ένωσης, το Συμβούλιο θεσπίζει μέτρα για τα κράτη μέλη με νόμισμα το ευρώ, προκειμένου: α) να ενισχυθεί ο συντονισμός και η εποπτεία της δημοσιονομικής τους πειθαρχίας, β) να χαράσσονται, ως προς τα εν λόγω κράτη, οι προσανατολισμοί οικονομικής πολιτικής, μεριμνώντας ώστε να είναι συμβατοί με τους καθοριζόμενους για το σύνολο της Ε.Ε. και να διασφαλίζεται η εποπτεία τους. Για τα μέτρα αυτά, δικαίωμα ψήφου έχουν μόνο τα μέλη του Συμβουλίου, που εκπροσωπούν κράτη μέλη με νόμισμα το ευρώ. Οι ειδικές ρυθμίσεις για τις συνόδους των Υπουργών των κρατών μελών με νόμισμα το ευρώ, καθορίζονται στο Πρωτόκολλο για την Ευρωζώνη.

- *Όσον αφορά στην εξωτερική εκπροσώπηση της Ευρωζώνης*, το άρθρο III-326 διέπει τις διαπραγματεύσεις των νομισματικών συμφωνιών, ενώ μια πρόβλεψη στο Κεφάλαιο Οικονομικής και Νομισματικής Πολιτικής ρυθμίζει την εξωτερική εκπροσώπηση στα θέματα του ευρώ (άρθρο III-196). Ορίζει ειδικότερα ότι το Συμβούλιο, ενεργώντας με ειδική πλειοψηφία των μελών της Ευρωζώνης, μετά από πρόταση της Επιτροπής και κατόπιν διαβουλεύσεων με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, μπορεί να υιοθετήσει:

- Αποφάσεις που καθιερώνουν κοινές θέσεις σε θέματα ιδιαίτερου ενδιαφέροντος για την οικονομική και νομισματική ένωση εντός των αρμοδίων διεθνών οικονομικών οργάνων και διασκέψεων.

- Κατάλληλα μέτρα για να εξασφαλιστεί ενιαία εκπροσώπηση μέσα σε αυτά τα όργανα και τις διασκέψεις.

Η Συνθήκη δεν καθιερώνει άμεσα μια ενοποιημένη εξωτερική εκπροσώπηση της Ευρωζώνης.

Ε. Πολιτικές σε άλλους τομείς
(ΤΙΤΛΟΣ III- Κεφάλαιο III-Άρθρα III-203 ως III-256)

Περιλαμβάνονται οι διατάξεις, που ρυθμίζουν:

1. Θέματα Απασχόλησης και Κοινων. Πολιτικής (Άρθρα 203-208 και 209-219)

Ενισχύεται η κοινωνική διάσταση της Ε.Ε.. Στόχοι όπως, της κοινωνικής ισότητας και της κοινωνικής πρόοδου, της πλήρους απασχόλησης, της ανοχής και της αλληλεγγύης, της καταπολέμησης του κοινωνικού αποκλεισμού, της ισότητας ανδρών και γυναικών, της καταπολέμησης της φτώχειας και της ανάπτυξης, καθίσταται καταστατικοί στόχοι της Ε.Ε. (άρθρο III-209). Αν και στα ζητήματα κοινωνικής ασφάλισης (άρθρο III-210§1 υπό γ.) διατηρείται η λήψη αποφάσεων με ομοφωνία, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η κοινωνική πολιτική της Ε.Ε. ενδυναμώνεται με την νέα Συνθήκη (άρθρο 210§3). Αυτό επιτυγχάνεται και με την υιοθέτηση της κοινωνικής ρήτρας, σύμφωνα με την οποία κατά τον καθορισμό και την υλοποίηση των πολιτικών και των δράσεων σε θέματα κοινωνικής πολιτικής, η Ε.Ε. συνεκτιμά τις απαιτήσεις που συνδέονται με την προώθηση ενός υψηλού επιπέδου απασχόλησης, με τη διασφάλιση της κατάλληλης κοινωνικής προστασίας, με την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού, καθώς και με ένα υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης, κατάρτισης και προστασίας της ανθρώπινης υγείας. Με αυτήν επίσης αναγνωρίζεται και προάγεται ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων στο επίπεδο της Ε.Ε., λαμβάνοντας υπόψη την ποικιλομορφία των εθνικών συστημάτων, διευκολύνεται δε ο μεταξύ τους διάλογος, με σεβασμό όμως στην αυτονομία τους (άρθρο I-48).

2. Θέματα Οικονομικής, Κοινωνικής και Εδαφικής Συνοχής (Άρθρα III-220 ως III-224)

Σύμφωνα με την τελική διατύπωση του άρθρου III-220 της Συνθήκης, προβλέπεται η υπαγωγή, όχι πλέον ορισμένων, αλλά ευρύτερα των «νησιωτικών, συνοριακών και ορεινών περιοχών» στην εφαρμογή ειδικών μέτρων για την ανάπτυξη τους βάσει των διατάξεων για την κοινωνική, οικονομική και εδαφική συνοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτό αποτελεί σημαντικό ζήτημα για την Ελλάδα, δεδομένου ότι αρχικά, υπήρχε πρόβλεψη για εφαρμογή του άρθρου III-220 μόνο για ορισμένες από τις νησιωτικές, παραμεθόριες και διασυνοριακές περιοχές της Ε.Ε.. Με ελληνικές παρεμβάσεις μέχρι και το τελευταίο στάδιο των διαπραγματεύσεων απαλείφθηκε ο επιθετικός προσδιορισμός «some» μπροστά από τις περιοχές αυτές, ώστε συμπεριλαμβάνονται πλέον όλες χωρίς καμία διάκριση. Εξάλλου, οι Δηλώσεις για τη νησιωτικότητα, που περιλαμβάνονταν στις Συνθήκες του Άμστερνταμ και της Νίκαιας παραμένουν σε ισχύ βάσει του άρθρου IV-438, ενισχύοντας με τον τρόπο αυτό τη νέα διάταξη του άρθρου III-220. Με νέα Δήλωση υπ' αριθ. 19 της Δ.Δ., που προστέθηκε στο άρθρο αυτό το Μάιο 2004, συμπεριελήφθη και η Κύπρος και η Μάλτα στις ευνοϊκές του διατάξεις. Η συμπερίληψη αναφοράς στα νησιά αποτελεί την νομική βάση, όπου θα μπορούσε πλέον να βασισθεί και η ειδική τους μεταχείριση και στήριξη από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

3. Θέματα Γεωργίας και Αλιείας
(Άρθρα III-225 έως και III-232)

Αυτά εξακολουθούν να αποτελούν αντικείμενο κοινής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παραμένουν επίσης οι στόχοι της κοινής γεωργικής πολιτικής για αύξηση της παραγωγικότητας της γεωργίας, για εξασφάλιση δικαίου βιοτικού επιπέδου στον αγροτικό πληθυσμό, για σταθερότητα των αγορών, για εγγύηση της ασφάλειας του εφοδιασμού της αγοράς και για διασφάλιση λογικών τιμών στους καταναλωτές (άρθρο III-227). Κατά τη χάραξη της κοινής γεωργικής πολιτικής λαμβάνονται υπόψη η κοινωνική δομή της γεωργίας, οι διαρθρωτικές και φυσικές ανισότητες μεταξύ των διαφόρων γεωργικών περιοχών, η ανάγκη βαθμιαίας εφαρμογής των κατάλληλων προσαρμογών, καθώς και η σύνδεση της γεωργίας με το σύνολο της οικονομίας, για δε την επίτευξη των εν λόγω στόχων δημιουργείται η κοινή οργάνωση των γεωργικών αγορών και προβλέπεται δυνατότητα σύστασης ενός ή περισσότερων γεωργικών ταμείων προανατολισμού και εγγυήσεων (άρθρο III-228). Μεταξύ των πιο αξιοσημείωτων αλλαγών, που επιφέρει η Συνθήκη στον τομέα αυτόν, είναι το γεγονός ότι η συνήθης νομοθετική διαδικασία θα εφαρμόζεται για την έγκριση των νομοθετικών πράξεων που θεσπίζουν τους κανόνες των κοινών οργανώσεων γεωργικών αγορών, καθώς και τις λοιπές διατάξεις που είναι αναγκαίες για την επιδίωξη των στόχων της κοινής γεωργικής πολιτικής και της κοινής αλιευτικής πολιτικής. Αυτό σημαίνει ότι η διαμόρφωση των βασικών κατευθυντήριων γραμμών των κοινών πολιτικών για τη γεωργία και την αλιεία είναι ένα θέμα που θα αποφασίζεται και από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και όχι μόνον από τους Υπουργούς Γεωργίας (άρθρο III-231§2). Αντίθετα, ο καθορισμός των τιμών, των εισφορών, των ενισχύσεων και των ποσοτικών περιορισμών, καθώς και η κατανομή των αλιευτικών δυνατοτήτων εμπίπτουν στις μη νομοθετικές πράξεις και ανήκουν στην αρμοδιότητα του Συμβουλίου μέσω ευρωπαϊκών κανονισμών ή αποφάσεων (άρθρο III-231§3).

4. Θέματα Περιβάλλοντος (Άρθρα III-233 και III-234)

Η πολιτική της Ε.Ε. επικεντρώνεται στη θέσπιση μέτρων για την προστασία της ποιότητας του περιβάλλοντος με παράλληλη συνετή χρήση των πλουτοπαραγωγικών πηγών και προστασία της ανθρώπινης υγείας. Για τους σκοπούς αυτούς θεσπίζονται δράσεις που πρέπει να αναληφθούν από τα κράτη μέλη σε συνεργασία με τρίτες χώρες και αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς. Στη Συνθήκη γίνεται ρητή μνεία της βασικής αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει» (άρθρο III-233§2). Ιδιαίτερα σημαντική για την υλοποίηση της ευρωπαϊκής πολιτικής Περιβάλλοντος θεωρείται η χρηματοδότηση των δράσεων από τα κράτη μέλη, λαμβανομένων υπόψη των οικονομικών δυνατοτήτων της κάθε χώρας. Η Ε.Ε. έρχεται αρωγός σε περιπτώσεις δράσεων με δυσανάλογο κόστος, με την επιφύλαξη της βασικής αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει».

5. Προστασία των καταναλωτών (Άρθρο III-235)

Πρωθούνται τα συμφέροντα των καταναλωτών και διασφαλίζεται το επίπεδο προστασίας της υγείας και των οικονομικών τους συμφερόντων μέσω σειράς μέτρων που θεσπίζει η νέα Συνθήκη. Παράλληλα τα κράτη μέλη δεν εμποδίζονται από το να διατηρούν ή να εισά-

γουν αυστηρότερες προστατευτικές διατάξεις, εφόσον αυτές δεν αντιτίθενται στη Συνταγματική Συνθήκη.

6. Μεταφορές (Άρθρα III-236 έως III-245)

Αυτές αποτελούν αντικείμενο κοινής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αφορούν όλα τα μέσα μεταφοράς. Με ευρωπαϊκό νόμο ή νόμο-πλαίσιο θεσπίζονται κοινοί κανόνες, οι οποίοι εφαρμόζονται στις διεθνείς μεταφορές, όροι υπό τους οποίους γίνονται δεκτοί στις εθνικές μεταφορές ενός κράτους μέλους οι μεταφορείς, οι οποίοι δεν είναι εγκατεστημένοι σε αυτό, μέτρα για τη βελτίωση της ασφάλειας των μεταφορών, καθώς και κάθε άλλο πρόσφορο μέτρο για την επίτευξη των στόχων της κοινής πολιτικής Μεταφορών (άρθρο III-236). Κατά την έκδοση των ανωτέρω νόμων λαμβάνονται υπόψη τυχόν επιπτώσεις στο βιοτικό επίπεδο και την απασχόληση σε ορισμένες περιοχές, καθώς και στην εκμετάλλευση των εξοπλισμών μεταφορών (άρθρο III-236§3), καθώς και η οικονομική κατάσταση των μεταφορέων όταν θεσπίζονται μέτρα σχετικά με τις τιμές και τους όρους μεταφοράς (άρθρο III-239). Τέλος, απαγορεύονται οι διακρίσεις στις μεταφορές στο εσωτερικό της Ε.Ε. (άρθρο III-230).

7. Διευρωπαϊκά Δίκτυα (Άρθρα III-246 και III-247)

Η Ε.Ε. στοχεύει στην ανάπτυξη έργων υποδομής στους τομείς των μεταφορών, των τηλεπικοινωνιών και της ενέργειας προκειμένου να επιτευχθεί η αρμονική ανάπτυξη του συνόλου της επικράτειας της Ε.Ε. και η ενίσχυση της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής. Ειδικότερα, προβλέπεται η ενίσχυση εκ μέρους της Ε.Ε. των κρατών μελών προς υλοποίηση συγκεκριμένων σχεδίων στον τομέα της υποδομής μεταφορών μέσω του Ταμείου Συνοχής.

8. Θέματα Έρευνας, Τεχνολογικής Ανάπτυξης και Διαστήματος (Άρθρα III-248 έως III-255)

Η δημιουργία ευρωπαϊκού χώρου έρευνας εντός του οποίου θα εξασφαλίζεται η ελεύθερη διακίνηση ερευνητών, επιστημονικών γνώσεων και τεχνολογιών, καθώς και η ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητας και η προώθηση των αναγκαίων ερευνητικών δράσεων αποτελούν κύρια επιδίωξη της Ε.Ε. στον ερευνητικό τομέα. Η πραγματοποίηση των στόχων σε ολόκληρη την επικράτεια της Ε.Ε. θα επέλθει με την ενθάρρυνση των επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένων των μικρομεσαίων, των ερευνητικών κέντρων και των πανεπιστημίων, ιδιαίτερα δε με την ελεύθερη μετακίνηση των ερευνητών εντός του ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου (άρθρο III-248). Νέο στοιχείο στη Συνθήκη αποτελεί η καθιέρωση ευρωπαϊκής πολιτικής Διαστήματος, η οποία θα προωθηθεί με ανάληψη κοινών πρωτοβουλιών, αλλά και με συνεργασία με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Διαστήματος (ESA) (άρθρο III-254).

9. Θέματα Ενέργειας (Άρθρο III-256)

Η πολιτική της Ε.Ε., με τη νέα αυτή ρύθμιση, λαμβάνει σοβαρά υπόψη την ανάγκη προστασίας του περιβάλλοντος και για το λόγο αυτόν δίδει ιδιαίτερη έμφαση στην ανάπτυξη νέων και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Παράλληλα προωθείται η ενεργειακή αποδοτικότητα και θεσπίζονται μέτρα εξοικονόμησης ενέργειας. Κατά τα λοιπά, στόχοι της πολιτικής στον τομέα αυτό παραμένουν η διασφάλιση τόσο της λειτουργίας της αγοράς ενέργειας όσο και του ενεργειακού εφοδιασμού της. Με τη

Συνθήκη η εκμετάλλευση και επιλογή χρήσης των ενεργειακών πόρων παραχωρείται αποκλειστικά στα κράτη μέλη με την επιφύλαξη του άρθρου III-234.

ΣΤ. Χώρος Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης (ΤΙΤΛΟΣ III-Κεφάλαιο IV-Άρθρα III-257 ως 277)

Η Συνταγματική Συνθήκη εισαγάγει σημαντικές καινοτομίες όσον αφορά θέματα Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων (Δ.Ε.Υ.), ιδίως μέσω της κατάργησης του τρίτου πυλώνα και της επέκτασης της κοινοτικής μεθόδου σε όλες σχεδόν τις πτυχές αυτού του τομέα. Οι σχετικές διατάξεις βρίσκονται στο παρόν κεφάλαιο, που αποτελείται από τέσσερα τμήματα, που ρυθμίζουν αντίστοιχα: τις γενικά εφαρμοζόμενες θεσμικού κυρίως χαρακτηριστικές διατάξεις (Τμήμα 1), τις πολιτικές σχετικά με τους ελέγχους στα σύνορα, το άσυλο και τη μετανάστευση (Τμήμα 2), τη δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις (Τμήμα 3), τη δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις (Τμήμα 4) και την αστυνομική συνεργασία (Τμήμα 5).

1. Γενικές διατάξεις – Θεσμικές αλλαγές (Τμήμα 1-Άρθρα I-42 και III-257 έως III-264)

Ο γενικός προσδιορισμός και οι σχετικές θεσμικές διατάξεις, καθώς και οι βασικοί στόχοι και κατευθυντήριες αρχές του Χώρου Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης περιέχονται κατ' αρχήν στα άρθρα I-42 (Μέρος I) και III-257 έως 264 (Μέρος III, Τίτλος III, Κεφάλαιο IV) της Συνθήκης.

Ειδικότερα, το άρθρο III-257, το οποίο αποτελεί άλλωστε και την εισαγωγική διάταξη του ειδικού Κεφαλαίου IV, θεσπίζει τις ακόλουθες αρχές και στόχους:

- Αρχή επικουρικότητας και σεβασμού των διαφορετικών νομικών συστημάτων και παραδόσεων.
- Αρχή αλληλεγγύης στον τομέα της κοινής πολιτικής ασύλου, μετανάστευσης και εξωτερικών συνόρων.
- Αμοιβαία αναγνώριση δικαστικών αποφάσεων σε ποινικά και αστικά θέματα.

Επίσης, βάσει του άρθρου III-262 διατηρείται ασφαλιστική δικλείδα βάσει της οποίας το παρόν κεφάλαιο δεν θίγει την άσκηση των αρμοδιοτήτων που εμπίπτουν στα κράτη μέλη για την τήρηση της δημόσιας τάξης και τη διαφύλαξη της εσωτερικής ασφάλειας. Διατηρείται επίσης η σχετική Δήλωση όσον αφορά τη δυνατότητα των κρατών μελών να συνάψουν διεθνείς συμβάσεις (δήλωση υπ' αριθ. 25 της Δ.Δ.).

Όσον αφορά το θεσμικό πλαίσιο και το ρόλο των εμπλεκόμενων θεσμικών οργάνων επισημαίνεται ότι:

- Το δικαίωμα νομοθετικής πρωτοβουλίας περνά πλέον αποκλειστικά στην Επιτροπή με τις εξής εξαιρέσεις: τους τομείς της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις (Τμήμα 4), την αστυνομική συνεργασία (Τμήμα 5) και θέματα διοικητικής συνεργασίας (Άρθρο III-263), περιπτώσεις στις οποίες διατηρείται ρητά η δυνατότητα υποβολής σχετικής πρωτοβουλίας από πλευράς ενός τετάρτου των κρατών μελών (άρθρα I-42 και III-264).

- Γίνεται σαφής αναφορά στο ρόλο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου όσον αφορά τον καθορισμό των στρατηγικών προσανατολισμών του νομοθετικού και επιχειρησιακού προσανατολισμού (Άρθρο III-258) και ενισχύεται ο ρόλος των Εθνικών Κοινοβουλίων (άρθρο I-42) τα οποία εμπλέκονται πλέον ενεργά στον έλεγχο της τήρησης της αρχής της επικουρικότητας (άρθρο III-259).

- Συνιστάται μόνιμη επιτροπή εντός του Συμβουλίου προκειμένου να διασφαλιστεί η προώθηση και ενίσχυση της επιχειρησιακής συνεργασίας (άρθρο III-261). Τόσο το Ευρωπαϊκό όσο και τα Εθνικά Κοινοβούλια τηρούνται ενήμερα.

- Βάσει του άρθρου III-377 εξακολουθούν να εκφεύγουν της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου θέματα δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις και θέματα αστυνομικής συνεργασίας και ειδικότερα όσον αφορά τον έλεγχο του κύρους και της αναλογικότητας των επιχειρησιακών δράσεων των αρχών επιβολής του νόμου (Τμήματα 4 και 5).

- Θεσπίζεται μηχανισμός αξιολόγησης της εφαρμογής από τις αρχές των κρατών μελών των σχετικών πολιτικών της Ε.Ε. (άρθρο III-260).

Όλα τα μέτρα υιοθετούνται καταρχήν με τη μορφή νόμων ή νόμων-πλαισίων μέσω της διαδικασίας συναπόφασης. Εξαιρούνται ρητά:

- θέματα διοικητικής συνεργασίας για τα οποία ισχύει απλή διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (άρθρο III-263),

- περίπτωση προσωρινών μέτρων σε περίπτωση αιφνίδιας εισροής υπηκόων τρίτων χωρών, όπου εκδίδεται κανονισμός ή απόφαση από το Συμβούλιο μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (άρθρο III-266§3),

- μέτρα που αφορούν το οικογενειακό δικαιο και έχουν διασυννοριακές επιπτώσεις για τα οποία διατηρείται η ομοφωνία (άρθρο III-269§3) με πρόβλεψη «γέφυρας» για μετάβαση στην ειδική πλειοψηφία,

- απόφαση για τη σύσταση Γενικής Εισαγγελίας για την καταπολέμηση των αδικημάτων που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ε.Ε., η οποία λαμβάνεται ομόφωνα από το Συμβούλιο μετά από έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (άρθρο III-274),

- απόφαση για την επέκταση των τομέων στους οποίους είναι δυνατή η θέσπιση ελάχιστων κανόνων για τον ορισμό των ποινικών αδικημάτων και των κυρώσεων, η οποία λαμβάνεται ομόφωνα από το Συμβούλιο μετά από έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (άρθρο III-271),

- διατάξεις σχετικά με την άσκηση των επιχειρησιακών δράσεων μεταξύ των Εθνικών Αρχών και εκείνων που αφορούν δράσεις σε έδαφος άλλου κράτους μέλους (άρθρο III – 277). Επίσης, θεσπίζεται δυνατότητα αναστολής της νομοθετικής διαδικασίας για θέματα δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις σε περίπτωση που τα σχετικά μέτρα θίγουν θεμελιώδεις πτυχές του συστήματος της ποινικής δικαιοσύνης (χειρόφρενο έκτακτης ανάγκης) (άρθρο III-270§3 και 4).

Τέλος, όσον αφορά το σύστημα ενισχυμένης συνεργασίας που εφαρμόζεται σε θέματα ΔΕΥ επισημαίνεται ότι διατηρείται το ειδικό καθεστώς το οποίο καθορίζει τις σχέσεις της Ε.Ε. όσον αφορά θέματα ΔΕΥ με το Ηνωμένο Βασίλειο, την Ιρλανδία, τη Δανία.

2. Σύνορα, άσυλο και μετανάστευση (Τμήμα 2 – Άρθρα III-265 έως III-268)

Καταρχήν επισημαίνεται ότι η νέα Συνθήκη προβλέπει ότι οι πολιτικές αυτού του πεδίου θα διέπονται από την αρχή της αλληλεγγύης και της δίκαιης κατανομής ευθυνών μεταξύ των κρατών μελών, μεταξύ άλλων και στο οικονομικό επίπεδο (III-268). Η εν λόγω διάταξη απετέλεσε βασική επιδίωξη της ελληνικής πλευράς.

Οι σημαντικότερες αλλαγές όσον αφορά το περιεχόμενο των θεσμικών διατάξεων θα μπορούσαν να συνοψιστούν ως εξής:

α. Θέματα συνόρων (Άρθρο III-265)

- Συμπερίληψη σαφούς αναφοράς και θέσπιση νέου στόχου σταδιακής δημιουργίας ολοκληρωμένου συστήματος διαχείρισης εξωτερικών συνόρων.

- Εξορθολογισμός και απλούστευση των διατάξεων για τη διέλευση συνόρων, χορήγηση θεωρήσεων βραχείας διάρκειας και κυκλοφορίας των υπηκόων τρίτων χωρών.

- Ρητή αναφορά στο σεβασμό της αρμοδιότητας των κρατών μελών όσον αφορά το γεωγραφικό καθορισμό των συνόρων τους σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο.

β. Θέματα Ασύλου (Άρθρο III-266)

- Κατάργηση της αναφοράς σε ελάχιστες προδιαγραφές.

- Συμπερίληψη ρητής αναφοράς σε «κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου», το οποίο προβλέπει τη θέσπιση ενιαίου καθεστώτος και διαδικασίας για τη χορήγηση και ανάκληση ασύλου και επικουρικής προστασίας.

- Ρητή αναφορά στις εταιρικές σχέσεις και συνεργασία με τρίτες χώρες για τη διαχείριση της ροής προσώπων που ζητούν άσυλο ή επικουρική προστασία ή προσωρινή προστασία.

γ. Θέματα Μετανάστευσης (Άρθρο III-267)

Επισημαίνεται η συμπερίληψη ρητών διατάξεων που απουσίαζαν από τις προηγούμενες Συνθήκες και οι οποίες ουσιαστικά κωδικοποιούν υφιστάμενες πρακτικές:

- Πρόβλεψη για σύναψη συμφωνιών επανεισδοχής με χώρες καταγωγής ή προέλευσης υπηκόων τρίτων χωρών και απομάκρυνση παρανόμως διαμενόντων.

- Ρητή αναφορά σε μέτρα ενθάρρυνσης και στήριξης των κρατών μελών με στόχο τη διευκόλυνση της ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν μόνιμα στο έδαφός τους, αποκλεισμένης οποιασδήποτε εναρμόνισης των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών.

- Συμπερίληψη αναφοράς σε θέματα καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων, ιδίως γυναικών και παιδιών.

Τέλος, επισημαίνεται ότι βάσει ρητής διάταξης δεν θίγεται το δικαίωμα των κρατών μελών να καθορίζουν τον όγκο των εισερχόμενων υπηκόων τρίτων χωρών, προερχομένων από τρίτες χώρες, στο έδαφός τους με σκοπό την αναζήτηση μισθωτής ή μη εργασίας (III-267 §5).

3. Δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις (Τμήμα 3- Άρθρο III-269)

Η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών και εξώδικων αποφάσεων αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο στον τομέα αυτόν. Η αναφορά επίσης στη «θέσπιση μέτρων προσέγγισης των νομοθετικών και κανονιστικών πράξεων των κρατών μελών» έχει ιδιαίτερη σημασία, δεδομένου ότι ο κατάλογος των πεδίων στα οποία η Ε.Ε. μπορεί να υιοθετήσει τέτοια μέτρα έχει διευρυνθεί και συμπεριλαμβάνει μέτρα για την εξασφάλιση ουσιαστικής πρόσβασης στη δικαιοσύνη, την άρση των εμποδίων στην ομαλή διεξαγωγή αστικών δικών κ.ά..

4. Δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις (Τμήμα 4 - Άρθρα III-270-274)

Όπως και στην περίπτωση της δικαστικής συνεργασίας σε αστικές υποθέσεις, η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων και διαταγών αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο στον τομέα αυτόν.

α. Ποινικές διαδικασίες (Άρθρο III-270)

Θέσπιση ελάχιστων κανόνων στο βαθμό που είναι απαραίτητο, συνεκτιμώντας τις διαφορές μεταξύ των νομικών συστημάτων και παραδόσεων των κρατών μελών για τους ακόλουθους τομείς:

- το αμοιβαίως παραδεκτό των αποδείξεων μεταξύ των κρατών μελών,
- τα δικαιώματα των προσώπων στην ποινική διαδικασία,
- τα δικαιώματα των θυμάτων της εγκληματικότητας,
- άλλα ειδικότερα στοιχεία της ποινικής διαδικασίας τα οποία προσδιορίζονται με απόφαση που λαμβάνει το Συμβούλιο ομόφωνα ύστερα από έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

β. Ουσιαστικό ποινικό δίκαιο (Άρθρο III-271)

Δυνατότητα θέσπισης ελάχιστων κανόνων για τον ορισμό των ποινικών αδικημάτων και των κυρώσεων σε μια σειρά από ρητά αναφερόμενους τομείς. Δυνατότητα επέκτασης των αναφερόμενων τομέων με ομόφωνη απόφαση του Συμβουλίου, η οποία λαμβάνεται μετά από έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

γ. Τομέας πρόληψης του εγκλήματος (Άρθρο III-272)

Δυνατότητα θέσπισης ή ενθάρρυνσης μέτρων στον εν λόγω τομέα, αποκλεισμένης ωστόσο της οποιασδήποτε προσέγγισης των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών.

δ. Eurojust (Άρθρο III-273)

Επέκταση των αρμοδιοτήτων της Eurojust οι οποίες μπορούν να περιλαμβάνουν:

- έναρξη ποινικών ερευνών, καθώς και εισήγηση σε εθνικές αρχές για την έναρξη ερευνών που διεξάγονται από εθνικές αρχές και ειδικότερα των διώξεων που αφορούν αδικήματα κατά των οικονομικών συμφερόντων της Ε.Ε.,
- συντονισμό των σχετικών ερευνών,
- ενίσχυση της δικαστικής συνεργασίας μεταξύ άλλων με την επίλυση των συγκρούσεων δικαιοδοσίας.

ε. Ευρωπαϊκή Εισαγγελία (Άρθρο III-274)

Σύσταση Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας για την καταπολέμηση των αδικημάτων που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ε.Ε. (πρόβλεψη «γέφυρας» για δυνατότητα επέκτασης των αρμοδιοτήτων με ομόφωνη απόφαση του Συμβουλίου).

5. Αστυνομική Συνεργασία (Τμήμα 5-Άρθρα III-275 έως III-277)

Οι εξουσίες της Ε.Ε. σε αυτόν τον τομέα δεν μεταβάλλονται δραματικά δεδομένου ότι το πλαίσιο συνεργασίας μεταξύ των αρμόδιων Αρχών (άρθρο III-275) παραμένει ίδιο με αυτό του άρθρου 30 της ΣΕΕ. Οι διατάξεις σχετικά με την άσκηση των επιχειρησιακών δράσεων μεταξύ των Εθνικών Αρχών και εκείνων που αφορούν δράσεις σε έδαφος άλλου κράτους μέλους (άρθρο III – 277)

παραμένουν σε καθεστώς ομοφωνίας, ενώ τα μέτρα που σχετίζονται με μη επιχειρησιακή συνεργασία υπόκεινται στη διαδικασία ειδικής πλειοψηφίας.

Οι διατάξεις του άρθρου III - 276 αναφορικά με την Ευρωπαϊκή αποτελούν σύνοψη του άρθρου 30 της ΣΕΕ, η οποία θα μετατραπεί από διακυβερνητικής φύσεως Οργανισμό, σε Οργανισμό της Ε.Ε.. Ενδυναμώνουν τις εξουσίες της Ευρώπης ως προς την καταπολέμηση «σοβαρών εγκλημάτων με επιπτώσεις σε δύο ή περισσότερα κράτη μέλη», δίδοντας στο εν λόγω όργανο την ευθύνη για το συντονισμό, την οργάνωση και την εφαρμογή των ερευνών που διεξάγονται από κοινού με τις Εθνικές Αρχές. Ωστόσο, χρησιμοποιώντας το ίδιο λεκτικό με αυτό του άρθρου 32 της ΣΕΕ, το άρθρο III – 276 προβλέπει ότι όλες οι επιχειρησιακές δράσεις της Europol θα πρέπει να διεξάγονται σε συνεργασία και σε συμφωνία με τις αρχές των κρατών μελών και ότι η εφαρμογή μέτρων καταναγκαστικού χαρακτήρα εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα των Εθνικών Αρχών. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, με τη συμμετοχή των Εθνικών Κοινοβουλίων, θα παρακολουθεί τις δραστηριότητες της Europol. Αυτές θα πρέπει να είναι σύμφωνες με το Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων.

Ζ. Τομείς, όπου η Ε.Ε. μπορεί να αναλαμβάνει υποστηρικτικές, συντονιστικές ή συμπληρωματικές δράσεις (ΤΙΤΛΟΣ III- Κεφάλαιο V-Άρθρα 278-291)

Προβλέπονται ειδικές διατάξεις για τους εξής τομείς:

- **Δημόσια Υγεία (Άρθρο III-278):** προστίθεται ως νέα δράση της Ε.Ε. η επαγρύπνηση για τις σοβαρές διασυνοριακές απειλές κατά της υγείας και ενθαρρύνονται τα κράτη μέλη για τη βελτίωση της συμπληρωματικότητας των υγειονομικών τους υπηρεσιών στις παραμεθόριες περιοχές. Υπάρχει αναφορά στις «κοινές προκλήσεις της ασφάλειας στον τομέα της δημόσιας υγείας» όπου η Ε.Ε. μπορεί να υιοθετεί «μέτρα» που δεν επιφέρουν ουσιαστικές τροποποιήσεις σε σχέση με τις υπάρχουσες συνθήκες και διευρύνονται τα μέτρα για τον καθορισμό υψηλών προδιαγραφών ποιότητας και ασφάλειας για τα φάρμακα και τα μηχανήματα που προορίζονται για ιατρική χρήση, καθώς επίσης και τα σχετικά μέτρα με την επαγρύπνηση, την κήρυξη συναγερμού και την καταπολέμηση των σοβαρών διασυνοριακών απειλών κατά της υγείας. Τέλος καθορίζεται ότι «οι ευθύνες των κρατών μελών περιλαμβάνουν τη διαχείριση των υγειονομικών υπηρεσιών και της ιατρικής περίθαλψης, καθώς και την κατανομή των πόρων που διατίθενται για τις υπηρεσίες αυτές».

- **Πολιτισμός (Άρθρο III-280):** η Συνταγματική Συνθήκη προβάλλει την κοινή ευρωπαϊκή πολιτιστική κληρονομιά και τονίζει το ενδιαφέρον της Ε.Ε. για την ανάπτυξη των πολιτισμών των κρατών μελών της ως και το σεβασμό της εθνικής και περιφερειακής πολυμορφίας τους.

- **Τουρισμός (Άρθρο III-281):** αξίζει να αναφερθεί ότι από ελληνικής πλευράς παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, ότι για πρώτη φορά ο τουρισμός αναγνωρίζεται ανάμεσα στις υποστηρικτικές πολιτικές της Ε.Ε. και προβλέπονται δράσεις ενίσχυσής του. Μέχρι σήμερα και σε όλες τις συνθήκες, ο τουρισμός αναφέρονταν στους στόχους της Ε.Ε. και δεν είχε ποτέ συμπεριληφθεί στα κείμενα των Συνθηκών, ώστε να καταστεί δυνατό να ληφθούν συγκεκριμένα μέτρα για την ενίσχυσή του. Για πρώτη φορά και ύστερα από ελληνική, πορτογαλική,

γαλλική και ισπανική πρόταση, ο τουρισμός συμπεριελήφθη στην Συνθήκη ως τομέας υποστηρικτικής, συντονιστικής, συμπληρωματικής δράσης της Ε.Ε.. Επίσης, μετά από ελληνική παρέμβαση, επετεύχθη διεύρυνση της αρμοδιότητας της Ε.Ε., όσον αφορά στις ενέργειές της να συμπληρώνει τη δράση των κρατών μελών σε όλο το φάσμα των δραστηριοτήτων τους και όχι να προάγει μόνο την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων στον τομέα αυτόν. Επετεύχθη δηλαδή η θετική τροποποίηση του άρθρου III-281, σύμφωνα με την οποία, οι βασικές παράμετροι των δράσεων, που θα ασκεί η Ε.Ε. στον τομέα αυτόν, αφορούν κυρίως στη δημιουργία ευνοϊκού περιβάλλοντος για την ανάπτυξη των τουριστικών δραστηριοτήτων και τη συνεργασία των κρατών μελών. Ειδικά μέτρα προβλέπεται να ληφθούν για το σκοπό αυτόν με ευρωπαϊκό νόμο, από τα οποία όμως εξαιρείται η εναρμόνιση της νομοθεσίας των κρατών μελών. Υπενθυμίζεται ότι το κείμενο της Συνέλευσης δεν έκανε καμία αναφορά στον τουρισμό ως τομέα συντρέχουσας αρμοδιότητας της Ε.Ε. ούτε ως τομέα υποστηρικτικής, συντονιστικής ή συμπληρωματικής δράσης.

- *Παιδεία, Νεολαία, Αθλητισμός και Επαγγελματική Εκπαίδευση (Άρθρα III-282 – III-283)*: υπογραμμίζεται η συμβολή της Ε.Ε. στην ανάπτυξη παιδείας υψηλού επιπέδου, ενώ ταυτόχρονα αναγνωρίζεται αρμοδιότητα των κρατών μελών για το περιεχόμενο της διδασκαλίας και την οργάνωση του εκπαιδευτικού τους συστήματος, καθώς και την πολιτιστική και γλωσσική τους πολυμορφία. Παράλληλα περιέχεται ειδική αναφορά στον Αθλητισμό, ο οποίος συνδέεται με την Παιδεία. Το άρθρο 282 δίνει επίσης έμφαση στη «συμμετοχή των νέων στο δημοκρατικό βίο της Ευρώπης». Η πολιτική της επαγγελματικής εκπαίδευσης που εφαρμόζει η Ε.Ε. είναι συμπληρωματική και υποστηρικτική των σχετικών δράσεων των κρατών μελών, αποβλέπει δε στην προσαρμογή της επαγγελματικής εκπαίδευσης στις μεταλλαγές της βιομηχανίας και στη συνεχή επιμόρφωση.

- *Πολιτική Προστασία (Άρθρο III-284)*: στη νέα αυτή διάταξη περιγράφονται οι δράσεις της Ε.Ε. στον τομέα της πολιτικής προστασίας, δηλαδή η ενθάρρυνση της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών, προκειμένου να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητα των συστημάτων πρόληψης των φυσικών ή ανθρωπογενών καταστροφών και προστασίας από αυτές. Ευρωπαϊκός νόμος θα θεσπίσει ειδικά μέτρα ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι της πολιτικής προστασίας αποκλεισμένης της εναρμόνισης των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών.

Η. Εξωτερική Δράση της Ε.Ε. (ΤΙΤΛΟΣ V - Άρθρα III-292 ως III-329)

Σε αυτόν περιέχονται θεσμικές καινοτομίες που ασκούν σημαντική επίδραση στην εξωτερική δράση της Ε.Ε., ειδικότερα όσον αφορά στην Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας (Κ.Ε.Π.Π.Α.). Διευκρινίζεται επίσης ποιος εξασφαλίζει την εξωτερική εκπροσώπηση της Ε.Ε. στην Κ.Ε.Π.Π.Α. και στους άλλους τομείς πολιτικής της εξωτερικής δράσης της Ε.Ε.. Επιτρέπεται να θεθούν κοινές αρχές και στόχοι για την εξωτερική δράση της Ε.Ε. σε όλες τις πτυχές της, συμπεριλαμβανομένων των εξωτερικών πτυχών των εσωτερικών πολιτικών (άρθρο III-292). Επιπλέον, η τρέχουσα υποχρέωση της Ε.Ε. να εξασφαλίσει συνοχή μεταξύ των διαφορετικών τομέων

της εξωτερικής δράσης της ενισχύεται, δεδομένου ότι αυτή η υποχρέωση θα αναφέρεται επίσης στη συνέπεια μεταξύ αυτών των τομέων της εξωτερικής δράσης και των εσωτερικών πολιτικών της Ε.Ε. (άρθρο III-292§3). Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο μπορεί να εκδώσει Ευρωπαϊκές αποφάσεις σχετικά με τα «στρατηγικά συμφέροντα και τους στόχους της Ε.Ε.» (άρθρο II-293). Αυτό μπορεί να συγκριθεί με τις «κοινές στρατηγικές» του άρθρου 13 ΣΕΕ, αλλά και με ένα ευρύτερο και δια-πυλωνικό πεδίο. Πράγματι, τα «στρατηγικά συμφέροντα και οι στόχοι της Ε.Ε.» δεν περιορίζονται απαραίτητως στην Κ.Ε.Π.Π.Α. και μπορεί επίσης να αφορούν και άλλες πτυχές της εξωτερικής δράσης της Ε.Ε. (άρθρο III-292§2). Ομοίως με την ισχύουσα κατάσταση, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δρά ομόφωνα, κατόπιν συστάσεως από το Συμβούλιο, αλλά οι τελευταίες πράξεις «στο πλαίσιο των συμφωνιών που καθορίζονται για κάθε περιοχή» (καταρχήν ομοφωνία για την Κ.Ε.Π.Π.Α. και ειδική πλειοψηφία για τους περισσότερους άλλους τομείς της εξωτερικής δράσης της Ε.Ε.). Σε αυτό το πλαίσιο, το Συμβούλιο μπορεί να ενεργήσει με κοινή πρόταση του Υπουργού Εξωτερικών της Ε.Ε. (για την Κ.Ε.Π.Π.Α. μόνο) και της Επιτροπής (για τις άλλες πτυχές της εξωτερικής δράσης της Ε.Ε.).

1. *Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας (ΤΙΤΛΟΣ V- Κεφ. II-Άρθρα III-294 ως III-313)*. Η Συνθήκη επιφέρει ορισμένες ουσιαστικές αλλαγές στις εξωτερικές πολιτικές της Ε.Ε., πάλι με επίκεντρο την Κ.Ε.Π.Π.Α. όπως επίσης και την Κοινή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας (Κ.Π.Α.Α.). Η «δομή των πυλώνων» ως αποτέλεσμα της συνύπαρξης της ΣΕΕ και της ΣΕΚ έχει εξαφανιστεί. Ωστόσο, επειδή οι υπερασπιστές της κοινοτικής μεθόδου και εκείνοι της διακυβερνητικής μεθόδου είχαν τον αμοιβαίο φόβο της ενίσχυσης των εκατέρωθεν εξουσιών, δύο διαφορετικά σύνολα διαδικασιών θα συνεχίσουν να ισχύουν στα κοινοτικά θέματα και την Κ.Ε.Π.Π.Α., και θα εξακολουθήσει να υπάρχει ακόμα μεταξύ των δύο ένα «τείχος» επιβαλλόμενο από το Δικαστήριο, εμπνευσμένο από το τρέχον Άρθρο 47 ΣΕΚ (άρθρο III-308).

Όλες οι διατάξεις της Συνθήκης για τις εξωτερικές σχέσεις ανασυγκροτήθηκαν στον τίτλο V από το μέρος III. Αυτό βελτιώνει την αναγνωσιμότητά τους και ευνοεί τη συνοχή της δράσης της Ε.Ε.. Αυτό επιτρέπει επίσης να θεθούν κοινές αρχές και στόχοι για την εξωτερική δράση της Ε.Ε. σε όλες τις πτυχές της, συμπεριλαμβανομένων των εξωτερικών πτυχών των εσωτερικών πολιτικών (άρθρο II-292). Επιπλέον, η τρέχουσα υποχρέωση της Ε.Ε. να εξασφαλίσει συνοχή μεταξύ των διαφορετικών τομέων της εξωτερικής δράσης της ενισχύεται, δεδομένου ότι αυτή η υποχρέωση θα αναφέρεται επίσης στη συνέπεια μεταξύ αυτών των τομέων της εξωτερικής δράσης και των εσωτερικών πολιτικών της Ε.Ε. (άρθρο III-292§3).

Είναι αξιοσημείωτο ότι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο μπορεί να εκδώσει αποφάσεις σχετικά με τα «στρατηγικά συμφέροντα και τους στόχους της Ε.Ε.» (άρθρο II-293). Αυτό μπορεί να συγκριθεί με τις «κοινές στρατηγικές» του άρθρου 13 ΣΕΕ, αλλά και με ένα ευρύτερο και δια-πυλωνικό πεδίο. Πράγματι, τα «στρατηγικά συμφέροντα και οι στόχοι της Ε.Ε.» δεν περιορίζονται απαραίτητως στην Κ.Ε.Π.Π.Α. και μπορεί επίσης να αφορούν και άλλες πτυχές της εξωτερικής δράσης της Ε.Ε. (άρθρο III-292§2). Ομοίως με την ισχύουσα κατάσταση, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δρά ομόφωνα, κατόπιν συστάσεως από

το Συμβούλιο, αλλά οι τελευταίες πράξεις «στο πλαίσιο των συμφωνιών που καθορίζονται για κάθε περιοχή» (καταρχήν ομοφωνία για την Κ.Ε.Π.Π.Α. και ειδική πλειοψηφία για τους περισσότερους άλλους τομείς της εξωτερικής δράσης Ε.Ε.). Σε αυτό το πλαίσιο, το Συμβούλιο μπορεί να ενεργήσει με κοινή πρόταση του Υπουργού Εξωτερικών της Ε.Ε. (για την Κ.Ε.Π.Π.Α. μόνο) και της Επιτροπής (για τις άλλες πτυχές της εξωτερικής δράσης της Ε.Ε.).

Ειδικότερα το Κεφάλαιο II για την Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας:

- *Αναφέρει ότι κάθε κράτος μέλος ή ο Υπουργός Εξωτερικών της Ε.Ε. με ή χωρίς την υποστήριξη της Επιτροπής, έχει το δικαίωμα να προσφεύγει στο Συμβούλιο για θέματα Κ.Ε.Π.Π.Α. (III-299).* Κατά τον τρόπο αυτόν, το δικαίωμα πρωτοβουλίας εκχωρείται από τη Συνθήκη στον Υπουργό Εξωτερικών και στα κράτη μέλη της Ένωσης.

- *Στη λήψη αποφάσεων για την Κ.Ε.Π.Π.Α. η ομοφωνία παραμένει ο γενικός κανόνας.* Κατά παρέκκλιση προβλέπεται η προσφυγή σε ειδική πλειοψηφία αντί για ομοφωνία, στην περίπτωση που ο Υπουργός υποβάλλει πρόταση κατόπιν «συγκεκριμένου» αιτήματος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου [άρθρο III-300§2 υπό β)]. Η Δ.Δ. συζήτησε σχετικά την εφαρμογή ειδικής πλειοψηφίας οποτεδήποτε υποβάλλει ο Υπουργός μια πρόταση, αλλά αυτή η ιδέα απορρίφθηκε τελικά. Αντ' αυτού, η Συνθήκη προβλέπει μια ρήτρα εξουσιοδότησης επιτρέποντας στο Συμβούλιο να κινηθεί προς ειδική πλειοψηφία σε άλλες περιπτώσεις, αλλά αυτό απαιτεί μια ομόφωνη απόφαση από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (άρθρα I-40§7 και III-300§3) και δεν ισχύει για τις αποφάσεις που έχουν στρατιωτικές ή αμυντικές επιπτώσεις (άρθρο III-300§4).

- *Όταν η ειδική πλειοψηφία εφαρμόζεται, προβλέπεται «εφεδρική τροχοπέδη» που μπορεί να εφαρμοσθεί από οποιοδήποτε κράτος μέλος.* Εν τούτοις, η χρήση της περιορίζεται στους «ζωτικής σημασίας» λόγους (αντί των «σημαντικών» λόγων). Ο Υπουργός θα ενεργήσει ως μεσολαβητής στην προσπάθεια να βρεθεί μια αποδεκτή λύση προτού το θέμα παραπεμφθεί στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (άρθρο III-300§2).

- *Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ερωτάται και ενημερώνεται για τις εξελίξεις της Κ.Ε.Π.Π.Α., από τον Υπουργό (άρθρο I-40§8 και III-304).* Το ίδιο ισχύει στην ΚΠΑΑ (άρθρο I-41§8). Αντιθέτως, το Κοινοβούλιο δεν ερωτάται για τις συμφωνίες Κ.Ε.Π.Π.Α. (άρθρο III-325§6).

- *Οι μόνες διαθέσιμες πράξεις στην Κ.Ε.Π.Π.Α. είναι οι ευρωπαϊκές αποφάσεις και οι διεθνείς συμφωνίες.* Οι νομοθετικές πράξεις (Ευρωπαϊκοί νόμοι και νόμοι πλαίσια) αποκλείονται (άρθρο I-40§6). Η Συνθήκη εξαιρεί την Κ.Ε.Π.Π.Α. από την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου, με εξαίρεση την γνωμοδότηση περί αξιολόγησης της συμβατότητας των διεθνών συμφωνιών Κ.Ε.Π.Π.Α. με τη Συνθήκη (άρθρο III-325§11), τις προσφυγές κατά των περιοριστικών μέτρων έναντι φυσικών ή νομικών προσώπων, καθώς και τη ρήτρα μη ανάμειξης της Κ.Ε.Π.Π.Α. και των άλλων πολιτικών της Ε.Ε., που προβλέπονται από το άρθρο III-308 (άρθρο III-376). Μία τέτοια ευρεία εξαίρεση από τη δικαιοδοσία του Δικαστηρίου μπορεί να είναι ασυμβίβαστη με την αρχή τήρησης του κράτους δικαίου, όπως εκφράζεται στο άρθρο I-2).

Οι τρέχοντες περιορισμοί (σύμφωνα με το άρθρο 27 ΣΕΕ) στην ενισχυμένη συνεργασία για την Κ.Ε.Π.Π.Α. απορρίπτονται από τη Συνθήκη (άρθρα I-44 και III-

419§2): η ενισχυμένη συνεργασία για την Κ.Ε.Π.Π.Α. δεν περιορίζεται πλέον στην εφαρμογή μιας κοινής δράσης ή μιας κοινής θέσης. Αντίστοιχα όμως, η καθιέρωση της ενισχυμένης συνεργασίας στην Κ.Ε.Π.Π.Α. γίνεται πιο δυσκίνητη δεδομένου ότι απαιτείται ομόφωνη απόφαση του Συμβουλίου (άρθρο III-419§2), παρ' ότι η Συνέλευση είχε προτείνει την εφαρμογή ειδικής πλειοψηφίας. Οποιαδήποτε χρήση της ενισχυμένης συνεργασίας στην Κ.Ε.Π.Π.Α. απαιτεί μια θετική άποψη «συνέπειας» και από τον Υπουργό και από την Επιτροπή. Μέσα σε μια ενισχυμένη συνεργασία (ακόμα και εκτός Κ.Ε.Π.Π.Α.), τα συμμετέχοντα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίσουν να εφαρμόσουν ειδική πλειοψηφία ακόμα κι αν ο κανονικός κανόνας είναι ομοφωνία, δίδεται δηλαδή δυνατότητα εφαρμογής «γέφυρας» (άρθρο III-422). Τέτοια εξελικτική ρήτρα, η οποία θα μπορούσε να ανοίξει το δρόμο σε έναν «σκληρό πυρήνα» στην Κ.Ε.Π.Π.Α., αποκλείεται για αποφάσεις με στρατιωτικές ή αμυντικές επιπτώσεις. Η Διακυβερνητική Διάσκεψη έχει καταρτίσει δήλωση προ-σκαλώντας τα κράτη μέλη να υποδείξουν, ήδη κατά την καθιέρωση της ενισχυμένης συνεργασίας, εάν σκοπεύουν να προσφεύγουν στην εφαρμογή αυτής της πρόβλεψης «γέφυρας».

Παρά τις αντίθετες προτάσεις από μερικά μέλη της Συνέλευσης, ο προϋπολογισμός της Κ.Ε.Π.Π.Α. θα παραμείνει στα πλαίσια του προϋπολογισμού της Ε.Ε. (άρθρο III-313).

Όσον αφορά το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, το άρθρο III-305§2 στοχεύει στην ενίσχυση της διεθνούς παρουσίας της Ε.Ε., μέσω του Υπουργού Εξωτερικών της Ε.Ε.. Ακριβέστερα, όταν η Ε.Ε. καθορίσει μια θέση σε ένα συγκεκριμένο θέμα, τα κράτη μέλη που είναι επίσης μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας των Η.Ε. θα ζητήσουν να κληθεί ο Υπουργός να παρουσιάσει αυτήν την θέση στο Συμβούλιο Ασφαλείας.

2. Ευρωπαϊκή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας

Η Συνταγματική Συνθήκη έχει ουσιαστικά ενισχύσει την Ευρωπαϊκή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας (Ε.Π.Α.Α.), η οποία μετονομάζεται σε Κοινή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας (Κ.Π.Α.Α.) και παραμένει ένα αναπόσπαστο τμήμα της Κ.Ε.Π.Π.Α.. Ο στόχος μιας αληθινής Κοινής Ευρωπαϊκής Άμυνας υποδηλώνεται πλέον σαφώς (άρθρο I-41§2). Οι τροποποιήσεις σε σχέση με τους ισχύοντες κανόνες λαμβάνουν υπόψη το γεγονός ότι οι ικανότητες και οι απόψεις σχετικά με τα θέματα ασφαλείας και άμυνας διαφέρουν ευρέως μεταξύ των κρατών μελών. Επομένως, η Συνθήκη περιέχει διατάξεις εφαρμόσιμες σε όλα τα κράτη μέλη και διατάξεις βασισμένες σε ρυθμίσεις που είναι πιο ελαστικές. Οι εφαρμοσίμες για όλα τα κράτη μέλη διατάξεις αφορούν:

- *Την εισαγωγή μιας ρήτρας αμοιβαίας συνδρομής*, η οποία προβλέπει την υποχρέωση όλων των κρατών μελών της Ε.Ε. να παράσχουν, με όλα τα μέσα που έχουν στη διάθεσή τους, βοήθεια και συνδρομή προς κάθε κράτος μέλος που δέχεται ένοπλη επίθεση στο έδαφός του. Σύμφωνα με τη Συνθήκη, αυτή η υποχρέωση δεσμεύει όλα τα κράτη μέλη, ενώ η Συνέλευση τη χαρακτήρισε ως ένα σημείο στο οποίο μόνο τα κράτη μέλη που επιθυμούσαν να δεχτούν αυτήν την υποχρέωση θα μπορούσαν να συνεργαστούν στενότερα. Η ρήτρα δεν θίγει την ουδετερότητα της πολιτικής ασφαλείας και άμυνας ορισμένων κρατών μελών, καθώς επίσης και τις υφιστάμενες υποχρεώσεις στο πλαίσιο του NATO (άρθρο I-41§7).

- Την ενημέρωση και δέυρυνση των «αποστολών τύπου Petersberg» που παρατίθενται στο άρθρο 17§2 ΣΕΕ, στο οποίο οι κοινές διαδικασίες αφοπλισμού, οι στρατιωτικές συμβουλές και η βοήθεια, η πρόληψη συγκρούσεων και η σταθεροποίηση μετά τη σύγκρουση έχουν προστεθεί. Διευκρινίζεται ότι η Ε.Ε. μπορεί να χρησιμοποιήσει στρατιωτικά ή πολιτικά μέσα και επίσης ότι όλες οι «αποστολές τύπου Petersberg» μπορούν να συμβάλουν στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας, ακόμη και έξω από το έδαφος των κρατών μελών (άρθρο III-309).

- Την εισαγωγή μιας ρήτρας αλληλεγγύης (άρθρα I-43 και III-329), που συνεπάγεται αμοιβαία βοήθεια ενάντια στις τρομοκρατικές επιθέσεις ή τις απειλές και τις φυσικές ή προκαλούμενες από τον άνθρωπο καταστροφές μέσα στην Ε.Ε.. Αυτή η πρόταση συμπληρώνει τη νέα διάταξη για την πολιτική προστασία του άρθρου III-284, όπως και την προαναφερθείσα αμοιβαία αμυντική πρόταση. Στη δήλωση υπ' αριθ. 19, η Δ.Δ. διευκρίνισε ότι τα κράτη μέλη είναι ελεύθερα ως προς την επιλογή των μέσων εκπλήρωσης της υποχρέωσης αλληλεγγύης τους. Στο άρθρο III-329, η Δ.Δ. επιπλέον εισήγαγε την ομοφωνία με την εποικοδομητική αποχή), όπου η εφαρμογή της ρήτρας αλληλεγγύης έχει αμυντικές επιπτώσεις, ενώ το σχέδιο της Συνέλευσης προέβλεπε ειδική πλειοψηφία.

Η Συνθήκη επιτρέπει επίσης σε μια περιορισμένη ομάδα κρατών μελών να κινηθεί γρηγορότερα προς το στόχο μιας κοινής Ευρωπαϊκής Άμυνας. Για αυτόν το λόγο, περιλαμβάνει διατάξεις για:

- Τη δυνατότητα του Συμβουλίου να εμπιστευτεί την ανάθεση στρατιωτικής αποστολής σε μια ομάδα κρατών μελών (άρθρα I-41§5 και III-310), σε συνεργασία με τον Υπουργό Εξωτερικών της Ε.Ε..

- Τη βελτίωση των στρατιωτικών ικανοτήτων των κρατών μελών με τη σύσταση ενός «Ευρωπαϊκού Οργανισμού Εξοπλισμού, Έρευνας και Στρατιωτικών Δυνατοτήτων» (άρθρα I-41§3 και III-311), υποκειμένου στην εξουσία του Συμβουλίου, αλλά εργαζομένου σε συνδυασμό με την Επιτροπή όπου είναι απαραίτητο.

- Τη δυνατότητα μιας «μόνιμα διαρθρωμένης συνεργασίας» μεταξύ εκείνων των κρατών μελών που επιθυμούν να συνεργαστούν πιο στενά στον τομέα της άμυνας και που έχουν την ικανότητα να πράττουν έτσι (άρθρα I-41§6 και III-312). Οι υποχρεώσεις στις στρατιωτικές ικανότητες που απαιτούνται για να συμμετάσχουν σε μόνιμα διαρθρωμένη συνεργασία καθορίζονται σε Πρωτόκολλο που προσαρτάται στη Συνθήκη και περιλαμβάνει, μεταξύ των άλλων, τη συμμετοχή στον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Εξοπλισμού, Έρευνας και Στρατιωτικών Δυνατοτήτων.

Υπενθυμίζεται ότι η Συνέλευση είχε προτείνει την καθιέρωση της μόνιμα διαρθρωμένης συνεργασίας άμεσα μέσω ενός Πρωτοκόλλου προσαρτημένου στη Συνθήκη, αλλά η Δ.Δ. δεν περιέλαβε αυτήν την πρόταση. Αντ' αυτού, θα απαιτηθεί μια απόφαση του Συμβουλίου, υιοθετημένη με ειδική πλειοψηφία. Το Συμβούλιο πρέπει να εκδώσει μια τέτοια απόφαση μέσα σε τρεις μήνες μετά την ανακοίνωση της πρόθεσης των κρατών μελών να συνεργαστούν πιο στενά σε θέματα άμυνας (άρθρο III-312§2). Στα πλαίσια της διαρθρωμένης συνεργασίας, η ομοφωνία απαιτείται μεταξύ των συμμετεχόντων κρατών μελών. Τα αμέτοχα κράτη μέλη μπορούν να βοηθήσουν στις συζητήσεις, χωρίς δικαίωμα ψήφου, (ενώ το σχέδιο της Συνέλευσης προέβλεπε μόνο την πληροφόρησή τους για την ανάπτυξη της μόνιμα δομημένης συνεργα-

σίας). Το σχέδιο της Συνέλευσης ανέφερε, επίσης, ρητά τη δυνατότητα να δοθεί στα κράτη μέλη που συμμετέχουν σε μόνιμα διαρθρωμένη συνεργασία η εντολή για την εκπλήρωση στρατιωτικής αποστολής. Ακόμα κι αν το άρθρο III-310 δεν κάνει σχετική μνεία, μια τέτοια δυνατότητα δεν μπορεί να αποκλειστεί.

Η λήψη απόφασης για τα θέματα Κ.Π.Α.Α. παραμένει καταρχήν υπαγόμενη στον κανόνα ομοφωνίας (άρθρο III-300§4). Ισχύει, τέλος, απαγόρευση να χρεωθούν οι στρατιωτικές λειτουργικές δαπάνες στον προϋπολογισμό της Ε.Ε. (άρθρο III-313§2). Μία καινοτομία είναι η καθιέρωση ενός κεφαλαίου εκκίνησης που αποτελείται από τις συνεισφορές των κρατών μελών για επείγουσα χρηματοδότηση των προπαρασκευαστικών δραστηριοτήτων σχετικά με την Κ.Π.Α.Α. που δεν εμπίπτουν στον προϋπολογισμό της Ε.Ε., όπως οι διαδικασίες στρατιωτικής ή ασαφούς φύσης (άρθρο III-313§3). Οι διαδικασίες σχετικά με το κεφάλαιο εκκίνησης (συμπεριλαμβανομένης της καθιέρωσης του κεφαλαίου) πρόκειται να καθοριστούν από το Συμβούλιο, ενεργώντας με ειδική πλειοψηφία, μετά από πρόταση του Υπουργού Εξωτερικών της Ε.Ε. χωρίς την ανάμειξη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

3. Κοινή Εμπορική Πολιτική (ΤΙΤΛΟΣ V- Κεφάλαιο III- Άρθρα III-314- III-315)

Η Συνθήκη αναγνωρίζει ότι η εμπορική πολιτική εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Ε.Ε. (άρθρο I-13§1ε) και στηρίζεται σε μονομερή και σε συμβατικά μέτρα. Το πεδίο εφαρμογής της εμπορικής πολιτικής επεκτείνεται σε όλες τις άμεσες ξένες επενδύσεις (άρθρο III-315§1), όχι όμως και στις συμφωνίες στον τομέα των μεταφορών (άρθρο III-315§5). Τα άρθρα 132 και 134 ΣΕΚ δεν επαναλαμβάνονται στη Συνθήκη.

Όσον αφορά στο μηχανισμό λήψης αποφάσεων, η Συνθήκη απλοποιεί το κείμενο του άρθρου 133 ΣΕΚ. Κατ' αρχήν, η ειδική πλειοψηφία εφαρμόζεται για τη διαπραγμάτευση και την κατάληξη των εμπορικών συμφωνιών, με μερικές εξαιρέσεις (άρθρο III-315§4). Πράγματι, η Συνθήκη διατηρεί την αρχή του παραλληλισμού που καθιερώθηκε από τη Συνθήκη της Νίκαιας, κατά την οποία, για το εμπόριο στις υπηρεσίες που δεν περιλαμβάνουν την κυκλοφορία προσώπων και για τις εμπορικές πτυχές της πνευματικής ιδιοκτησίας, η ομοφωνία ισχύει όταν μια εμπορική συμφωνία περιλαμβάνει όρους για τους οποίους απαιτείται ομοφωνία για έγκριση των εσωτερικών κανόνων. Η Δ.Δ. επέκτεινε το πεδίο αυτής της αρχής στις συμφωνίες για τον τομέα των άμεσων ξένων επενδύσεων και των υπηρεσιών που περιλαμβάνουν την κυκλοφορία των προσώπων. Επιπλέον, η ομοφωνία ισχύει στις συμφωνίες για το εμπόριο στις πολιτιστικές και οπτικοακουστικές υπηρεσίες, όπου τέτοιες συμφωνίες διακινδυνεύουν τη γλωσσική και πολιτιστική ποικιλομορφία της Ε.Ε. και στις συμφωνίες στον τομέα του εμπορίου στις κοινωνικές, εκπαιδευτικές και τις υγειονομικές υπηρεσίες, όταν εγκυμονούν τον κίνδυνο σοβαρής διατάραξης της εθνικής οργάνωσης αυτών των υπηρεσιών ή διακινδυνεύουν τις αρμοδιότητες των κρατών μελών ως προς την παροχή τους.

Η Συνθήκη σημειώνει σαφή πρόοδο στον κοινοβουλευτικό έλεγχο, δεδομένου ότι αυξάνει αισθητά το ρόλο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου όσον αφορά την εμπορική πολιτική. Η συναπόφαση προβλέπεται για τον καθορισμό του πλαισίου αναφοράς της κοινής πολιτικής (άρθρο III-315§2). Επιπλέον, από την ανωτέρω πρόβλεψη, θα μπο-

ρούσε να συναχθεί ο όρος της έγκρισης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τις εμπορικές συμφωνίες, σύμφωνα με το άρθρο III-325§6 (στην πραγματικότητα για όλες τις συμφωνίες που καλύπτουν έναν τομέα για τον οποίο ισχύει η συναπόφαση ή η συναίνεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου). Τέλος, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θα ενημερώνεται για την πρόοδο των εμπορικών διαπραγματεύσεων, κατά τον ίδιο τρόπο, όπως και η υπάρχουσα «Επιτροπή του άρθρου 133».

4. Συνεργασία με τρίτες χώρες και ανθρωπιστική βοήθεια (ΤΙΤΛΟΣ V- Κεφ. IV-Άρθρα III-316 ως III-321)

Η Συνθήκη ταξινομεί την αναπτυξιακή συνεργασία και την ανθρωπιστική βοήθεια ως «παράλληλες κοινές αρμοδιότητες» (άρθρο I-14§4): αυτό σημαίνει ότι η Ε.Ε. διεξάγει μια αυτόνομη πολιτική και ότι η δράση της Ε.Ε. δεν αποτρέπει τα κράτη μέλη από την άσκηση των δικών τους αρμοδιοτήτων.

Η Συνθήκη περαιτέρω ορίζει ότι η πολιτική αναπτυξιακής συνεργασίας της Ε.Ε. και των κρατών μελών ενισχύει η μια την άλλη (άρθρο III-316). Αυτό προχωρά παραπέρα από το άρθρο 177 ΣΕΚ, το οποίο στοχεύει σε μια απλή «συμπληρωματική» σχέση μεταξύ των πολιτικών της Ε.Ε. και των κρατών μελών. Είναι επίσης σημαντικό ότι η Συνθήκη σαφώς δηλώνει ότι η μείωση και η εξάλειψη της φτώχειας είναι ο αρχικός στόχος της πολιτικής αναπτυξιακής συνεργασίας της Ε.Ε.. Αυτός ο στόχος έχει οριζόντια αποτελέσματα, καθώς πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όταν η Ε.Ε. εφαρμόζει πολιτικές που πιθανόν να έχουν επιπτώσεις στις αναπτυσσόμενες χώρες. Αυτό υπονοεί επίσης ότι η πολιτική ανάπτυξης είναι μια πολιτική αυτόνομη και όχι ένα παρελκόμενο της Κ.Ε.Π.Π.Α..

Σημειώνεται ότι το άρθρο III-317 δεν διατηρεί τη διάταξη που αντιστοιχεί στο άρθρο 179§3 ΣΕΚ σχετικά με τη συγκεκριμένη σχέση με τις χώρες ΑΚΕ. Αυτό επιτρέπει να δοθεί προϋπολογισμός στο Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάπτυξης (χωρίς να διακινδυνεύσει η υπάρχουσα πολιτική και βοήθεια προς τις χώρες ΑΚΕ).

Η Συνθήκη περιλαμβάνει διάταξη για τη συνεργασία με τρίτες χώρες εκτός των αναπτυσσόμενων χωρών. Όσον αφορά στην αναπτυξιακή συνεργασία, υπογραμμίζει ότι οι πολιτικές της Ε.Ε. και των κρατών μελών ενισχύουν η μια την άλλη. Αυτό σημαίνει ότι η δράση της Ε.Ε. δεν αποτρέπει τη δράση των κρατών μελών σε αυτόν τον τομέα. Το πιο σημαντικό είναι ότι η Συνθήκη προβλέπει τη συναπόφαση αντί μόνο της διαβουλεύσεως με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (άρθρο III-319).

Σε περίπτωση επείγουσας οικονομικής ενίσχυσης προς τρίτες χώρες, μια νέα νομική βάση ορίζει ότι το Συμβούλιο ενεργεί με ειδική πλειοψηφία κατόπιν πρότασης της Επιτροπής (άρθρο II-320). Σε τέτοια περίπτωση, το Συμβούλιο είναι μέχρι τώρα υποχρεωμένο να αποφασίσει ομόφωνα σύμφωνα με το άρθρο 308 ΣΕΚ.

Η Συνθήκη εισάγει επίσης μια συγκεκριμένη νομική βάση για την ανθρωπιστική βοήθεια (άρθρο III-321). Αυτή η διάταξη τονίζει την ιδιομορφία εκείνης της πολιτικής και δίνει έμφαση στην εφαρμογή των αρχών του διεθνούς δικαίου και των αρχών της αμεροληψίας, ουδετερότητας και μη-διάκρισης, οι οποίες είναι σχετικές στα πλαίσια του ανθρωπιστικού δικαίου. Όσον αφορά στην αναπτυξιακή συνεργασία, η Συνθήκη αναφέρεται στην αμοιβαία ενίσχυση της Ε.Ε. και των πολιτικών των κρατών μελών. Από την άποψη της λήψης αποφάσεων, το άρθρο III-321

προβλέπει τη συναπόφαση και την ειδική πλειοψηφία. Τέλος, εισάγεται νομική βάση προκειμένου να δημιουργηθεί Ευρωπαϊκό Εθελοντικό Ανθρωπιστικό Σώμα Βοήθειας (III-321§5).

5. Περιοριστικά Μέτρα (ΤΙΤΛΟΣ V- Κεφάλαιο V- Άρθρα III-322)

Η Συνθήκη διατηρεί την προσέγγιση σε δύο στάδια για τις κυρώσεις, π.χ. πρώτα μια απόφαση για την Κ.Ε.Π.Π.Α. (καταρχήν ομόφωνα) και έπειτα ένας κανονισμός ή μια απόφαση με ειδική πλειοψηφία, επί μιας κοινής πρότασης του Υπουργού και της Επιτροπής. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενημερώνεται (άρθρο III-322). Εν τούτοις, το μέτρο ανασυγκροτεί ωφέλιμα τις χρηματοοικονομικές κυρώσεις, έναντι των κρατών μελών αλλά και προσώπων και ομάδων ή μη-κρατικών οργανώσεων (μια ενέργεια που επί του παρόντος απαιτεί την ομοφωνία σύμφωνα με το άρθρο 308 ΣΕΚ). Το μέτρο δεν επεκτάθηκε ώστε να καλύψει απαγορεύσεις σχετικά με την πρόσβαση σε περιοχές κράτους μέλους, που συνεχίζουν να αποφασίζονται βάσει μιας αποφάσεως Κ.Ε.Π.Π.Α..

Πρέπει να σημειωθεί ότι αυτό το μέτρο δεν ανήκει στο κεφάλαιο της Κ.Ε.Π.Π.Α. και επομένως εμπίπτει στη δικαιοδοσία του Δικαστηρίου. Το Δικαστήριο είναι επίσης αρμόδιο να αναθεωρήσει τη νομιμότητα της αρχικής απόφασης της Κ.Ε.Π.Π.Α., όταν έχει επιπτώσεις σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα (άρθρο III-376).

Το άρθρο III-322§3 προβλέπει τη θέσπιση νομικών μέτρων προστασίας στις πράξεις της Ε.Ε. που επιβάλλουν κυρώσεις κατά ιδιωτών. Σύμφωνα με τη δήλωση υπ' αριθ.15 της Δ.Δ., ο σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων κατά την υιοθέτηση των κυρώσεων εναντίον φυσικών ή νομικών προσώπων απαιτεί οι σχετικές αποφάσεις να είναι βασισμένες σε σαφή και ευδιάκριτα κριτήρια, προσαρμοσμένα στις λεπτομέρειες κάθε περιοριστικού μέτρου.

6. Διεθνείς Συμφωνίες (ΤΙΤΛΟΣ V- Κεφάλαιο VI- Άρθρα III-323 ως III-326)

Όσον αφορά στις αρμοδιότητες για να συναφθεί μια διεθνής συμφωνία, η Συνθήκη κωδικοποιεί τη νομολογία του Δικαστηρίου για την αποκλειστική αρμοδιότητα της Ε.Ε. να συνάψει διεθνείς συμφωνίες (άρθρα III-323 και I-13§2). Εν τούτοις, στην πράξη, μπορεί να αναμένεται ότι ένας ουσιαστικός αριθμός διεθνών συμφωνιών που συνάπτονται από την Ε.Ε. θα παραμείνουν μικτές συμφωνίες που απαιτούν επικύρωση από τα κράτη μέλη.

Η Συνθήκη περιέχει μια ενιαία διάταξη (άρθρο III-325) για τη διαπραγμάτευση όλων των συμφωνιών, επίσης στον τομέα της Κ.Ε.Π.Π.Α. και της Δικαιοσύνης και των Εσωτερικών Υποθέσεων, εκτός από τις νομισματικές συμφωνίες (άρθρο III-326). Το άρθρο III-325 είναι βασισμένο στο ισχύον άρθρο 300 ΣΕΚ.

Η Επιτροπή - ή ο Υπουργός Εξωτερικών για τις συμφωνίες που αποκλειστικά ή κυρίως αφορούν την Κ.Ε.Π.Π.Α. - εκκινεί τη διαδικασία με την υποβολή συστάσεων στο Συμβούλιο, το οποίο πρέπει στη συνέχεια να ορίσει τον διαπραγματευτή (ή τον επικεφαλής της ομάδας διαπραγματεύσεων της Ε.Ε.) βασιζόμενη στο θέμα της προβλεπόμενης συμφωνίας.

Για τα υπόλοιπα, η διαδικασία είναι παρόμοια με την τρέχουσα διαδικασία που προβλέπεται από το άρθρο 300 ΣΕΚ, εκτός από το ρόλο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ο οποίος ενισχύεται, καθώς πρέπει να δώσει τη συγκατά-

θεσή του, κάθε φορά που μια συμφωνία καλύπτει τομείς που υπόκεινται στην συναπόφαση ή τη συναίνεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (άρθρο III-325§6) και όχι μόνο όταν μια συμφωνία συνεπάγεται μια πραγματική τροποποίηση σε μια πράξη που υιοθετείται με τη συναπόφαση (όπως ισχύει μέχρι τώρα σύμφωνα με το άρθρο 300§3 ΣΕΚ). Επιπλέον, το άρθρο III-325§6 προβλέπει τη συγκατάθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στην περίπτωση προσχώρησης της Ε.Ε. στην Ευρωπαϊκή Συνθήκη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Οι άλλες τέσσερις περιπτώσεις όπου η διαδικασία συγκατάθεσης του άρθρου 300§3 ΣΕΚ ισχύει επί του παρόντος, εξακολουθούν να απαιτούν τη συγκατάθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Η λήψη αποφάσεων παραμένει υπαγόμενη στον κανόνα του παραλληλισμού και η ειδική πλειοψηφία ισχύει, εκτός από τις περιπτώσεις όπου απαιτείται η ομοφωνία για την έγκριση μιας πράξης της Ε.Ε., είτε εσωτερικής είτε στα πλαίσια της Κ.Ε.Π.Α.. Η ομοφωνία ισχύει πάντα στην περίπτωση συμφωνιών σύνδεσης και για τις συμφωνίες για οικονομική, χρηματοδοτική και τεχνική συνεργασία με τρίτες χώρες που είναι υποψήφιες προς ένταξη (άρθρο III-325§8). Παρ' όλων ό,τι το σχέδιο της Συνέλευσης απαιτούσε ομοφωνία για την προσχώρηση της Ε.Ε. στην Ευρωπαϊκή Συνθήκη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, η Διακυβερνητική Διάσκεψη έχει διευκολύνει αυτήν την προσχώρηση προβλέποντας ειδική πλειοψηφία.

7. Σχέσεις με διεθνείς οργανισμούς και τρίτες χώρες και Αντιπροσωπείες της Ε.Ε. (ΤΙΤΛΟΣ V- Κεφάλαιο VI- Άρθρα III-327 ως III-328)

Το άρθρο III-327 αναπαράγει τα άρθρα 302-304 ΕΚ σχετικά με τις σχέσεις της Ε.Ε. με τους διεθνείς οργανισμούς με την προσθήκη ότι σχετικώς επιφορτισμένοι είναι ο Υπουργός Εξωτερικών και η Επιτροπή και όχι μόνον η τελευταία. Ακόμη σημαντικότερη είναι η πρόβλεψη του άρθρου III-328§2, σύμφωνα με την οποία οι Αντιπροσωπείες της Ε.Ε. τίθενται υπό την εξουσία του Υπουργού Εξωτερικών.

8. Πολιτική Γειτονίας (Άρθρο I-57)

Στο πρώτο μέρος της Συνθήκης, με τη νέα αυτή διάταξη, ορίζεται ότι η Ε.Ε. αναπτύσσει μια ειδική σχέση με τα γειτονικά κράτη της, στοχεύοντας να καθιερώσει έναν τομέα ευημερίας και καλής γειτονίας, θεμελιωμένης στις αρχές της Ε.Ε. και χαρακτηριζομένης από τις στενές και ειρηνικές σχέσεις βασισμένες στη συνεργασία. Για το λόγο αυτόν, η Ε.Ε. μπορεί να συνάψει και να εφαρμόσει τις «συγκεκριμένες συμφωνίες», οι οποίες μπορούν να περιλάβουν όλα τα στοιχεία μιας πλήρως ανεπτυγμένης συμφωνίας σύνδεσης, αλλά δεν οφείλει απαραίτητα να πράξει κατ' αυτόν τον τρόπο. Η διαπραγμάτευση αυτών των συμφωνιών υπόκειται στους συνηθισμένους κανόνες που καθορίζονται στο άρθρο III-325. Σημειώνεται ότι η ήδη ισχύουσα διαδικασία για σύναψη συμφωνιών σύνδεσης διατηρείται (άρθρο III-324).

Θ. Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ (ΤΙΤΛΟΣ VI- Άρθρα III-330 έως III-423)

1. Θεσμικές Διατάξεις (ΤΙΤΛΟΣ VI- Κεφάλαιο I- Άρθρα III-330 ως III-401)

Τα σημαντικότερα θεσμικά θέματα έχουν ήδη αναλυθεί ανωτέρω στο Μέρος I της Συνθήκης. Ειδική μνεία θα πρέπει να γίνει εδώ στις Διατάξεις περί Δικαστηρίου (άρ-

θρα I-29 και III-353 ως III-381), που περιλαμβάνεται στο Υποτμήμα 5 και ειδικότερα:

- Σε ό,τι αφορά στην ονομασία των δικαιοδοτικών σχηματισμών της Ε.Ε., το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως ενιαίο θεσμικό όργανο θα περιλαμβάνει το Δικαστήριο, το Γενικό Δικαστήριο και ειδικευμένα δικαστήρια (άρθρο I-29). Κυριότερη αλλαγή αποτελεί η μετονομασία του σημερινού Πρωτοδικείου σε Γενικό Δικαστήριο, χωρίς όμως να μεταβάλλεται η ισχύουσα κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ Δικαστηρίου και Πρωτοδικείου, όπως προκύπτει από τη Συνθήκη της Νίκαιας.

- Σε ό,τι αφορά το διορισμό των δικαστών, συνιστάται επταμελής επιτροπή νομομαθών προσωπικοτήτων, η οποία γνωμοδοτεί σχετικά με την επάρκεια των υποψηφίων (άρθρο III-357). Ένα εκ των επτά μελών προτείνεται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Αντιθέτως, δεν μεταβλήθηκε ο αριθμός των δικαστών, η διάρκεια της θητείας τους, η οποία παραμένει εξαετής, καθώς και η δυνατότητα επανεκλογής τους.

- Σε ό,τι αφορά τις προσφυγές, κατά πρώτο λόγο ενισχύεται η δικαστική προστασία των ιδιωτών, δεδομένου ότι οι αιτήσεις ακυρώσεως εκ μέρους φυσικών ή νομικών προσώπων μπορούν πλέον να στρέφονται και κατά των κανονιστικών πράξεων της Ε.Ε. που τα αφορούν άμεσα χωρίς να περιλαμβάνουν εκτελεστικά μέτρα (άρθρο III-365§4). Αποφεύγονται, έτσι, περιπτώσεις αρνησιδικίας, χωρίς όμως να περιορίζεται ο ρόλος των εθνικών δικαστηρίων για την προστασία των ιδιωτών σε περίπτωση έκδοσης σε εθνικό επίπεδο πράξεων για την εκτέλεση των κανονιστικών πράξεων της Ε.Ε.. Στο ίδιο πλαίσιο, προβλέπεται η υποχρέωση των κρατών μελών να ορίσουν, σε εθνικό επίπεδο, τα ένδικα βοηθήματα και μέσα που είναι αναγκαία για τη διασφάλιση της δικαστικής προστασίας των ιδιωτών (άρθρο I-29§1, εδ. β'). Επίσης, κατά την εκδίκαση προδικαστικών ερωτημάτων σχετικών με εκκρεμή εθνική δίκη η οποία αφορά πρόσωπο υπό κράτηση, το Δικαστήριο υποχρεούται να αποφαινεται το συντομότερο δυνατόν. Κατά δεύτερο λόγο, στο πλαίσιο της αποτελεσματικότερης μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο των οδηγιών, οι οποίες αντιστοιχούν, κατά βάσιν, στη νέα τυπολογία πράξεων στους νόμους-πλαίσιο, ενισχύεται η δυνατότητα επιβολής κυρώσεων, στο πλαίσιο της προσφυγής κατά κράτους μέλους, σε περίπτωση παντελούς απουσίας μέτρων μεταφοράς ενός νόμου-πλαίσιο. Πιο συγκεκριμένα, εισάγεται η δυνατότητα της Επιτροπής να σωρεύει στην αρχική προσφυγή για τη διαπίστωση της παράβασης του υπό κρίση κράτους μέλους και το αίτημα καταβολής κατ' αποκοπήν ποσού ή χρηματικής ποινής. Με αυτόν τον τρόπο και εφόσον το αίτημα της Επιτροπής γίνει δεκτό από το Δικαστήριο, δεν απαιτείται πλέον και δεύτερη προσφυγή, εκ μέρους της Επιτροπής, για την επιβολή κυρώσεων σε κράτη μέλη που δεν συμμορφώθηκαν με την υποχρέωση μεταφοράς των νόμων-πλαίσιο στο εθνικό δίκαιο. Αντιθέτως, δεν έγινε δεκτή πρόταση για απόλειψη της διοικητικής διαδικασίας σε περίπτωση προσφυγής ενώπιον του Δικαστηρίου με αντικείμενο την επιβολή κυρώσεων κατά κράτους μέλους. Τέλος, σε περίπτωση εφαρμογής του άρθρου I-59 περί σοβαρής και διαρκούς παραβίασης των αξιών της Ε.Ε. από κράτος μέλος προβλέπεται με πληρέστερο τρόπο η δυνατότητα προσφυγής του υπό κρίση κράτους μέλους κατά της σχετικής πράξης με αντικείμενο την τήρηση των διαδικαστικών επιταγών του άρθρου I-59 [άρθρο III-371, το οποίο συμπληρώνει τη ρύθμιση του ισχύοντος

άρθρου 46 περ. ε) ΣΕΕ].

• Στο κεφάλαιο περί Δικαστηρίου εντάσσονται πλέον και οι εξαιρέσεις δικαιοδοσίας του Δικαστηρίου. Παραμένει η γενική εξαίρεση δικαιοδοσίας σε ό,τι αφορά την Κ.Ε.Π.Π.Α., με την επιφύλαξη δύο περιπτώσεων που εμπίπτουν στον έλεγχο του Δικαστηρίου: η λήψη περιοριστικών μέτρων κατά φυσικών ή νομικών προσώπων, καθώς και η εφαρμογή της γενικής ρήτρας του άρθρου III-308, σύμφωνα με την οποία η εφαρμογή των διατάξεων περί Κ.Ε.Π.Π.Α. δεν θίγει την εφαρμογή των διατάξεων των άλλων πολιτικών και αντιστρόφως (άρθρο III-376§2). Παραμένει, επίσης, η εξαίρεση δικαιοδοσίας σε ό,τι αφορά τον έλεγχο του κύρους ή της αναλογικότητας επιχειρησιακών δράσεων των υπηρεσιών επιβολής του νόμου στο πλαίσιο του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης (άρθρο III-377 που αναπαράγει αυτούσιο το άρθρο 35§5 ΣΕΕ), χωρίς να υιοθετείται η συμβιβαστική λύση που είχε προτείνει η Ευρωπαϊκή Συνέλευση, σύμφωνα με την οποία η εν λόγω εξαίρεση ισχύει μόνον όταν αφορά σε ζητήματα εφαρμογής εθνικού δικαίου.

2. Δημοσιονομικές Διατάξεις (ΤΙΤΛΟΣ VI- Κεφάλαιο II- Άρθρα III-402 ως III-415)

Ως μία από τις κυριότερες καινοτομίες της Συνθήκης θα πρέπει να αναφερθεί η πρόβλεψη για τη θέσπιση πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου για περίοδο τουλάχιστον πέντε ετών με στόχο την ομαλή εξέλιξη των δαπανών της Ε.Ε. εντός των ορίων των ιδίων της πόρων (άρθρα I-55 και III-402). Εγγράφεται έτσι στο κείμενο της Συνθήκης η τρέχουσα πρακτική των δημοσιονομικών προοπτικών, ενώ παραμένει ο κανόνας της ομοφωνίας εντός του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, με τη δυνατότητα μετάβασης στον κανόνα της πλειοψηφίας μετά από προηγούμενη απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (άρθρο I-55§4). Επιπλέον, κωδικοποιούνται οι ισχύουσες δημοσιονομικές και οικονομικές αρχές (άρθρο I-53), καθώς και η υποχρέωση κάλυψης των δαπανών της Ε.Ε. από ίδιους πόρους (άρθρο I-54). Τέλος, σε ό,τι αφορά την κατάρτιση του προϋπολογισμού (άρθρο III-404), απλοποιείται, εν μέρει, η ισχύουσα διαδικασία με την κατάρτιση της διάκρισης μεταξύ υποχρεωτικών και μη υποχρεωτικών δαπανών. Ως κυριότερες αλλαγές σημειώνονται η υποχρέωση της Επιτροπής να παρουσιάσει νέο σχέδιο σε οποιαδήποτε περίπτωση διαφωνίας μεταξύ Συμβουλίου και Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, καθώς και η διατήρηση του δικαιώματος τελευταίας λέξης του Κοινοβουλίου μόνο στην περίπτωση κατά την οποία το Συμβούλιο απορρίπτει το σχέδιο προϋπολογισμού μετά από την έγκρισή του στο πλαίσιο της επιτροπής συνδιαλλαγής [άρθρο II-404§7 υπό δ)]. Υπενθυμίζεται ότι η Συνέλευση είχε ταχθεί υπέρ του δικαιώματος τελευταίας λέξης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σε περίπτωση διαφωνίας με το Συμβούλιο.

3. Ενισχυμένες Συνεργασίες (ΤΙΤΛΟΣ VI- Κεφάλαιο III- Άρθρα III-416 ως III-423)

Καθιερώνονται οι ενισχυμένες συνεργασίες, οι οποίες είναι ανοικτές σε όλα τα κράτη μέλη, με την επιφύλαξη της τήρησης των ενδεχόμενων προϋποθέσεων συμμετοχής που ορίζει η ευρωπαϊκή απόφαση εξουσιοδότησης. Η Επιτροπή και τα κράτη μέλη που συμμετέχουν σε ενισχυμένη συνεργασία φροντίζουν να προωθούν τη συμμετοχή όσον το δυνατόν περισσότερων κρατών μελών

(III-418). Η αίτηση των κρατών μελών που επιθυμούν να καθιερώσουν μεταξύ τους ενισχυμένη συνεργασία στο πλαίσιο της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας απευθύνεται στο Συμβούλιο. Διαβιβάζεται στον Υπουργό Εξωτερικών της Ε.Ε., ο οποίος δίνει τη γνώμη του ως προς τη συμβατότητα της σχεδιαζόμενης ενισχυμένης συνεργασίας με την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας της Ε.Ε., καθώς και στην Επιτροπή, η οποία δίνει τη γνώμη της ιδίως ως προς τη συμβατότητα της προτεινόμενης ενισχυμένης συνεργασίας με τις άλλες πολιτικές της Ε.Ε.. Διαβιβάζεται επίσης στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο προς ενημέρωση. Η εξουσιοδότηση για την καθιέρωση ενισχυμένης συνεργασίας χορηγείται με ευρωπαϊκή απόφαση του Συμβουλίου, το οποίο αποφασίζει ομόφωνα (III-419). Κάθε κράτος μέλος που επιθυμεί να συμμετάσχει σε υπάρχουσα ενισχυμένη συνεργασία στα πλαίσια της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας, γνωστοποιεί την πρόθεσή του στο Συμβούλιο, στον Υπουργό Εξωτερικών της Ε.Ε. και στην Επιτροπή. Το Συμβούλιο επιβεβαιώνει τη συμμετοχή του εν λόγω κράτους μέλους, μετά από διαβούλευση με τον Υπουργό Εξωτερικών της Ε.Ε. και αφού διαπιστώσει, όπου απαιτείται, ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις συμμετοχής. Το Συμβούλιο, μετά από πρόταση του Υπουργού Εξωτερικών της Ε.Ε. μπορεί επίσης να θεσπίσει τα αναγκαία μεταβατικά μέτρα για την εφαρμογή των πράξεων που έχουν ήδη εκδοθεί στα πλαίσια της ενισχυμένης συνεργασίας. Ωστόσο, εάν το Συμβούλιο κρίνει ότι οι προϋποθέσεις συμμετοχής δεν πληρούνται, επισημαίνει τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για την εκπλήρωση αυτών των προϋποθέσεων και τάσσει προθεσμία για την επανεξέταση της αίτησης συμμετοχής. Για τις περιπτώσεις αυτές το Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα (III-420). Οι προβλέψεις αυτές δεν εφαρμόζονται επί αποφάσεων που έχουν στρατιωτικές συνέπειες ή συνέπειες στην άμυνα (σχετικά με τη μόνιμα διαρθρωμένη συνεργασία στον αμυντικό τομέα βλ. ανωτέρω υπό σημείο Η: Εξωτερική Δράση της Ε.Ε.).

ΜΕΡΟΣ IV - ΓΕΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Στις γενικές και τελικές διατάξεις προβλέπεται κυρίως:

• *Η κατάργηση προηγούμενων Συνθηκών, διαδοχή και νομική συνέχεια.* Οι τελικές διατάξεις προβλέπουν τη νομική μεθόδευση και τις απαραίτητες ρυθμίσεις για τη μετάβαση στο νέο καθεστώς. Πρώτον, η θέση σε ισχύ της Συνταγματικής Συνθήκης θα επιφέρει την κατάργηση των εν ισχύ ιδρυτικών Συνθηκών της Ε.Κ. και της Ε.Ε., καθώς και του συνόλου πρωτογενούς δικαίου (άρθρο IV-437§1), με την εξαίρεση των Συνθηκών Προσχώρησης των οποίων οι διατάξεις που παραμένουν σε ισχύ αναπαράγονται σε δύο σχετικά πρωτόκολλα (άρθρο IV-437§2). Σε συνδυασμό με την κατάργηση του ισχύοντος πρωτογενούς δικαίου, εφαρμόζεται η λύση της διαδοχής: η Ένωση που ιδρύεται με τη Συνταγματική Συνθήκη διαδέχεται τα προηγούμενα θεσμικά σχήματα, ήτοι τόσο την Ε.Ε. που ιδρύθηκε με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, όσο και την ΕΚ.

• *Η εξασφάλιση της νομικής συνέχειας.* Οι σχετικές ρυθμίσεις αφορούν: ι) στη συνέχεια των οργάνων που υπάρχουν κατά την έναρξη ισχύος της Συνθήκης και την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους (άρθρο IV-438§2, βλ. όμως και το πρωτόκολλο σχετικά με τις μεταβατικές διατάξεις για τα θεσμικά και λοιπά όργανα της Ε.Ε.), ιι) στη

διατήρηση των εννόμων αποτελεσμάτων των πράξεων παραγώγου δικαίου που εκδόθηκαν επί τη βάσει των ιδρυτικών Συνθηκών της Ε.Ε και της Ε.Κ., καθώς και των υπολοίπων στοιχείων του κοινοτικού κεκτημένου και της νομολογίας (άρθρο IV-438§3) και ιι) στη συνέχεια των διοικητικών και δικαστικών διαδικασιών που έχουν κινηθεί πριν από τη θέση σε ισχύ της Συνθήκης (άρθρο IV-438§4). Στα στοιχεία του κοινοτικού κεκτημένου και του κεκτημένου της Ε.Ε. περιλαμβάνονται ρητώς και οι δηλώσεις που έγιναν στο πλαίσιο των Διακυβερνητικών Διασκέψεων. Με αυτό τον τρόπο διατηρούνται τα αποτελέσματα που απορρέουν από τη Δήλωση περί Αγίου Όρους, η οποία, ως γνωστόν, επισυνάφθηκε στην τελική πράξη της Διακυβερνητικής για τη σύναψη της Συνθήκης Προσχώρησης της Ελληνικής Δημοκρατίας στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες.

• *Η μεταβολή των διαδικασιών αναθεώρησης.* Οι διατάξεις της Συνθήκης, αφ' ενός μεν, επιφέρουν ουσιώδεις τροποποιήσεις σε ό,τι αφορά τη συνήθη διαδικασία αναθεώρησης (άρθρο IV-443), αφ' ετέρου δε, εισάγουν απλουστευμένες διαδικασίες αναθεώρησης για δύο κατηγορίες θεμάτων (άρθρα IV-444 και IV-445). Στο πλαίσιο της συνήθους διαδικασίας αναθεώρησης, επισημαίνεται, πρώτον, η δυνατότητα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, πέραν των κυβερνήσεων των κρατών μελών και της Επιτροπής, να υποβάλουν στο Συμβούλιο σχέδια αναθεώρησης, ενώ τα σχέδια κοινοποιούνται από το Συμβούλιο και στα Εθνικά Κοινοβούλια. Δεύτερον, θεσμοποιείται ο ρόλος της Συνέλευσης ως πρώτου σταδίου της διαδικασίας αναθεώρησης, το οποίο καταλήγει στην έκδοση συστάσεων προς τη Διακυβερνητική Διάσκεψη ως προς το περιεχόμενο των αναθεωρητικών διατάξεων. Ακολουθείται, έτσι, το παράδειγμα της υιοθέτησης της Συνθήκης προς την κατεύθυνση μιας πιο αντιπροσωπευτικής διαδικασίας αναθεώρησης, στην οποία, όμως, η Διάσκεψη των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών διατηρεί τον τελευταίο και αποφασιστικό λόγο. Η σύγκληση Συνέλευσης μπορεί να παρακαμφθεί με απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου μόνον μετά από έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Τρίτον, προβλέπεται ότι σε περίπτωση αντιμετώπισης δυσχερειών για την επικύρωση της αναθεωρητικής Συνθήκης από ένα ή περισσότερα κράτη μέλη, που δεν υπερβαίνουν το ένα πέμπτο του συνόλου των κρατών μελών, το θέμα παραπέμπεται στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο προς υπέρβαση του σχετικού αδιεξόδου. Παρόμοια πρόβλεψη ισχύει και για την επικύρωση της Συνθήκης, σύμφωνα με σχετική δήλωση της Διακυβερνητικής (δήλωση αρ.30 της Δ.Δ.). Επιπλέον, εισάγεται απλουστευμένη διαδικασία αναθεώρησης της Συνθήκης σε ό,τι αφορά τις εσωτερικές πολιτικές και δράσεις της Ε.Ε. (άρθρο IV-445). Τα σχέδια αναθεώρησης υποβάλλονται στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο που αποφασίζει ομοφώνως, χωρίς τη προηγούμενη σύγκληση Συνέλευσης ή Διακυβερνητικής Διάσκεψης. Η απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου υπόκειται σε έγκριση από τα κράτη μέλη σύμφωνα με τους αντίστοιχους συνταγματικούς κανόνες τους. Δεν πρόκειται, συνεπώς, για αυτόνομη αναθεωρητική διαδικασία στο επίπεδο της Ε.Ε. κατά το πρότυπο των σχετικών προβλέψεων της Συνθήκης ΕΚΑΧ, δεδομένου ότι παραμένει το στάδιο της έγκρισης από τα κράτη μέλη. Σε κάθε περίπτωση, η εφαρμογή αυτής της απλουστευμένης διαδικασίας δεν μπορεί να οδηγήσει σε επέκταση των αρμοδιοτήτων της Ε.Ε.. Η δυνατότητα μετάβασης από

τον κανόνα της ομοφωνίας εντός του Συμβουλίου σε αυτόν της ειδικής πλειοψηφίας, καθώς και η δυνατότητα προσφυγής στη συνήθη νομοθετική διαδικασία για τη θέσπιση ευρωπαϊκών νόμων ή νόμων-πλαίσιο, που υπάγονται σε ειδική νομοθετική διαδικασία, προβλέπονται με γενικές διατάξεις (άρθρο IV-444). Ανάλογες δυνατότητες προβλέπονται μόνον σε ειδικές περιπτώσεις από τις εν ισχύ ιδρυτικές Συνθήκες και αποβλέπουν τόσο στη διευκόλυνση της διαδικασίας λήψης αποφάσεων εντός του Συμβουλίου όσο και στην ενίσχυση του ρόλου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Η εισαγόμενη απλουστευμένη διαδικασία αναθεώρησης απαιτεί ομόφωνη απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου με έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Εν τούτοις, κάθε σχετική πρωτοβουλία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου δεν μπορεί να ευδοκιμήσει σε περίπτωση αντιθέσεως ακόμη και ενός Εθνικού Κοινοβουλίου εντός προθεσμίας έξι μηνών από τη διαβίβαση των προτάσεων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου προς τα Εθνικά Κοινοβούλια. Η εν λόγω πρόβλεψη ενισχύει το ρόλο των Εθνικών Κοινοβουλίων, τα οποία συμμετέχουν, έστω και υπό αρνητική μορφή, στη διαδικασία αναθεώρησης της Συνθήκης, αλλά μπορεί, επίσης, να οδηγήσει σε μείωση της πρακτικής σημασίας της εν λόγω διαδικασίας αναθεώρησης.

• *Λοιπές διατάξεις.* Σε ό,τι αφορά το πεδίο εδαφικής εφαρμογής της Συνθήκης, σημειώνεται η διατήρηση των ουσιαστικών ρυθμίσεων που περιέχονται στο πρωτόκολλο περί των κυρίαρχων βάσεων του Ηνωμένου Βασιλείου στην Κύπρο (άρθρο IV-440§6 υπό β)), καθώς και η δυνατότητα τροποποιήσεων του καθεστώτος χώρας ή εδάφους της Δανίας, της Γαλλίας ή των Κάτω Χωρών με ομόφωνη απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (άρθρο IV-440§7). Σε ό,τι αφορά τις γλωσσικές αποδόσεις της Συνθήκης, δίδεται η δυνατότητα να μεταφρασθεί η Συνθήκη σε άλλες γλώσσες, πέραν των αυθεντικών, και να κατατεθεί επικυρωμένο αντίγραφο των μεταφράσεων στα αρχεία του Συμβουλίου, εφόσον πρόκειται για γλώσσες αναγνωρισμένες ως επίσημες στο σύνολο ή σε τμήμα της επικράτειας κράτους μέλους (άρθρο IV-448§2). Κατά τα λοιπά, διατηρούνται, κατά βάσιν, οι υφιστάμενες διατάξεις περί ισχύος των πρωτοκόλλων και των παρατηρημάτων της Συνθήκης ως πρωτογενούς δικαίου, η Συνθήκη συνάπτεται για απεριόριστη διάρκεια και αρχίζει να ισχύει την 1η Νοεμβρίου 2006 εφόσον έχουν κατατεθεί όλα τα έγγραφα επικύρωσης. Σε περίπτωση δυσχερειών κατά την επικύρωση πέραν της ανωτέρω προθεσμίας, το ζήτημα παραπέμπεται στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (δήλωση υπ' αριθ. 30 της Δ.Δ.).

Η ιδιαίτερη σημασία της Συνταγματικής Συνθήκης

Βάσει της ανωτέρω ανάλυσης, η συνολική κρίση σχετικά με τα αποτελέσματα της Διακυβερνητικής Διάσκεψης, που ολοκληρώθηκε τον Ιούνιο του 2004, δεν μπορεί παρά να είναι αναμφισβήτητη θετική. Τα αποτελέσματα της Δ.Δ. είναι αξιόλογα, δεδομένου ότι επετεύχθη υψηλό επίπεδο συμμετοχής και διαφάνειας από την αρχή της συγκλήσεως της Συνέλευσης έως και την ολοκλήρωση των εργασιών της Δ.Δ.. Το τελικό κείμενο αποτελεί προϊόν θετικού συμβιβασμού, στο οποίο συνέβαλαν εποικοδομητικά τόσο οι Κυβερνήσεις και τα Κοινοβούλια των κρατών μελών, όσο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και η Επιτροπή αλλά και οι ευρωπαίοι πολίτες.

Η Συνταγματική Συνθήκη αποτελεί το σημαντικότερο βήμα από ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας διότι

αντικατοπτρίζει την εδραίωση των συνταγματικών θεμελίων της Ε.Ε. και του θεσμικού πλαισίου της, καθώς επίσης και τον εξορθολογισμό και την απλοποίηση των νομικών της πράξεων, ύστερα από δύο δεκαετίες συνεχών μεταρρυθμίσεων.

Με την υιοθέτηση της Συνταγματικής Συνθήκης η Ευρώπη, ακόμα και μετά την πρόσφατη ευρύτατη διεύρυνσή της, αποδεικνύει ότι έχει τη δύναμη να απαντά σε προκλήσεις και να χαράζει νέες προοπτικές για το ευρωπαϊκό εγχείρημα, για το ευρωπαϊκό όραμα. Γίνεται ένα αποφασιστικό βήμα για την εδραίωση της εμπιστοσύνης των πολιτών, οι οποίοι απαιτούν μία ισχυρή Ευρώπη δίπλα, και όχι απέναντι, στον Ευρωπαίο πολίτη.

Η Συνθήκη αποτελεί τη σημαντικότερη πρόοδο μετά τις συνθήκες της Ρώμης του 1957, επειδή παγώνει τις κοινές ευρωπαϊκές αξίες και αρχές σε ένα σχέδιο ζωής, που αποτελεί την καλύτερη απάντηση για την κοινή αντιμετώπιση των σημερινών προκλήσεων.

Ειδικά για την Ελλάδα η ιδιαίτερη σημασία των εξελίξεων, που προκύπτουν από το κείμενο της Συνθήκης εντοπίζονται:

- Στην οικοδόμηση μιας Δημοκρατικής και Ειρηνικής Ευρώπης, που θα διαμορφώσει περαιτέρω δυναμικές προοπτικές για την ευρωπαϊκή ενοποίηση με στήριξη της κοινωνίας των πολιτών.

- Στην απλοποίηση και διαφάνεια των ευρωπαϊκών θεσμών, που βελτιώνουν τη δημοκρατική λειτουργία και αποτελεσματικότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και γίνονται πιο κατανοητοί σε όλους, φέρνοντας τον Έλληνα και την Ελληνίδα πιο κοντά στην Ευρώπη.

- Στην ενίσχυση των δυνατοτήτων της Ε.Ε. για περαιτέρω οικονομική ανάπτυξη, ισχυροποιώντας ταυτόχρονα την κοινωνική διάσταση και το κοινωνικό της πρόσωπο. Στόχοι όπως της κοινωνικής ισότητας και της κοινωνικής προόδου, της πλήρους απασχόλησης, της ανοχής και της αλληλεγγύης, της καταπολέμησης του κοινωνικού αποκλεισμού, της ισότητας ανδρών και γυναικών, της καταπολέμησης της φτώχειας και της ανάπτυξης, καθίστανται καταστατικοί στόχοι της Ε.Ε..

- Στη θέσπιση ισχυρών θεμελίων άσκησης Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας, καθώς και Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας, που συμβάλλουν στην εμβάθυνση του ευρωπαϊκού εγχειρήματος. Η αμοιβαία αμυντική ρήτρα, που συνεπάγεται την υποχρέωση βοήθειας, με όλα τα μέσα που κατέχει κάθε Κράτος Μέλος προς ένα Κράτος Μέλος υπό επίθεση, καθώς και η εισαγωγή της ρήτρας αλληλεγγύης, που συνεπάγεται αμοιβαία βοήθεια σε τρομοκρατικές επιθέσεις ή τις απειλές και τις φυσικές ή προκαλούμενες από τον άνθρωπο καταστροφές μέσα στην Ε.Ε., συνιστούν σημαντική πρόοδο προς τη σωστή κατεύθυνση.

- Στην ενίσχυση των εξουσιών συναπόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, που αποτελεί το κατ' εξοχήν όργανο-εκφραστή της δημοκρατίας και έχει επανειλημμένα αναλάβει σημαντικό ρόλο στην προώθηση των συμφερόντων-απόψεων των μικρών κρατών μελών και στην τήρηση της θεσμικής ισορροπίας στην Ε.Ε..

- Στην ενσωμάτωση του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, που αποτελεί σημαντικό βήμα για τη διασφάλιση του ευρύτερου ευρωπαϊκού κεκτημένου της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων, έτσι ώστε να λειτουργούν ως προστιθέμενη αξία στα δικαιώματα που κατοχυρώνονται στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και στα Εθνικά Συντάγματα.

- Στην ενίσχυση της θέσης του ευρωπαίου πολίτη, ο οποίος τοποθετείται στο επίκεντρο του ευρωπαϊκού οικοδομήματος, με στόχο την πρόοδο, την ανάπτυξη και την ευημερία του μέσα σε ένα χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης.

- Στην υιοθέτηση κοινής πολιτικής στα θέματα διαχείρισης εξωτερικών συνόρων, ασύλου, μετανάστευσης και αστυνομικής συνεργασίας, δεδομένου ότι η Ελλάδα βρίσκεται στις παρυφές του κοινοτικού χώρου και είναι ιδιαίτερα εκτεθειμένη σε φαινόμενα λαθρομετανάστευσης, εγκληματικότητας και λαθρεμπορίου.

- Στην υιοθέτηση του Τουρισμού ως υποστηρικτικής πολιτικής της Ε.Ε., με πρόβλεψη δράσεων ενίσχυσής του αλλά και στην εξασφάλιση της ιδιαιτερότητας των νήσων και των λοιπών μη προνομιούχων περιοχών στο πλαίσιο της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής. Με τον τρόπο αυτόν, συμπεριλαμβάνονται στις ρυθμίσεις όλες ανεξαιρέτως και όχι μόνο «ορισμένες» νησιωτικές, συνοριακές και ορεινές περιοχές της Ελλάδας. Το θετικό αποτέλεσμα της ένταξης των παραπάνω περιοχών στις ευνοϊκές ρυθμίσεις της Συνταγματικής Συνθήκης απετέλεσε μακροχρόνιο ελληνικό στόχο, που επετεύχθη.

Η Ελλάδα παραμένει σταθερή στην υποστήριξη της ομοσπονδιακής προοπτικής της Ευρώπης. Η νέα Συνταγματική Συνθήκη δίνει μία νέα ουσιαστική ώθηση προς την πραγματοποίηση του ομοσπονδιακού οράματος. Η σταθερότητα και η ασφάλεια σε συνδυασμό με την απλοποίηση της διαδικασίας λήψης αποφάσεων και την προσφυγή σε ενισχυμένες και διαρθρωμένες συνεργασίες, διασφαλίζουν την αναγκαία ευελιξία προκειμένου να καταστεί δυνατή η προσαρμογή της λειτουργίας της Ε.Ε. στις προκλήσεις που θα αντιμετωπίσει τα επόμενα χρόνια. Επιθυμούμε η χώρα μας να βρίσκεται στο σκληρό πυρήνα των κρατών μελών, που θα προχωρήσουν πρώτες με αποφασιστικότητα προς το κοινό ευρωπαϊκό μέλλον. Η επικύρωση της Συνθήκης από το Ελληνικό Κοινοβούλιο θα αποτελέσει ένα ακόμη θετικό, ιστορικό βήμα της χώρας μας για την ισχυροποίηση της θέσης της μέσα στην Ευρώπη.

Αθήνα, 28 Ιανουαρίου 2005

Ο ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΚΑΙ ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Κωνσταντίνος Καραμανλής

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ,
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΚΑΙ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ

Πρ. Παυλόπουλος

ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ

Π. Μολυβιάτης

ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Δ. Σιούφας

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

Γ. Αλογοσκούφης

ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ

Σπ. Σπηλιωτόπουλος

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ,
ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΚΑΙ
ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ

Γ. Σουφλιάς

ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ**ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ*****Κύρωση της Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος
της Ευρώπης***

Μ. Γιαννάκου

Π. Παναγιωτόπουλος

ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΩΝ**Άρθρο πρώτο**

Κυρώνεται και έχει την ισχύ, που ορίζει το άρθρο 28 παρ. 1 του Συντάγματος, η Συνθήκη για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης μετά της Τελικής Πράξεως της Διάσκεψης των αντιπροσώπων των Κυβερνήσεων των Κρατών Μελών, που υπογράφηκαν στη Ρώμη στις 29 Οκτωβρίου 2004, το κείμενο των οποίων σε πρωτότυπο στην ελληνική γλώσσα έχει ως εξής:

Ν. Κακλαμάνης

Ε. Μπασιάκος

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Αν. Παπαληγούρας

Δ. Αβραμόπουλος

ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ
ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ

Μ.Γ. Λιάπης

Γ. Βουλγαράκης

ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ
ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ – ΘΡΑΚΗΣ

Εμ. Κεφαλογιάννης

Ν. Τσιαρτσιώνης

ΑΙΓΑΙΟΥ ΚΑΙ
ΝΗΣΙΩΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

Αρ. Α. Παυλίδης

Θ. Ρουσόπουλος

Η ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Φ. Πάλλη – Πετραλιά

Στο σημείο αυτό, παρεμβάλλονται:

- 1) Το κείμενο της Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης.**
- 2) α) Πρωτόκολλα που προσαρτώνται στη Συνθήκη για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης.**

β) Παραρτήματα (I και II) της Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης.

γ) Τελική Πράξη.

(Βλέπε σχετικούς δύο τόμους)

Άρθρο δεύτερο

Η ισχύς του παρόντος νόμου αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και της Συνθήκης που κυρώνεται από την πλήρωση των προϋποθέσεων του άρθρου IV-447 παρ. 2 αυτής και με την επιφύλαξη του άρθρου 4 της Δήλωσης της Διάσκεψης σχετικά με το άρθρο I-25.

Αθήνα, 28 Ιανουαρίου 2005

Ο ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΚΑΙ ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Κωνσταντίνος Καραμανλής

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ,
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΚΑΙ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ

Πρ. Παυλόπουλος

ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ

Π. Μολυβιάτης

ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Δ. Σιούφας

ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Μ. Γιαννάκου

ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ

Ν. Κακλαμάνης

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ
ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΩΝ

Αν. Παπαληγούρας

ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ
ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

Μ.Γ. Λιάπης

ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ
ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ

Εμ. Κεφαλογιάννης

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

Γ. Αλογοσκούφης

ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ

Σπ. Σπηλιωτόπουλος

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ,
ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΚΑΙ
ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ

Γ. Σουφλιάς

ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Π. Παναγιωτόπουλος

ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Ευάγ. Μπασιάκος

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Δ. Αβραμόπουλος

ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ

Γ. Βουλγαράκης

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ – ΘΡΑΚΗΣ

Ν. Τσιαρτσιώνης

ΑΙΓΑΙΟΥ ΚΑΙ
ΝΗΣΙΩΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Αρ. Α. Παυλίδης

ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

Θ. Ρουσόπουλος

Η ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Φ. Πάλλη – Πετραλιά

Αριθμ. 13/1/2005

ΕΚΘΕΣΗ

Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους
(άρθρο 75 παρ. 1 του Συντάγματος)

στο σχέδιο νόμου του Υπουργείου Εξωτερικών «Κύρωση της Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης»

Με τις διατάξεις του υπόψη νομοσχεδίου, προτείνεται η κύρωση της Συνθήκης για τη θέσπιση του Συντάγματος της Ευρώπης, η οποία υποκαθιστά (ενοποιεί σε ενιαίο κείμενο) τη Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (Συνθήκη (ΕΚ) και τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.), καθώς και τις τροποποιητικές τους Συνθήκες (Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη, Συνθήκη Μάαστριχτ, Άμστερνταμ και Νίκαιας). Ειδικότερα:

Α. Με το άρθρο πρώτο του νομοσχεδίου, κυρώνονται και έχουν την ισχύ, που ορίζει το άρθρο 28 παρ.1 του Συντάγματος, η ανωτέρω Συνθήκη, μετά των προσαρτημένων σε αυτήν Πρωτοκόλλων και Παραρτημάτων, καθώς και η Τελική Πράξη αυτής, με τις διατάξεις των οποίων προβλέπονται, μεταξύ άλλων, και τα ακόλουθα:

ΣΥΝΘΗΚΗ ΓΙΑ ΤΗ ΘΕΣΠΙΣΗ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ
ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Η Συνθήκη περιλαμβάνει υφιστάμενες διατάξεις των καταργούμενων Συνθηκών, τις οποίες τροποποιεί και συμπληρώνει, καθώς και νέες ρυθμίσεις, οι οποίες αναφέρονται στους στόχους και τις αρχές της Ένωσης, τις αρμοδιότητές της, το θεσμικό πλαίσιο και τη λειτουργία της, το περιεχόμενο και την άσκηση των αρμοδιοτήτων της, τις πολιτικές που προωθεί κ.λπ. και προβλέπουν, μεταξύ άλλων, και τα εξής:

Ι. ΜΕΡΟΣ Ι

Με τις διατάξεις του Πρώτου Μέρους καθορίζονται η δομή και το νέο πλαίσιο λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ειδικότερα:

ΤΙΤΛΟΣ Ι

1. Ιδρύεται η Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία διαδέχεται την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, που ιδρύθηκαν με τις Συνθήκες για την Ευρωπαϊκή Ένωση και περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, αντίστοιχα.
(άρθρα I-1 και IV-438)

2. Επανακαθορίζονται οι αρχές στις οποίες βασίζεται η Ένωση, καθώς και οι στόχοι που αυτή επιδιώκει.

(άρθρα I-2 και I-3)

3. Ορίζεται ρητά ότι το Σύνταγμα και οι κανόνες δικαίου που θεσπίζονται από τα θεσμικά όργανα της Ένωσης, στο πλαίσιο άσκησης των αρμοδιοτήτων που της απονέμονται, υπερισχύουν του δικαίου των κρατών μελών.

(άρθρο I-6)

4. Καθορίζονται τα σύμβολα της Ένωσης, (σημαία, ύμνος, έμβλημα, νόμισμα κ.λπ.), η οποία διαθέτει νομική προσωπικότητα.

(άρθρα I-7 και I-8)

ΤΙΤΛΟΣ II

1. Καθορίζονται τα δικαιώματα, οι ελευθερίες και οι αρχές, που αναγνωρίζει η Ένωση, καθώς και τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των πολιτών αυτής.

2. Η ιθαγένεια της Ένωσης χορηγείται σε κάθε πρόσωπο που έχει την υπηκοότητα κράτους μέλους και προστίθεται στην εθνική ιθαγένεια, χωρίς να την αντικαθιστά.

(άρθρα I-9 και I-10)

ΤΙΤΛΟΣ III

1.α. Αναφέρονται ρητά οι θεμελιώδεις αρχές (δοτής αρμοδιότητας, επικουρικότητας και αναλογικότητας), που διέπουν την οριοθέτηση και την άσκηση των αρμοδιοτήτων της Ένωσης.

β. Τα όργανα της Ένωσης εφαρμόζουν την αρχή της επικουρικότητας, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο σχετικό Πρωτόκολλο που επισυνάπτεται στη Συνθήκη.

γ. Τα εθνικά κοινοβούλια μεριμνούν για την τήρηση της αρχής αυτής, σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στο προαναφερόμενο Πρωτόκολλο και στο Πρωτόκολλο σχετικά με το ρόλο των εθνικών κοινοβουλίων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, με τις διατάξεις των οποίων ορίζονται, μεταξύ άλλων και τα εξής:

i) Τα εθνικά κοινοβούλια μπορούν να απευθύνουν στους Προέδρους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής, αιτιολογημένη γνώμη όσον αφορά στη συμβατότητα ενός σχεδίου ευρωπαϊκής νομοθετικής πράξης, υπό την οριζόμενη έννοια, με την αρχή της επικουρικότητας.

ii) Εάν οι αιτιολογημένες γνώμες που κρίνουν ότι, σχέδιο ευρωπαϊκής νομοθετικής πρότασης δεν τηρεί την αρχή της επικουρικότητας, αντιπροσωπεύουν τουλάχιστον το 1/3 του συνόλου των ψήφων που έχουν τα εθνικά κοινοβούλια, το σχέδιο επανεξετάζεται,

iii) Παρέχεται η δυνατότητα διοργάνωσης διασκέψεων κοινοβουλευτικών οργάνων ειδικευμένων στις υποθέσεις της Ένωσης και διακοινοβουλευτικών διασκέψεων, για την υποβολή εισηγήσεων ενώπιον των ανωτέρω θεσμικών οργάνων, την προώθηση της συνεργασίας μεταξύ Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και εθνικών κοινοβουλίων, τη συζήτηση θεμάτων κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας κ.λπ..

(άρθρο I-11, σε συνδυασμό με τα Πρωτόκολλα 1 και 2)

2. Καθορίζονται οι τομείς στους οποίους η Ένωση έχει:

α. Αποκλειστική αρμοδιότητα (η Ένωση νομοθετεί και εκδίδει νομικά δεσμευτικές πράξεις, ενώ τα κράτη μέλη έχουν αντίστοιχη δυνατότητα μόνο εφόσον εξουσιοδοτούνται σχετικά ή εφαρμόζουν πράξεις της Ένωσης).

β. Συντρέχουσα αρμοδιότητα (η Ένωση και τα κράτη μέλη νομοθετούν και εκδίδουν νομικά δεσμευτικές πράξεις, κατά τους όρους του Συντάγματος) και

γ. Υποστηρικτική, συντονιστική ή συμπληρωματική δράση (η Ένωση δραστηριοποιείται, χωρίς να αντικαθιστά την αρμοδιότητα των κρατών μελών, στους τομείς της πολιτικής προστασίας, της διοικητικής συνεργασίας, του τουρισμού κ.λπ.).

(άρθρα I-12, I-13, I-14 και I-17)

ΤΙΤΛΟΣ IV

Επανακαθορίζεται το θεσμικό πλαίσιο της Ένωσης, που περιλαμβάνει θεσμικά και συμβουλευτικά όργανα και επέρχονται, σε σχέση με τα ήδη ισχύοντα, οι ακόλουθες τροποποιήσεις:

1.α. Αυξάνονται, κατά δεκαοκτώ (18), τα μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (ΕΚ) και ο αριθμός τους διαμορφώνεται σε επτακόσια πενήντα (750) μέλη συνολικά.

β. Η εκπροσώπηση των πολιτών στο ΕΚ είναι αναλογική, κατά φθίνουσα τάξη, με ελάχιστο όριο έξι (6) μελών, ανά κράτος μέλος. Κανένα κράτος μέλος δεν μπορεί να λαμβάνει περισσότερες από ενενήντα (90) έδρες.

γ. Για τον καθορισμό της σύνθεσης του ΕΚ εκδίδεται ομόφωνη απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.

(άρθρο I-20)

2.α. Επανακαθορίζονται η συγκρότηση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και οι κανόνες λειτουργίας του.

β. Συνιστάται θέση Προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, ο οποίος ασκεί τις οριζόμενες αρμοδιότητες και εκλέγεται σύμφωνα με την οριζόμενη διαδικασία, για θητεία δύομισι (2,5) ετών, που ανανεώνεται για μία φορά. Το πρόσωπο αυτό απαγορεύεται να ασκεί εθνικό αξίωμα.

γ. Το Συμβούλιο Υπουργών συνεδριάζει υπό διάφορες συνθέσεις. Προς τούτο, κάθε σύνοδος αυτού διακρίνεται σε δύο σκέλη, ένα για τις νομοθετικές πράξεις της Ένωσης και ένα για τις μη νομοθετικές δραστηριότητες. Στην πρώτη περίπτωση οι συνεδριάσεις είναι δημόσιες.

δ. Εισάγεται νέος ορισμός της ειδικής πλειοψηφίας, η οποία αποτελεί και το γενικό κανόνα λήψης αποφάσεων στο πλαίσιο λειτουργίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και του Συμβουλίου Υπουργών. Σύμφωνα με τη νέα διάταξη, ως ειδική πλειοψηφία λογίζεται ποσοστό τουλάχιστον 55% των μελών του Συμβουλίου, το οποίο περιλαμβάνει τουλάχιστον δεκαπέντε (15) μέλη και αντιπροσωπεύει κράτη μέλη που συγκεντρώνουν τουλάχιστον το 65% του πληθυσμού της Ένωσης. Σε περίπτωση, όμως, που το Συμβούλιο Υπουργών αποφασίζει χωρίς πρόταση της Επιτροπής ή του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης, ως ειδική πλειοψηφία θεωρείται ποσοστό 72% των μελών του Συμβουλίου, που αντιπροσωπεύουν κράτη μέλη, που συγκεντρώνουν ποσοστό τουλάχιστον 65% του πληθυσμού της Ένωσης. Περαιτέρω προβλέπεται ότι η μειοψηφία αρνησικυρίας πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον τέσσερα (4) μέλη του Συμβουλίου.

(άρθρα I-22, I-24 και I-25)

3. Ρυθμίζονται θέματα αρμοδιοτήτων, καθώς και θέματα σχετικά με τη συγκρότηση και λειτουργία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Ειδικότερα προβλέπονται τα εξής:

α. Η πρώτη Επιτροπή που διορίζεται βάσει του Συντάγματος απαρτίζεται από έναν υπήκοο, ανά κράτος μέλος, συμπεριλαμβανομένου του Προέδρου της και του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης, ο οποίος είναι ένας εκ των Αντιπροέδρων της.

β. Μετά τη λήξη της πρώτης θητείας, η Επιτροπή απαρτίζεται από αριθμό μελών που, συμπεριλαμβανομένου του Προέδρου της και του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης, αντιστοιχεί στα δύο τρίτα του αριθμού των κρατών μελών.

γ. Τα μέλη της Επιτροπής επιλέγονται βάσει συστήματος ισότιμης εναλλαγής μεταξύ των κρατών μελών, το οποίο θεσπίζεται με ευρωπαϊκή απόφαση βασιζόμενη σε συγκεκριμένες αρχές. (άρθρο I-26)

4.α. Συνιστάται θέση Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης, ο οποίος διορίζεται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο που αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία και σε συμφωνία με τον Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

β. Καθορίζονται οι αρμοδιότητες του Υπουργού Εξωτερικών, ο οποίος: α) ασκεί την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας, β) προεδρεύει του Συμβουλίου Εξωτερικών Υποθέσεων, γ) μεριμνά για τη συνοχή της εξωτερικής δράσης της Ένωσης κ.λπ.. (άρθρο I-28)

5. Αναδιαρθρώνεται το υφιστάμενο δικαιοδοτικό σύστημα. Συγκεκριμένα, μετονομάζονται τα υφιστάμενα δικαστήρια και ορίζεται ότι το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης περιλαμβάνει το Δικαστήριο (πρώην ΔΕΚ), το Γενικό Δικαστήριο (πρώην «Πρωτοδικείο») και ειδικευμένα δικαστήρια. (άρθρο I-29)

6. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα περιλαμβάνεται στα θεσμικά όργανα της Ένωσης και μαζί με τις εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών με νόμισμα το ΕΥΡΩ, συγκροτούν το Ευρωσύστημα και ασκούν τη νομισματική πολιτική της Ένωσης. (άρθρο I-30)

ΤΙΤΛΟΣ V

Περιέχονται ρυθμίσεις σχετικά με την άσκηση των αρμοδιοτήτων της Ένωσης. Οι σημαντικότερες τροποποιήσεις αναφέρονται:

i) Στον τύπο των νομικών πράξεων που εκδίδουν τα όργανα της Ένωσης.

ii) Στις ειδικές διατάξεις σχετικά με την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας.

iii) Στα θέματα ενισχυμένης συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών. Συγκεκριμένα:

1.α. Καθιερώνεται ρητή διάκριση των νομικών πράξεων των θεσμικών οργάνων της Ένωσης, σε νομοθετικές (ευρωπαϊκοί νόμοι και ευρωπαϊκοί νόμοι-πλαίσιο) και μη νομοθετικές πράξεις (ευρωπαϊκοί κανονισμοί, ευρωπαϊκές αποφάσεις, συστάσεις και γνώμες) και καθορίζεται η έκταση ισχύος τους και η νομική δεσμευτικότητα αυτών.

β. Προβλέπονται οι συνθήκες και ειδικές νομοθετικές διαδικασίες που ακολουθούνται για την έκδοση ευρωπαϊκών νόμων και ευρωπαϊκών νόμων-πλαίσιο, καθώς και τα όργανα και η διαδικασία έκδοσης μη νομοθετικών πράξεων.

γ. Οι ευρωπαϊκοί νόμοι και νόμοι-πλαίσιο μπορούν να αναθέτουν στην Επιτροπή την εξουσία έκδοσης κατ' εξουσιοδότηση ευρωπαϊκών κανονισμών, προς το σκοπό συμπλήρωσης ή τροποποίησης μη ουσιαστών στοιχείων νόμων ή νόμων-πλαίσιο.

δ. Ρυθμίζονται θέματα σχετικά με τις εκτελεστικές πράξεις της Ένωσης, οι οποίες ενδύονται τον τύπο ευρωπαϊκού εκτελεστικού κανονισμού ή της ευρωπαϊκής εκτελεστικής απόφασης.

(άρθρα I-33, I-34, I-35, I-36 και I-37)

2.α. Τροποποιούνται οι ισχύουσες διατάξεις σχετικά με την άσκηση από την Ένωση κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας και κοινής πολιτικής ασφάλειας και άμυνας, καθώς και με το χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης. Μεταξύ άλλων, προβλέπεται ότι, για την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους στους δύο πρώτους τομείς, τα αρμόδια όργανα εκδίδουν πλέ-

ον ευρωπαϊκές αποφάσεις, ενώ στον τρίτο τομέα θεσπίζονται ευρωπαϊκοί νόμοι και νόμοι - πλαίσιο.

β. Προβλέπεται η σύσταση Ευρωπαϊκού Οργανισμού Άμυνας, με την οριζόμενη αποστολή, ο οποίος τίθεται υπό την εποπτεία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.

γ. Περαιτέρω, ορίζεται ότι, στον τομέα της κοινής πολιτικής ασφάλειας και άμυνας, το Συμβούλιο μπορεί να αναθέτει την εκτέλεση αποστολής, στο πλαίσιο της Ένωσης, σε ομάδα κρατών μελών, προς το σκοπό διασφάλισης των αξιών και των συμφερόντων της Ένωσης.

(άρθρα I-40, I-41 και I-42)

3. Εισάγεται ρήτρα αλληλεγγύης, σύμφωνα με την οποία η Ένωση και τα κράτη μέλη ενεργούν από κοινού, με πνεύμα αλληλεγγύης, σε περίπτωση που κάποιο κράτος μέλος δεχθεί τρομοκρατική επίθεση ή πληγεί από φυσική ή ανθρωπογενή καταστροφή. Προς τούτο, η Ένωση κινητοποιεί όλα τα μέσα που έχει στη διάθεσή της, για την παροχή συνδρομής στο δοκιμαζόμενο κράτος μέλος. (άρθρο I-43)

ΤΙΤΛΟΣ VI

Ορίζεται ρητά ότι η Ένωση βασίζεται, εκτός από την αρχή της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας και στις αρχές της δημοκρατικής ισότητας και της συμμετοχικής δημοκρατίας. Στο πλαίσιο αυτό:

α. Παρέχεται η δυνατότητα στους πολίτες της Ένωσης, εφόσον συγκεντρωθεί αριθμός τουλάχιστον ενός εκατομμυρίου υπηκόων σημαντικού αριθμού κρατών μελών, να καλούν την Επιτροπή, να υποβάλλει κατάλληλες προτάσεις επί θεμάτων για τα οποία κρίνουν ότι απαιτείται νομική πράξη της Ένωσης, για την εφαρμογή του Συντάγματος.

β. Ορίζεται ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο συνεδριάζει δημόσια.

γ. Διευρύνεται το δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα των θεσμικών και λοιπών οργάνων και οργανισμών της Ένωσης, με την επέκτασή του σε όλα τα έγγραφα ανεξαρτήτως μορφής και τύπου.

δ. Αναγνωρίζεται ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων και προβλέπεται ότι η Ένωση διευκολύνει το μεταξύ τους διάλογο, στον οποίο συμβάλλει η τριμερής κοινωνική σύνοδος κορυφής. (άρθρα I-45 έως I-50)

ΤΙΤΛΟΣ VII

Περιλαμβάνονται ρυθμίσεις σχετικά με τα οικονομικά θέματα της Ένωσης. Μεταξύ άλλων, προβλέπονται:

α. Το σύστημα ιδίων πόρων της Ένωσης, καθώς και τα μέτρα εφαρμογής του, καθορίζονται με ευρωπαϊκούς νόμους του Συμβουλίου Υπουργών, που αποφασίζει ομόφωνα.

β. Θεσπίζεται, με ευρωπαϊκό νόμο, πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο, προς το σκοπό διασφάλισης της ομαλής εξέλιξης των δαπανών της Ένωσης, εντός των ορίων των ιδίων πόρων της. Το πλαίσιο αυτό καθορίζει το ύψος των ετήσιων ανώτατων ορίων των πιστώσεων, ανά κατηγορία δαπανών και τηρείται κατά την κατάρτιση του ετήσιου προϋπολογισμού της Ένωσης. (άρθρο I-55)

ΤΙΤΛΟΙ VIII και IX

Ρυθμίζονται θέματα που αναφέρονται: α) στις σχέσεις της Ένωσης με το εγγύς περιβάλλον της, καθώς και β) στην ιδιότητα μέλους της Ένωσης. Ειδικότερα:

1. Η Ένωση αναπτύσσει προνομιακές σχέσεις με τις

γειτονικές χώρες προς το σκοπό εγκαθίδρυσης χώρου ευημερίας και καλής γειτονίας. (άρθρο I-57)

2. Εισάγεται ρήτρα εθελούσιας αποχώρησης από την Ένωση, κατά την οποία επιτρέπεται στα κράτη μέλη να αποχωρούν από την Ένωση, σύμφωνα με τους εσωτερικούς συνταγματικούς τους κανόνες και τους όρους της υπό κύρωση Συνθήκης. (άρθρο I-60)

II. ΜΕΡΟΣ II

Με τις διατάξεις του Μέρους αυτού, ενσωματώνεται στην υπό κύρωση Συνθήκη, με μερικές τροποποιήσεις-προσθήκες, ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο οποίος υιοθετήθηκε, ως πολιτική διακήρυξη, από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (Νίκαια 7.12.2000). Ειδικότερα:

1. Επαναλαμβάνονται οι διατάξεις των Κεφαλαίων I έως και VI του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, που περιλαμβάνουν τα δικαιώματα, τις ελευθερίες και τις αρχές που αναγνωρίζονται από την Ένωση. (άρθρα II-61 έως II-110)

2. Ορίζεται ρητά ότι ο Χάρτης δεν επεκτείνει το πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης πέραν των αρμοδιοτήτων της, δεν δημιουργεί νέες αρμοδιότητες και καθήκοντα και δεν θίγει τις αρμοδιότητες και τα καθήκοντα που περιλαμβάνονται σε άλλα μέρη του Συντάγματος της Ευρώπης. (άρθρο II-111)

3. α. Προβλέπεται ότι ο Χάρτης, ο οποίος αποκτά πλέον πλήρη νομική ισχύ θα ερμηνεύεται από τα δικαστήρια της Ένωσης και των κρατών μελών, λαμβανομένων υπόψη των επεξηγήσεων που καταρτίστηκαν υπό την εποπτεία του Προεδρείου της Συνέλευσης που τον συνέταξε και αναπροσαρμόστηκαν, με ευθύνη του Προεδρείου της Ευρωπαϊκής Συνέλευσης.

β. Ορίζεται ότι, για την ερμηνεία των διατάξεων αυτού, λαμβάνονται υπόψη οι εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές των κρατών μελών της Ε.Ε.. (άρθρο II-112)

III. ΜΕΡΟΣ III

Ρυθμίζονται εκ νέου τα σχετικά με τις επί μέρους πολιτικές της Ένωσης θέματα, προς το σκοπό εναρμόνισης των υφιστάμενων διατάξεων προς το νέο πλαίσιο οργάνωσης και λειτουργίας αυτής, όπως καθορίζεται στο ΜΕΡΟΣ I της Συνθήκης. Μεταξύ άλλων:

ΤΙΤΛΟΙ I και II

Συμπληρώνονται οι διατάξεις γενικής εφαρμογής που διέπουν τις πολιτικές και τη λειτουργία της Ένωσης και ορίζεται ότι:

1. Η Ένωση μεριμνά για τη συνοχή μεταξύ των διαφόρων πολιτικών και δράσεων της, λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των στόχων της και σύμφωνα με την αρχή δοτής αρμοδιότητας. Περαιτέρω, κατά τον καθορισμό και εφαρμογή και των εν λόγω πολιτικών και δράσεων:

i) Συνεκτιμά τις απαιτήσεις που συνδέονται με την προαγωγή υψηλού επιπέδου απασχόλησης και εκπαίδευσης.

ii) Επιδιώκει να καταπολεμά κάθε μορφής διάκριση.

(άρθρα III-115, III-117 και III-118)

2. Για την καθιέρωση των αρχών και προϋποθέσεων, βάσει των οποίων λειτουργούν οι υπηρεσίες γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος, εκδίδεται ευρωπαϊκός νόμος,

σύμφωνα με τους όρους του Συντάγματος.

(άρθρο III-122)

ΤΙΤΛΟΣ III

1. Η Επιτροπή, κατά τη διατύπωση των προτάσεών της, για τη θέσπιση μέτρων που αποσκοπούν στην εγκαθίδρυση και λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, λαμβάνει υπόψη το διαφορετικό ρυθμό ανάπτυξης των διαφόρων οικονομιών. (άρθρο III-130)

2. Παρέχεται η δυνατότητα θέσπισης μέτρων, με ευρωπαϊκό νόμο ή νόμο-πλαίσιο, που συνιστούν οπισθοδρόμηση του δικαίου της Ένωσης, όσον αφορά στην ελευθέρωση των κινήσεων κεφαλαίων από ή προς τρίτες χώρες. (άρθρο III-157)

3. Προσδιορίζονται ενδεικτικά τα διοικητικά μέτρα, που λαμβάνονται με ευρωπαϊκό νόμο, για τον περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας κεφαλαίων, στο πλαίσιο της πρόληψης και καταπολέμησης της τρομοκρατίας και των συναφών δραστηριοτήτων. (άρθρο III-160)

4. Για την εξασφάλιση ενιαίας προστασίας των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας στο εσωτερικό της Ένωσης, θεσπίζονται με ευρωπαϊκό νόμο ή νόμο-πλαίσιο, μέτρα για τη δημιουργία ευρωπαϊκών τίτλων. (άρθρο III-176)

5. Θεσπίζονται ειδικές διατάξεις για τα κράτη μέλη με νόμισμα το ΕΥΡΩ. Ειδικότερα:

α. Προβλέπεται ότι, για τη διασφάλιση της καλής λειτουργίας της οικονομικής και νομισματικής ένωσης, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θεσπίζει τα κατάλληλα μέτρα, σύμφωνα με την οριζόμενη διαδικασία, προκειμένου να:

i) Ενισχυθεί ο συντονισμός και η εποπτεία της δημοσιονομικής πειθαρχίας και

ii) Χαράσσονται οι προσανατολισμοί οικονομικής πολιτικής και να διασφαλίζεται η εποπτεία τους.

β.i) Οι υπουργοί των κρατών μελών, με νόμισμα το ΕΥΡΩ (Ευρωμάδα), πραγματοποιούν άτυπες συναντήσεις μεταξύ τους, ανάλογα με τις ανάγκες, για τη συζήτηση θεμάτων που συνδέονται με τις ιδιαίτερες ευθύνες για το ενιαίο νόμισμα.

ii) Οι υπουργοί των ανωτέρω κρατών μελών εκλέγουν, με πλειοψηφία, Πρόεδρο ανά δυόμισι (2,5) έτη.

γ. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εκδίδει ευρωπαϊκή απόφαση που καθορίζει κοινές θέσεις σχετικά με ζητήματα που παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την οικονομική και νομισματική ένωση, προκειμένου να διασφαλιστεί η θέση του ΕΥΡΩ στο διεθνές νομισματικό σύστημα. (άρθρα III-194 έως III-196 σε συνδυασμό με το Πρωτόκολλο 12)

6. Μεταξύ των περιοχών, για την ανάπτυξη των οποίων η Ένωση αναπτύσσει ιδιαίτερη δραστηριότητα, περιλαμβάνονται πλέον όλες οι νησιωτικές, διασυννοριακές και ορεινές περιοχές. (άρθρο III-220)

7.α. Προς το σκοπό προώθησης της επιστημονικής και τεχνικής προόδου και της βιομηχανικής ανταγωνιστικότητας, η Ένωση καταστρώνει ευρωπαϊκή πολιτική διαστήματος. Στο πλαίσιο αυτό, προωθεί κοινές πρωτοβουλίες, υποστηρίζει την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη και συντονίζει τις προσπάθειες για την εξερεύνηση του διαστήματος.

β. Η Ένωση καθιερώνει κάθε ωφέλιμη σύνδεση με την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Διαστήματος. (άρθρο III-254)

8. Καθορίζονται οι στόχοι της πολιτικής της Ένωσης

στον τομέα της ενέργειας, η οποία αναπτύσσεται στο πλαίσιο της εγκαθίδρυσης και λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς, λαμβανομένης υπόψη της απαίτησης για την προστασία και τη βελτίωση του περιβάλλοντος.

(άρθρο III-256)

9.α. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καθορίζει τους στρατηγικούς προσανατολισμούς του νομοθετικού και επιχειρησιακού προγραμματισμού στο χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης.

β. Τα εθνικά κοινοβούλια μεριμνούν για την τήρηση της αρχής της επικουρικότητας στις νομοθετικές προτάσεις και πρωτοβουλίες που υποβάλλονται στο πλαίσιο της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις και της αστυνομικής συνεργασίας.

γ. Καθορίζεται η διαδικασία που τηρείται για την έκδοση των διαφόρων πράξεων, με τις οποίες διασφαλίζεται η διοικητική συνεργασία στους ανωτέρω τομείς.

(άρθρα III-258, III-259 και III-264)

10. Οι πολιτικές της Ένωσης για τους ελέγχους στα σύνορα, το άσυλο και τη μετανάστευση διέπονται από την αρχή της αλληλεγγύης και της δίκαιης κατανομής ευθυνών μεταξύ των κρατών μελών και στο οικονομικό επίπεδο.

(άρθρο III-268)

11. Με ευρωπαϊκό νόμο ή νόμο-πλαίσιο, επιτρέπεται να θεσπίζονται μέτρα ενθάρρυνσης και στήριξης της δράσης των κρατών μελών, στον τομέα της πρόληψης του εγκλήματος, αποκλεισμένης της οποιασδήποτε προσέγγισης των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών.

(άρθρο III-272)

12.α. Παρέχεται η δυνατότητα σύστασης, με ευρωπαϊκό νόμο του Συμβουλίου, Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας από την Eurojust, προς το σκοπό καταπολέμησης των αδικημάτων που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης.

β. Καθορίζονται οι αρμοδιότητες της Εισαγγελίας και προβλέπεται ότι με τον ιδρυτικό νόμο ορίζεται το καθεστώς, οι όροι άσκησης των καθηκόντων της κ.λπ..

(άρθρο III-274)

13. Εξειδικεύονται οι επί μέρους πολιτικές της Ένωσης στους τομείς του τουρισμού, της πολιτικής προστασίας και της διοικητικής συνεργασίας, που αποτελούν νέους τομείς υποστηρικτικών δράσεων της Ένωσης.

(άρθρα III-281, III-284 και III-285)

14.α. Για την υποστήριξη του έργου του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης, συνιστάται Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης, η οποία συνεργάζεται στενά με τις διπλωματικές υπηρεσίες των κρατών μελών και απαρτίζεται από υπαλλήλους της Γενικής Γραμματείας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, καθώς και από αποσπασμένο προσωπικό των εθνικών διπλωματικών υπηρεσιών.

β. Η οργάνωση και η λειτουργία της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης καθορίζονται με ευρωπαϊκή απόφαση του Συμβουλίου των Υπουργών.

(άρθρο III-296)

15. Το Συμβούλιο των Υπουργών μπορεί να αναθέτει την εκτέλεση αποστολών σε ομάδα κρατών μελών, τα οποία σε συνεργασία με τον Υπουργό Εξωτερικών συμφωνούν για τη διαχείριση της αποστολής.

(άρθρα III-309 και III-310)

16. α. Εξειδικεύεται η αποστολή του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Άμυνας και καθορίζεται η διαδικασία που τηρείται για τη συμμετοχή κρατών μελών στη μόνιμη δια-

θρωμένη συνεργασία, στο πλαίσιο άσκησης κοινής πολιτικής ασφάλειας και άμυνας.

β. Τα κράτη μέλη που συμμετέχουν στη μόνιμη διαθρωμένη συνεργασία αναλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τη δέσμευση:

i) Να προβούν στην εντατικότερη ανάπτυξη των αμυντικών τους δυνατοτήτων, μέσω της ανάπτυξης των εθνικών τους συνεισφορών και της συμμετοχής, ενδεχομένως, σε πολυεθνικές δυνάμεις, στα κύρια ευρωπαϊκά προγράμματα εξοπλισμού και στις δραστηριότητες του Οργανισμού στον τομέα της ανάπτυξης των αμυντικών δυνατοτήτων, της έρευνας, των προμηθειών και των εξοπλισμών.

ii) Να έχουν τη δυνατότητα να παράσχουν, το αργότερο το 2007, είτε σε εθνικό επίπεδο είτε ως συνιστώσες πολυεθνικών σωμάτων δυνάμεων εξειδικευμένες μάχιμες μονάδες ταχείας αντίδρασης, ικανές να αναλάβουν, εντός προθεσμίας πέντε (5) έως τριάντα (30) ημερών τις αποστολές που προβλέπονται στο άρθρο III-309 και ικανές να παραμείνουν σε δράση επί αρχική περίοδο τριάντα (30) ημερών, που μπορεί να παραταθεί έως τουλάχιστον εκατόν είκοσι (120) ημέρες.

iii) Να συνεργάζονται για την επίτευξη των συμφωνηθέντων στόχων, που αφορούν στο επίπεδο των δαπανών για επενδύσεις στον τομέα των αμυντικών εξοπλισμών και να αναθεωρούν τακτικά τους στόχους αυτούς, λαμβάνοντας υπόψη το περιβάλλον ασφάλειας και τις διεθνείς ευθύνες της Ένωσης.

iv) Να συμμετέχουν ενδεχομένως στην ανάπτυξη των κύριων κοινών ή ευρωπαϊκών προγραμμάτων εξοπλισμού, στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Άμυνας.

(άρθρα I-41, III-311, III-312, σε συνδυασμό με το Πρωτόκολλο 23)

17. Προβλέπεται η έκδοση από το Συμβούλιο Υπουργών ευρωπαϊκής απόφασης, με την οποία ορίζονται ειδικές διαδικασίες για την εξασφάλιση της επείγουσας χρηματοδότησης πρωτοβουλιών που αναλαμβάνονται στο πλαίσιο της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας.

(άρθρο III-313)

18. Για την επείγουσα παροχή χρηματοοικονομικής συνδρομής από την Ένωση σε τρίτη χώρα, εκδίδονται ευρωπαϊκές αποφάσεις από το Συμβούλιο των Υπουργών.

(άρθρο III-320)

19. Καθορίζεται το πλαίσιο δράσης της Ένωσης στον τομέα της ανθρωπιστικής βοήθειας, που αλληλοσυμπληρώνει και αλληλοενισχύει τις δράσεις των κρατών μελών.

(άρθρο III-321)

20. Ρυθμίζονται θέματα εκπροσώπησης της Ένωσης σε τρίτες χώρες και διεθνείς οργανισμούς, από τις αντιπροσωπείες της Ένωσης, οι οποίες τίθενται υπό την εξουσία του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης.

(άρθρο III-328)

21. Τα κράτη μέλη συντονίζονται στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για την παροχή βοήθειας σε κράτος μέλος που έχει δεχθεί τρομοκρατική επίθεση ή πλήττεται από φυσική ή ανθρωπογενή καταστροφή, κατ'εφαρμογή της ρήτρας αλληλεγγύης.

(άρθρο III-329)

ΤΙΤΛΟΣ VI

1. Ρυθμίζονται ειδικότερα θέματα λειτουργίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

(άρθρο III-341)

2. Συνιστάται επιτροπή με την οριζόμενη συγκρότηση,

η οποία γνωμοδοτεί σχετικά με την επάρκεια των υποψηφίων για την άσκηση των καθηκόντων του δικαστή και του γενικού εισαγγελέα του Δικαστηρίου και του Γενικού Δικαστηρίου. (άρθρο III-357)

3. Επανακαθορίζεται η διαδικασία που ακολουθείται για τη θέσπιση με ευρωπαϊκό νόμο του ετήσιου προϋπολογισμού της Ένωσης. (άρθρο III-404)

4.α. Για την εκπλήρωση των νομικών υποχρεώσεων της Ένωσης έναντι τρίτων, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και η Επιτροπή μεριμνούν ώστε να είναι διαθέσιμα τα αναγκαία δημοσιονομικά μέσα.

β. Προβλέπεται η πραγματοποίηση τακτικών συναντήσεων των Προέδρων των προαναφερόμενων οργάνων, οι οποίοι περαιτέρω λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για την προώθηση του συντονισμού και της προσέγγισης των θέσεων των οργάνων αυτών, επί των δημοσιονομικών ζητημάτων. (άρθρα III-413 και III-414)

5. Ρυθμίζονται θέματα σχετικά με τον τρόπο λήψης απόφασης στο πλαίσιο ενισχυμένων συνεργασιών. (άρθρο III-422)

IV. ΜΕΡΟΣ IV

Περιέχονται οι γενικές και τελικές διατάξεις της Συνθήκης, που ορίζουν τα ακόλουθα:

1.α. Η Συνθήκη για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης καταργεί τη Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ΕΚ) και τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), καθώς και όλες τις πράξεις και τις συνθήκες που τις συμπλήρωσαν ή τις τροποποίησαν.

β. Εξακολουθούν να ισχύουν οι διατάξεις συγκεκριμένων συνθηκών προσχώρησης διαφόρων κρατών μελών. (άρθρο IV-437)

2. Για τη διαδοχή και τη διασφάλιση της νομικής συνέχειας, μετά την κατά τα ανωτέρω κατάργηση υφιστάμενων συνθηκών και πράξεων, ορίζονται τα εξής:

α. Η Ευρωπαϊκή Ένωση που ιδρύεται με την υπό κύρωση Συνθήκη διαδέχεται την Ένωση που ιδρύθηκε με τις Συνθήκες για την ΕΕ και την ΕΚ.

β. Τα θεσμικά και λοιπά όργανα και οι οργανισμοί που υπάρχουν κατά την έναρξη ισχύος της υπό κύρωση Συνθήκης ασκούν, με την υφιστάμενη σύνθεσή τους, τις αρμοδιότητές τους κατά την έννοια της Συνθήκης αυτής, για όσο διάστημα δεν έχουν θεσπισθεί νέες διατάξεις κατ' εφαρμογή της ή έως τη λήξη της θητείας τους. Μεταβατικές διατάξεις που ρυθμίζουν ορισμένα συγκεκριμένα θέματα των θεσμικών και λοιπών οργάνων περιλαμβάνονται σε σχετικό Πρωτόκολλο.

γ.ι) Οι πράξεις των θεσμικών και λοιπών οργάνων και οργανισμών, που θεσπίσθηκαν βάσει των Συνθηκών και των πράξεων που καταργούνται, εξακολουθούν να ισχύουν και τα έννομα αποτελέσματά τους διατηρούνται έως ότου καταργηθούν, ακυρωθούν ή τροποποιηθούν κατ' εφαρμογή της υπό κύρωση Συνθήκης.

ii) Το ίδιο ισχύει και για: α) τις συμβάσεις που έχουν συναφθεί μεταξύ κρατών μελών, βάσει Συνθηκών και πράξεων που καταργούνται. β) Τα λοιπά στοιχεία του κοινοτικού κεκτημένου και του κεκτημένου της Ένωσης, τα οποία ισχύουν κατά την έναρξη ισχύος της Συνταγματικής Συνθήκης και αναφέρονται ενδεικτικά.

iii) Η νομολογία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ) και του Πρωτοδικείου σχετικά με την ερμηνεία και την εφαρμογή των καταργούμενων συνθηκών και πράξεων παραμένει πηγή ερμηνείας του δικαίου της

Ένωσης και ιδίως των αντίστοιχων διατάξεων του Συντάγματος.

iv) Διασφαλίζεται η συνέχεια των διοικητικών και δικαστικών διαδικασιών, που έχουν κινηθεί πριν από την έναρξη ισχύος της υπό κύρωση Συνθήκης. Προς τούτο, τα θεσμικά και λοιπά αρμόδια όργανα και οργανισμοί της Ένωσης λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα. (άρθρα IV-438 και IV-439)

3. Καθορίζονται το πεδίο εδαφικής εφαρμογής της Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης και η διαδικασία αναθεώρησης αυτής («συνήθης διαδικασία»). (άρθρα IV-440 και IV-443)

4. Θεσπίζεται νέα διαδικασία αναθεώρησης («απλουστευμένη διαδικασία») ορισμένων διατάξεων της Συνθήκης (κυρίως των διατάξεων του ΜΕΡΟΥΣ III). (άρθρα IV-444 και IV-445)

5. Η κυρούμενη Συνταγματική Συνθήκη συνάπτεται για απεριόριστη διάρκεια. (άρθρο IV-446)

6. Ρυθμίζονται θέματα σχετικά με την επικύρωση της Συνθήκης. (άρθρο IV-447)

ΠΡΟΣΑΡΤΩΜΕΝΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

1. Στη Συνθήκη προσαρτώνται τριάντα έξι (36) Πρωτόκολλα, που ρυθμίζουν θέματα σχετικά με:

1. Το ρόλο των εθνικών κοινοβουλίων στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

2. Την εφαρμογή των αρχών της επικουρικότητας και της αναλογικότητας.

3. Τον Οργανισμό του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

4. Το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

5. Το καταστατικό της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων.

6. Τον καθορισμό της έδρας των θεσμικών και ορισμένων άλλων οργάνων, οργανισμών και υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

7. Τα προνόμια και τις ασυλίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

8. Τις Συνθήκες και τις Πράξεις Προσχώρησης του Βασιλείου της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και Βορείου Ιρλανδίας, της Ελληνικής Δημοκρατίας, του Βασιλείου της Ισπανίας και της Πορτογαλικής Δημοκρατίας και της Δημοκρατίας της Αυστρίας, της Δημοκρατίας της Φινλανδίας και του Βασιλείου της Σουηδίας.

9. Τη Συνθήκη και την Πράξη Προσχώρησης της Τσεχικής Δημοκρατίας, της Δημοκρατίας της Εσθονίας, της Κυπριακής Δημοκρατίας, της Δημοκρατίας της Λετονίας, της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, της Δημοκρατίας της Ουγγαρίας, της Δημοκρατίας της Μάλτας, της Δημοκρατίας της Πολωνίας, της Δημοκρατίας της Σλοβενίας και της Σλοβακικής Δημοκρατίας.

10. Τη διαδικασία του υπερβολικού ελλείμματος.

11. Τα κριτήρια σύγκλισης.

12. Την Ευρωζώνη.

13. Ορισμένες διατάξεις που αφορούν το Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και Βορείου Ιρλανδίας, εν σχέσει προς την Οικονομική και Νομισματική Ένωση.

14. Ορισμένες διατάξεις που αφορούν τη Δανία, εν σχέσει προς την Οικονομική και Νομισματική Ένωση.

15. Ορισμένα καθήκοντα της Εθνικής Τράπεζας της Δανίας.

16. Το καθεστώς του φράγκου Οικονομικής Κοινότητας του Ειρηνικού.

17. Το κεκτημένο του Σένγκεν, το οποίο έχει ενσωματωθεί στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

18. Την εφαρμογή ορισμένων πτυχών του άρθρου III - 130 του Συντάγματος στο Ηνωμένο Βασίλειο και στην Ιρλανδία.

19. Τη θέση του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας, όσον αφορά τις πολιτικές σχετικά με τους ελέγχους στα σύνορα, το άσυλο και τη μετανάστευση, καθώς και όσον αφορά τη δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις και την αστυνομική συνεργασία.

20. Τη θέση της Δανίας.

21. Τις εξωτερικές σχέσεις των κρατών μελών όσον αφορά τη διέλευση των εξωτερικών συνόρων.

22. Το δικαίωμα ασύλου των υπηκόων των κρατών μελών.

23. Τη μόνιμη διαρθρωμένη συνεργασία που θεσπίζεται με το άρθρο I-41 παράγραφος 6 και με το άρθρο III - 312 του Συντάγματος.

24. Το άρθρο I-41 παράγραφος 2 του Συντάγματος.

25. Τις εισαγωγές στην Ευρωπαϊκή Ένωση προϊόντων πετρελαίου που διυλίζεται στις Ολλανδικές Αντίλλες.

26. Την απόκτηση ακινήτων στη Δανία.

27. Το σύστημα δημόσιας ραδιοτηλεόρασης στα κράτη μέλη.

28. Το άρθρο III-214 του Συντάγματος.

29. Την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή.

30. Το ιδιαίτερο καθεστώς που εφαρμόζεται στη Γροιλανδία.

31. Το άρθρο 40.3.3. του Συντάγματος της Ιρλανδίας.

32. Το άρθρο I-9 παράγραφος 2 του Συντάγματος, για την προσχώρηση της Ένωσης στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών.

33. Τις Πράξεις και τις Συνθήκες που συμπλήρωσαν ή τροποποίησαν τη Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

34. Τις μεταβατικές διατάξεις όσον αφορά τα θεσμικά και λοιπά όργανα της Ένωσης.

35. Τις δημοσιονομικές συνέπειες από τη λήξη της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα και με το ταμείο έρευνας για τον άνθρακα και το χάλυβα.

36. Την τροποποίηση της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας.

II. Επίσης, επισυνάπτονται δύο (2) Παραρτήματα που περιλαμβάνουν:

1. Τον κατάλογο που προβλέπεται από το άρθρο III-226 του Συντάγματος.

2. Τις υπερπόντιες χώρες και εδάφη στις οποίες εφαρμόζονται οι διατάξεις του Μέρους III Τίτλος IV του Συντάγματος.

III. ΤΕΛΙΚΗ ΠΡΑΞΗ

Αριθμούνται οι συμφωνηθείσες Πράξεις (Συνθήκη μετά των Πρωτοκόλλων και των Παραρτημάτων αυτής) και παρατίθενται οι Δηλώσεις που υιοθετήθηκαν από τη Διάσκεψη των Αντιπροσώπων των κρατών μελών (Βρυξέλλες, 30 Σεπτεμβρίου 2003).

B. Με το άρθρο δεύτερο του νομοσχεδίου, σε συνδυασμό με τις διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου IV-447 της Συνθήκης, ορίζεται ο χρόνος έναρξης ισχύος αυτής και του υπό ψήφιση νόμου.

Γ. Από τις προτεινόμενες διατάξεις προκαλούνται, επί του Κρατικού Προϋπολογισμού, τα ακόλουθα οικονομικά αποτελέσματα:

1. Ετήσια δαπάνη από τη συνεισφορά της χώρας μας στις δαπάνες του προϋπολογισμού του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Άμυνας. Η δαπάνη αυτή εξαρτάται από το εκάστοτε οριζόμενο ποσοστό της ελληνικής συμμετοχής και εκτιμάται, με βάση τα ισχύοντα, στο ποσό των 350.000 ευρώ, περίπου.

(άρθρα I-41, III-311, III-312, σε συνδυασμό με το Πρωτόκολλο 23)

2. Δαπάνη από την αύξηση του αριθμού: i) των συνεδριάσεων της Ειδικής Διαρκούς Επιτροπής Ευρωπαϊκών Υποθέσεων της Βουλής και ii) των μετακινήσεων Ελλήνων Βουλευτών στις έδρες των θεσμικών οργάνων της Ένωσης, ως συνέπεια της ενίσχυσης του ρόλου της Βουλής των Ελλήνων στην παρακολούθηση της εφαρμογής της αρχής της επικουρικότητας στις προωθούμενες ευρωπαϊκές νομοθετικές πράξεις, καθώς και από τη συμμετοχή βουλευτών σε διασκέψεις κοινοβουλευτικών οργάνων και διακοινοβουλευτικές διασκέψεις, που συγκαλούνται κατά το άρθρο 10 του Πρωτοκόλλου 1.

(άρθρο I-11, σε συνδυασμό με τα Πρωτόκολλα 1 και 2)

3. Ενδεχόμενη ετήσια δαπάνη, από το 2007 και εξής, από την καταβολή επιδόματος υπηρεσίας αλλοδαπής στο διπλωματικό προσωπικό που αποσπάται για τη στελέχωση της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης, που επικουρεί τον Υπουργό Εξωτερικών της Ένωσης στο έργο του (άρθρα I-28 και III-296). Η δαπάνη αυτή εξαρτάται από πραγματικά περιστατικά και εκτιμάται στο ποσό των 3.400.000 ευρώ περίπου.

4. Ενδεχόμενη δαπάνη, κατά το 2007 και ανά τετραετία, από την καταβολή εξόδων μετακίνησης στο προσωπικό του Υπουργείου Εξωτερικών που μετακινείται για τη στελέχωση της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης. (άρθρα I-28 και III-296 παρ. 3) Η δαπάνη αυτή εξαρτάται από πραγματικά γεγονότα και εκτιμάται στο ποσό των 740.000 ευρώ για το 2007 και των 1.200.000 ευρώ, περίπου, ανά τετραετία.

5. Ενδεχόμενη δαπάνη από την ανάληψη από τη χώρα μας της προεδρίας της Ευρωμάδας και την κάλυψη των σχετικών εξόδων.

(άρθρο I-194, σε συνδυασμό με το Πρωτόκολλο 12)

6. Ενδεχόμενη δαπάνη από τυχόν:

i) Αύξηση των συνεδριάσεων του Συμβουλίου των Υπουργών, λόγω του διαχωρισμού αυτών σε συνεδριάσεις με αντικείμενο την προώθηση νομοθετικών πράξεων της Ένωσης και συνεδριάσεις για μη νομοθετικές δραστηριότητες.

(άρθρο I-24 παρ. 6)

ii) Παροχή συνδρομής σε άλλα κράτη μέλη της Ε.Ε. που δέχονται τρομοκρατική επίθεση ή πλήττονται από φυσική ή ανθρωπογενή καταστροφή, στο πλαίσιο εφαρμογής της ρήτρας αλληλεγγύης. Η δαπάνη εκ της αιτίας αυτής εξαρτάται από πραγματικά γεγονότα.

(άρθρα I-43 παρ. 1 και III-329)

iii) Εντατικότερη ανάπτυξη των αμυντικών δυνατοτήτων της χώρας, λόγω της συμμετοχής της στη μόνιμη

διαρθρωμένη συνεργασία και ειδικότερα από την ενδεχόμενη συμμετοχή σε πολυεθνικές δυνάμεις, στα κύρια ευρωπαϊκά προγράμματα εξοπλισμού και στις δραστηριότητες του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Άμυνας.

(Πρωτόκολλο 23)

7. Αποτροπή δαπάνης, κατά τα έτη που η χώρα μας, ασκεί την προεδρία του Συμβουλίου Υπουργών από:

i) τη μη πραγματοποίηση μετακινήσεων στο εξωτερικό του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Εξωτερικών της χώρας μας και

ii) τον περιορισμό των εξόδων φιλοξενίας, λόγω της θεσμοθέτησης θέσης προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης.

(άρθρα I-22 και I-28)

8. Αποτροπή δαπάνης, από το έτος 2014 και εξής, λόγω της μη μόνιμης συμμετοχής Έλληνα υπηκόου, ως μέλους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

(άρθρο I-26)

9. Ενδεχόμενη αποτροπή δαπάνης από τυχόν μείωση του αριθμού των Ελλήνων αντιπροσώπων στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (Ευρωβουλευτών) και την ως εκ τούτου μη καταβολή μηνιαίας αποζημίωσης για οδοιπορικά έξοδα και υπερωριακής αποζημίωσης, καθώς και αποζημίωσης για νυκτερινή εργασία και εργασία κατά τις Κυριακές και τις εξαιρέσιμες ημέρες, στους υπαλλήλους που διατίθενται για τη γραμματειακή τους εξυπηρέτηση.

Τέλος, αναμένεται να προκύψει σημαντικό όφελος για την εθνική οικονομία από την προσθήκη του τουρισμού στους τομείς υποστηρικτικής δράσης της Ένωσης και από την υπαγωγή όλων των νησιωτικών διασυννοριακών και ορεινών περιοχών στις περιοχές για τις οποίες λαμβάνονται από την Ένωση ειδικά μέτρα για την ανάπτυξή τους.

(άρθρα I-17 και III-220)

Αθήνα, 27 Ιανουαρίου 2005

Ο Γενικός Διευθυντής

Βασίλειος Κατριβέσης

ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

(άρθρο 75 παρ. 3 του Συντάγματος)

στο σχέδιο νόμου «Κύρωση της Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης»

Από τις διατάξεις του προτεινόμενου νομοσχεδίου προκαλούνται, επί του Κρατικού Προϋπολογισμού, τα ακόλουθα οικονομικά αποτελέσματα:

1. Ετήσια δαπάνη από τη συνεισφορά της χώρας μας στις δαπάνες του προϋπολογισμού του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Άμυνας. Η δαπάνη αυτή εξαρτάται από το εκάστοτε οριζόμενο ποσοστό της Ελληνικής συμμετοχής και εκτιμάται με βάση τα ισχύοντα, στο ποσό των 350.000 ευρώ, περίπου.

(άρθρα I-41, III-311, III-312, σε συνδυασμό με το Πρωτόκολλο 23)

2. Δαπάνη από την αύξηση του αριθμού:

i) των συνεδριάσεων της Ειδικής Διαρκούς Επιτροπής Ευρωπαϊκών Υποθέσεων της Βουλής και

ii) των μετακινήσεων Ελλήνων Βουλευτών στις έδρες των θεσμικών οργάνων της Ένωσης, ως συνέπεια της

ενίσχυσης του ρόλου της Βουλής των Ελλήνων στην παρακολούθηση της εφαρμογής της αρχής της επικουρικότητας στις προωθούμενες ευρωπαϊκές νομοθετικές πράξεις, καθώς και από τη συμμετοχή βουλευτών σε διασκέψεις κοινοβουλευτικών οργάνων και διακοινοβουλευτικές διασκέψεις, που συγκαλούνται κατά το άρθρο 10 του Πρωτοκόλλου 1.

(άρθρο I-11, σε συνδυασμό με τα Πρωτόκολλα 1 και 2)

3. Ενδεχόμενη ετήσια δαπάνη, από το 2007 και εξής, από την καταβολή επιδόματος υπηρεσίας αλλοδαπής στο διπλωματικό προσωπικό που αποσπάται για τη στελέχωση της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης, που επικουρεί τον Υπουργό Εξωτερικών της Ένωσης στο έργο του (άρθρα I-28 και III-296). Η δαπάνη αυτή εξαρτάται από πραγματικά περιστατικά και εκτιμάται στο ποσό των 3.400.000 ευρώ περίπου.

4. Ενδεχόμενη δαπάνη, κατά το 2007 και ανά τετραετία, από την καταβολή εξόδων μετακίνησης στο προσωπικό του Υπουργείου Εξωτερικών που μετακινείται για τη στελέχωση της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης (άρθρα I-28 και III-296 παρ. 3). Η δαπάνη αυτή εξαρτάται από πραγματικά γεγονότα και εκτιμάται στο ποσό των 740.000 ευρώ για το 2007 και των 1.200.000 ευρώ περίπου, ανά τετραετία.

5. Ενδεχόμενη δαπάνη από την ανάληψη από τη χώρα μας, της προεδρίας της Ευρωμάδας και την κάλυψη των σχετικών εξόδων.

(άρθρο I-194, σε συνδυασμό με το Πρωτόκολλο 12)

6. Ενδεχόμενη δαπάνη από τυχόν:

i) Αύξηση των συνεδριάσεων του Συμβουλίου των Υπουργών, λόγω του διαχωρισμού αυτών, σε συνεδριάσεις με αντικείμενο την προώθηση νομοθετικών πράξεων της Ένωσης και συνεδριάσεις για μη νομοθετικές δραστηριότητες.

(άρθρο I-24 παρ. 6)

ii) Παροχή συνδρομής σε άλλα κράτη μέλη της Ε.Ε. που δέχονται τρομοκρατική επίθεση ή πλήττονται από φυσική ή ανθρωπογενή καταστροφή, στο πλαίσιο εφαρμογής της ρήτρας αλληλεγγύης. Η δαπάνη εκ της αιτίας αυτής εξαρτάται από πραγματικά γεγονότα.

(άρθρα I-43 παρ. 1 και III-329)

iii) Εντατικότερη ανάπτυξη των αμυντικών δυνατοτήτων της χώρας, λόγω της συμμετοχής της στη μόνιμη διαρθρωμένη συνεργασία και ειδικότερα από την ενδεχόμενη συμμετοχή σε πολυεθνικές δυνάμεις, στα κύρια ευρωπαϊκά προγράμματα εξοπλισμού και στις δραστηριότητες του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Άμυνας.

(Πρωτόκολλο 23)

Οι ανωτέρω δαπάνες θα καλύπτονται από τις πιστώσεις του τακτικού προϋπολογισμού, ως ακολούθως:

α. Οι υπό στοιχεία 1 και 6 (iii) δαπάνες, από τις πιστώσεις του προϋπολογισμού του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας.

β. Η υπό στοιχείο 2 δαπάνη, από τις πιστώσεις του προϋπολογισμού της Βουλής.

γ. Η υπό στοιχείο 5 δαπάνη από τις πιστώσεις του προϋπολογισμού του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών.

δ. Οι υπό στοιχεία 3, 4 και 6 (ii) δαπάνες, από τις πιστώσεις του προϋπολογισμού του Υπουργείου Εξωτερικών.

ε. Η υπό στοιχείο 6 (i) δαπάνη, από τις πιστώσεις του προϋπολογισμού των οικείων Υπουργείων, κατά περίπτωση.

Αθήνα, 28 Ιανουαρίου 2005

Ο ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΚΑΙ ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Κωνσταντίνος Καραμανλής

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ,
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΚΑΙ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ

Πρ. Παυλόπουλος

ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ

Π. Μολυβιάτης

ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Δ. Σιούφας

ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Μ. Γιαννάκου

ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ

Ν. Κακλαμάνης

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ
ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΩΝ

Αν. Παπαληγούρας

ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ
ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

Μ.Γ. Λιάπης

ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ
ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ

Εμ. Κεφαλογιάννης

ΑΙΓΑΙΟΥ ΚΑΙ
ΝΗΣΙΩΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Αρ. Α. Παυλίδης

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

Γ. Αλογοσκούφης

ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ

Σπ. Σπηλιωτόπουλος

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ,
ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΚΑΙ
ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ

Γ. Σουφλιάς

ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Π. Παναγιωτόπουλος

ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Ευάγ. Μπασιάκος

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Δ. Αβραμόπουλος

ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ

Γ. Βουλγαράκης

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ – ΘΡΑΚΗΣ

Ν. Τσιαρτσιώνης

ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

Θ. Ρουσόπουλος

Η ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Φ. Πάλλη – Πετραλιά